Jaarboek
van de
Koninklijke Academie
voor Nederlandse Taal- en Letterkunde

2016

99052_Jaarboek_Gent_2016_VW.indd 1 31/05/16 14:20

Vlaanderen
verbeelding werkt

Te bestellen bij het
Secretariaat van de Koninklijke Academie voor Nederlandse
Taal- en Letterkunde
Koningstraat 18
B-9000 Gent (België)

ISSN 0770-7762

99052_Jaarboek_Gent_2016_VW.indd 2 31/05/16 14:20

Jaarboek

van de
Koninklijke Academie
voor Nederlandse Taal- en Letterkunde

2016

Redactie: Willy Vandeweghe

KANTL

Gent, Koninklijke Academie voor
Nederlandse Taal- en Letterkunde, 2016

99052_Jaarboek_Gent_2016_VW.indd 3 31/05/16 14:20

Hoofdstuk 1: Administratieve gegevens

1.1 Wetten, decreten en reglementen

1.1.1 Instelling van de Academie

De Academie werd onder de naam Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde opgericht bij K.B. van 8 juli 1886. Bij K.B. van 20 april 1972 werd de naam gewijzigd tot Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (zie Belgisch Staatsblad 14 november 1972, p. 12.596). Het bestaan van de Academie werd bekrachtigd bij decreet van 13 februari 1980 van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap (zie Belgisch Staatsblad van 18 maart 1980, p. 3455-3457, met een rechtzetting in het Staatsblad van 3 april 1980, p. 4148). De tekst van het K.B. van 8 juli 1886 is voor het laatst gepubliceerd in *Jaarboek* 1966, p. 5-10. De tekst van het Decreet van 13 februari 1980 betreffende de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde is het meest recent afgedrukt in *Jaarboek* 1997, p. 7-11.

1.1.2 Rechtspersoonlijkheid van de Academie

De tekst van de Wet van 2 augustus 1924, houdende toekenning van rechtspersoonlijkheid aan de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde, is het meest recent gepubliceerd in *Jaarboek* 1997, p. 11-12. De tekst van het K.B. van 12 mei 1925 houdende de maatregelen van toepassing van die wet, is te vinden in hetzelfde *Jaarboek* 1997, p. 13-14.

1.1.3 Huishoudelijk Reglement van de Academie

De tekst van het Huishoudelijk Reglement (HR) werd op 17 juni 1998 door de algemene vergadering goedgekeurd, en werd bevestigd bij M.B. van 26 oktober 1998 (zie *Jaarboek* 1999, p. 2-24).
In het werkjaar 2014 is een aanvang gemaakt met een grondige vereenvoudiging en actualisering van het Huishoudelijk Reglement. Die operatie zal worden doorgezet in 2016, wat ook de reden is dat het nieuwe huishoudelijk

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 1 6/06/16 10:04

reglement in dit Jaarboek niet wordt afgedrukt. Deelreglementen zijn uit het HR gehaald, en werden uitgewerkt in werkjaar 2015. Hierna volgen de nieuwe reglementen voor bibliotheek en prijzen.

1.1.4 Nieuw bibliotheekreglement vanaf juni 2015

Uitgewerkt door de Bibliotheekcommissie (26 maart 2015) en goedgekeurd door de Algemene Vergadering op 20 mei 2015.

A. Bepalingen beheer en beleid

I. Algemene bepalingen beleid

1. Luidens art. 40 van het Huishoudelijk Reglement, goedgekeurd in de Algemene Vergadering van 17 december 2014, staat de bibliotheek van de Academie onder toezicht van de Bestuurscommissie, die zorgt voor de conservering, ordening en inventarisering.
2. De Bestuurscommissie bepaalt de algemene beleidslijnen en het profiel van de bibliotheek, en legt ook het bibliotheekbudget vast. Zij wint daarvoor advies in van de Bibliotheekcommissie.
3. Op de uitvoering van het bibliotheekbeleid wordt toegezien door de Vast Secretaris, in overleg met de Bestuurscommissie.
4. Voor de uitvoering van het bibliotheekbeleid verleent de Vast Secretaris mandaat aan de bibliothecaris.
5. De Vast Secretaris licht de Algemene Vergadering in over het bibliotheekbeleid.
6. De Algemene Vergadering beslist over de reglementen aangaande bibliotheekbeleid en -werking

II. Reglement bibliotheekcommissie

1. De Bibliotheekcommissie bestaat uit zes academieleden: twee voor moderne taalkunde, twee voor moderne literatuur, twee voor oudere taal- en letterkunde. Zij worden aangesteld door de Algemene Vergadering. De coördinator van het CTB maakt ambtshalve deel uit van de Bibliotheekcommissie.
2. De Bibliotheekcommissie wordt voorgezeten door de Vast Secretaris, die deel uitmaakt van de groep van zes academieleden.
3. Vertegenwoordigers van de inhoudelijke deelgebieden worden voor een periode van vier jaar aangesteld. Bij een vroegtijdig beëindigd mandaat kan

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 2 6/06/16 10:04

een vervanger worden aangesteld tot het normale einde van het mandaat. De mandaten zijn (eenmaal) hernieuwbaar.

4. De bibliothecaris woont ambtshalve de vergaderingen bij met adviserende stem. Ter ondersteuning kunnen ook leden van het bibliotheekpersoneel uitgenodigd worden.

5. De Bibliotheekcommissie komt statutair samen in het voorjaar, en telkens als ten minste twee leden erom verzoeken. De oproep gebeurt door de Vast Secretaris die ook verslag uitbrengt bij de Algemene Vergadering.

6. De Bibliotheekcommissie heeft tot doel
   a. zich te bezinnen over profiel en functie van de bibliotheek, en van daaruit een consistente uitbouw van de bibliotheekcollectie te ontwikkelen
   b. toe te zien op de rapportage over de bibliotheekwerking
   c. de Bestuurscommissie te adviseren voor beslissingen i.v.m. bibliotheekbeleid.

B. Bibliotheekreglement

Overzicht

I. Publieksreglement

1. Aard en doel van de instelling
2. Toelatingsvoorwaarden
3. Algemene orde
4. Leeszaalgebruik
5. Bijzondere bepalingen

Bijlage bij het reglement:
Openingstijden
Reproducties
Opzoekingen en behandelen van schriftelijke vragen
Bruikleen en uitleningen
Interbibliothecaire leen (IBL) en kopieaanvragen via IBL
Tarieven

II. Intern gebruiksreglement

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 3 6/06/16 10:04

I. Publieksreglement

1. *Aard en doel van de instelling*

De bibliotheek van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde is een wetenschappelijke bewaarbibliotheek en een informatiecentrum op het gebied van de Nederlandse taal en letterkunde en van de cultuur in Vlaanderen en Nederland.
De bibliotheekcollectie bevindt zich, op de leeszaal na, in een gesloten sectie van het gebouw. Om de collectie zowel voor de huidige als voor toekomstige lezers ter beschikking te houden, kunnen de werken niet ontleend worden. De bibliotheekgebruikers kunnen de werken raadplegen in de leeszaal.
Voor Academieleden en personeel geldt een aparte regeling.

2. *Toelatingsvoorwaarden*

2.1. De leeszaal is toegankelijk voor iedereen die de leeftijd van 17 jaar bereikt heeft (of in de loop van het kalenderjaar zal bereiken), en gebruik maakt van de collecties van de KANTL.
2.2. Externe gebruikers moeten zich bij elk bezoek inschrijven in het leeszaalregister.

3. *Algemene orde*

3.1. De openingsuren worden gepubliceerd op de KANTL-website en opgenomen in de bijlage bij dit reglement.
3.2. De lezers hebben enkel toegang tot de voor het publiek bestemde lokalen.
3.3. De lezers respecteren de algemene regels van het gebouw (geen dieren, niet roken).
3.4. Eten en drinken in de leeszaal is niet toegestaan.
3.5. Bij brandalarm of in bijzondere situaties volgen de lezers de instructies van het bevoegd personeel.

4. *Leeszaalgebruik*

4.1. De lezer kan voor informatie en begeleiding steeds een beroep doen op het bibliotheekpersoneel.
4.2. Werken uit het magazijn kunnen in de leeszaal aangevraagd worden met een aanvraagformulier. Lezers kunnen ook vooraf via e-mail of telefonisch werken aanvragen. Die liggen dan voor hen klaar bij hun bezoek aan de leeszaal.

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 4 6/06/16 10:04

4.3. Voor en na gebruik controleren lezer en bibliotheekmedewerker de staat van het te raadplegen werk. De werken worden met zorgvuldigheid behandeld. Bij beschadiging van een boek wordt de vervang- of restauratiewaarde in rekening gebracht.
4.4. Binnen de openingsuren kan de levering uit het magazijn beperkt worden, overeenkomstig de mogelijkheden van de dienst.
4.5. Leeszaalwerken kunnen vrij worden geraadpleegd.
4.6. In de leeszaal dient de gebruiker de studieatmosfeer te respecteren.
4.7. Elektronische apparaten mogen gebruikt worden in zoverre zij de andere gebruikers niet storen. Mobiele telefoons worden op trilfunctie gezet, telefoongesprekken worden buiten de leeszaal gevoerd.
4.8. Alle aanwezige materialen en voorzieningen dienen met zorg te worden behandeld. Schade aan meubilair, apparatuur of infrastructuur wordt op de betrokkene verhaald.

5. *Bijzondere bepalingen*

5.1. Uitzonderingen op dit reglement kunnen alleen worden toegestaan door de bibliothecaris of zijn plaatsvervanger.
5.2. Door zijn inschrijving verklaart de lezer zich akkoord met dit reglement.

Bijlage bij het publieksreglement van de KANTL-bibliotheek

A. Openingstijden leeszaal
De leeszaal van de bibliotheek is geopend van maandag tot en met donderdag, van 13 tot 17 uur.
De bibliotheek is gesloten tijdens de Gentse Feesten en de daaropvolgende week, en van 25 december tot en met 1 januari.

B. Kopieën en reproducties
1. Onder bepaalde voorwaarden kan de lezer zelf uit werken kopiëren, scannen of fotograferen. In de leeszaal staat hiervoor een kopieertoestel ter beschikking.
2. Van alle werken mogen met een eigen camera foto's genomen worden zonder flits. Het publiceren van de foto's gebeurt onder de algemene voorwaarden voor reproductie uit het bezit van de KANTL-bibliotheek.
3. De lezer verbindt zich ertoe de gekopieerde, ingescande of gefotografeerde beelden en teksten slechts voor eigen studie te gebruiken, en de wetgeving op het auteursrecht te respecteren. In geen geval mogen boeken of tijdschriftafleveringen in hun geheel worden gekopieerd.

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 5 6/06/16 10:04

4. Met het oog op de conservering van de collecties wordt het kopiëren door de lezer zelf niet toegestaan van:
– boeken en tijdschriften van voor 1945
– werken groter dan A3-formaat;
– handschriften, zeer kostbare of zeldzame werken, zeer zware boekwerken
– werken die niet zonder schade gekopieerd kunnen worden
5. In bepaalde gevallen kunnen van deze documenten door onze medewerkers of door een externe dienst opnames, kopieën of scans gemaakt worden. De bibliothecaris oordeelt of de staat van het document de gewenste vorm van reproductie toelaat.
6. De tarieven voor het gebruik van het kopieertoestel, en voor kopieën, scans en foto's door onze medewerkers zijn opgenomen in dit reglement. Voor kopiëring door een externe dienst wordt de kostprijs aangerekend.
7. Reproductie uit het bezit van de KANTL is onderworpen aan het reproductiereglement van de KANTL. Dat geldt voor publicaties in fysieke en in digitale vorm.

C. Opzoekingen en behandelen van schriftelijke vragen
1. Wie niet zelf naar de bibliotheek kan komen, kan opzoekingen door een bibliotheekmedewerker laten uitvoeren. Kleine opzoekingen (max. 30 minuten opzoektijd) zijn gratis. Bij opzoekingen die meer tijd in beslag nemen, betaalt u 37 euro per uur + extra kosten voor fotokopieën, scans en verzending.
2. Opzoekingen kunnen telefonisch of via e-mail aangevraagd worden.

D. Bruikleen en uitleningen
1. Werken uit de bewaarbibliotheek kunnen niet ontleend worden door externe gebruikers.
2. Eventuele bruikleen wordt slechts toegestaan voor tentoonstellingen en wetenschappelijk verantwoorde initiatieven. De schriftelijke bruikleenaanvraag wordt gericht aan de Vast Secretaris van de Academie. Wanneer een bruikleen wordt toegestaan, gebeurt dat onder de voorwaarden van het bruikleenreglement van de KANTL.

E. Interbibliothecaire leen (IBL) en kopie-aanvragen via IBL
1. IBL-aanvragen gebeuren via Impala of via bilaterale overeenkomsten.
2. Aanvragen voor tijdschriftartikels worden beantwoord door het toezenden van kopieën of scans, aan de hieronder vermelde tarieven.
3. Interbibliothecaire aanvragen worden aangerekend aan de geldende Impala-tarieven. Iedere aanrekening gebeurt per artikel, boek of boekband.

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 6 6/06/16 10:04

4. Via IBL ontleende werken dienen steeds in de leeszaal van de lenende bibliotheek te worden geraadpleegd; ze mogen in geen geval aan de lezer worden uitgeleend. De interbibliothecaire leentermijn bedraagt vier weken. De interbibliothecaire leenkosten worden aangerekend aan de aanvragende bibliotheek, die de verantwoordelijkheid op zich neemt voor haar lezers en voor de naleving van dit reglement.
5. De retributie voor een beschadigd werk is de vervangingswaarde. Voor zwaar beschadigde of verloren werken wordt een nieuw exemplaar aangekocht of een kopie indien het werk niet meer te koop is. Alle hieraan verbonden kosten zijn ten laste van de lenende bibliotheek evenals de vergoeding voor administratiekosten zoals voorzien in het interbibliothecair bruikleenreglement.
6. Als bewaarbibliotheek sluit de KANTL-bibliotheek volgende categorieën van de interbibliothecaire leen uit:
• werken die in de aanvragende bibliotheek of in de plaatselijke openbare bibliotheek van de verblijfplaats van de lener aanwezig zijn.
• handschriften, kostbare en zeldzame werken of werken met opdrachten, plaatwerken, losbladige publicaties, publicaties met losse bijlagen, bijzondere formaten, leeszaalwerken, pamfletten, kaarten, plans, tijdschriften en proefschriften.
• werken gedrukt voor 1900.
• beschadigde werken.
7. De bibliothecaris of zijn plaatsvervanger behoudt het recht bibliotheken uit te sluiten van IBL-verkeer.

F. Tarieven
• Kopieën door de lezer: € 0,12 per kopie.
• Fotokopieën, scans, foto's door het bibliotheekpersoneel:
digitale foto-opname: € 5
scan op lage resolutie (min. 72 dpi) € 1
scan op hoge resolutie (drukkwaliteit, min. 300 dpi) € 2,5 per scan
zwart-wit kopie op papier A4: € 1,5
zwart-wit kopie op papier A3: € 2
kleurenkopie op papier A4: € 3
kleurenkopie op papier A3: € 4
• Forfaitaire kost voor levering per mail of via filetransfer: € 5
• Forfaitaire kost voor verzending van kopieën per post: € 8
• Opnames door een externe dienst: kostprijs
• Wetenschappelijke en bibliografische opzoekingen: € 37,00 per uur + eventuele kosten van kopieën en verzending.

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 7 6/06/16 10:04

II. Intern gebruiksreglement (leden en medewerkers)

1. Toegang

Leden en medewerkers hebben altijd toegang tot de leeszaal. Zij krijgen ook toegang tot de bibliotheekmagazijnen, onder begeleiding van een lid van het bibliotheekpersoneel.

2. Bruikleen

– Academieleden kunnen werken uit de bibliotheekcollectie lenen. Kostbare werken worden ter plaatse geconsulteerd, voor broze werken is toestemming van de bibliothecaris nodig. De uitleentermijn bedraagt 1 maand, twee keer verlengbaar.
– Personeelsleden kunnen werken uit de bibliotheekcollectie lenen. De uitleentermijn bedraagt 1 maand.
– Voor elk ontleend werk vult de ontlener een bruikleenformulier in, dat hij ondertekent. Dit gebeurt ook voor werken die binnen het gebouw blijven.
– Bij eventueel verlies of beschadiging wordt de schade vergoed. Het bepalen van de schade ligt in de bevoegdheid van de Bestuurscommissie. In principe worden de vervangwaarde of de kosten voor restauratie aangerekend.

3. Kopieën en reproductie

– Kopieën en scans uit werken uit de KANTL-bibliotheek worden voor leden gemaakt door de bibliotheekmedewerkers. Hiervoor worden geen kosten aangerekend.
– Van werken waarvoor volgens het publieksreglement een kopieerbeperking geldt, worden enkel kopieën en scans gemaakt wanneer dat kan zonder de werken te beschadigen. Wanneer dat niet kan, worden digitale foto's geleverd. Indien nodig wordt een externe dienst ingeschakeld. In dit geval wordt de kostprijs aangerekend.
– Personeelsleden kunnen tegen kostprijs kopieën en scans bekomen van werken uit de KANTL-bibliotheek. De voorwaarden vastgelegd in punten B 1-5 van het publieksreglement gelden ook voor personeelsleden.

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 8 6/06/16 10:04

1.1.5 Nieuw prijzenreglement vanaf 2016

Dit reglement werd goedgekeurd in de Bestuurscommissie van 6 november 2015, en vervolgens in de Algemene Ledenvergadering van 18 november 2015.

Art. 1. Met ingang van 2016 looft de koninklijke academie voor nederlandse taal- en letterkunde volgende prijzen uit:

1.1. *Literaire prijzen*
1. Prijs van de KANTL voor proza
2. Prijs van de KANTL voor podiumteksten
3. Prijs van de KANTL voor essay
4. Prijs van de KANTL voor poëzie.

Elk jaar wordt één van deze vier prijzen uitgereikt. De vierjaarlijkse cyclus start in 2016 met de Prijs van de KANTL voor proza.

1.2. *Wetenschappelijke prijzen*
1. Leon Elautprijs, voor een studie over de geschiedenis van de culturele Vlaamse beweging.
2. Prijs van de KANTL voor taalkunde
3. Leonard Willemsprijs, voor een studie op het gebied van oudere taal, literatuur en cultuur in de Nederlanden.
4. Prijs van de KANTL voor literatuurstudie.

Elk jaar wordt één van deze prijzen uitgereikt. De vierjaarlijkse cyclus start in 2016 met de Leon Elautprijs.

Art. 2. Bedrag van de prijzen
Met ingang van 2016 wordt het bedrag van de literaire en wetenschappelijke prijzen van de KANTL vastgelegd op 5.000 euro. Het bedrag kan op voorstel van de Bestuurscommissie aangepast worden door de Algemene Vergadering.

Art. 3. De jury's
3.1. Voor elk van de prijzen stelt de Algemene Vergadering van de Academie een jury samen. De jury's bestaan uit minimum 3 en maximum 5 leden. Bij de jury kunnen ook externen die geen academielid zijn betrokken worden.
3.2. De jury's worden samengesteld in de Algemene Vergadering van november van het eerste jaar van de periode waarop de prijs betrekking heeft; deze jury blijft aan gedurende de volledige cyclus van vier jaar. Over occasionele wijzigingen in de samenstelling van de jury wordt beslist in de novembervergadering van de daarop volgende jaren van de cyclus.

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 9 6/06/16 10:04

3.3. De Vast Secretaris voegt een voorstel van samenstelling van de jury's bij de agenda van de novembervergadering.
3.4. De juryleden kiezen in onderling overleg een voorzitter die de jurywerkzaamheden regelt gedurende de volledige vierjaarlijkse cyclus.
3.5. De jaarlijkse nominaties voor de literaire prijzen worden toegekend in de Algemene Vergadering van april. De jury's formuleren hun beslissing ten laatste in de ochtendvergadering voorafgaand aan deze Algemene Vergadering.
3.6. De jury's formuleren hun beslissing over de toekenning van de prijzen ten laatste in de ochtendvergadering voorafgaand aan de Algemene Vergadering van juni. In deze vergadering geeft de voorzitter van de jury een gemotiveerd verslag, de Algemene Vergadering beslist over het voorstel tot bekroning.
3.7. Alle juryverslagen, zowel van de nominaties als van de toekenning van de prijzen, worden door de juryvoorzitter tegen het eind van de maand van de betreffende Algemene Vergadering aan de Vast Secretaris bezorgd.

Art. 4. Beoordeling
4.1. De jury's van alle prijzen van de KANTL selecteren uit de productie binnen het genre of de discipline gedurende de periode waarop de prijs betrekking heeft.
4.2. De literaire prijzen bekronen oorspronkelijk Nederlandstalig werk. Het bekroonde werk wordt gekozen uit een shortlist die tot stand komt door een jaarlijkse nominatie over de literaire productie van het voorafgaande jaar.
4.3. Voor de wetenschappelijke prijzen komt werk in aanmerking over de Nederlandse taal, de Nederlandse letterkunde en de cultuur in de Nederlanden, dat in de betrokken periode gepubliceerd werd. Proefschriften die in de betrokken periode verdedigd werden komen eveneens in aanmerking. De Academie geeft de voorkeur aan publicaties in het Nederlands, maar de jury kan beslissen om ook publicaties in een andere taal dan het Nederlands te bekronen.
4.4. De nationaliteit van de auteur speelt geen rol. Academieleden komen niet in aanmerking voor bekroning.

Art. 5. Toekenning, bekendmaking en uitreiking
5.1. De prijzen worden toegekend in de Algemene Vergadering van juni, als de meerderheid van de aanwezige leden zich gunstig uitspreekt.
5.2. De laureaten van de literaire en van de wetenschappelijke prijs worden bekendgemaakt een maand voor de uitreiking van de prijs. Tot zo lang wordt een embargo gerespecteerd. De nominaties worden niet bekendgemaakt.
5.3. De prijzen worden uitgereikt in de openbare vergadering van oktober.

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 10 6/06/16 10:04

Art. 6. Wijziging reglement.
6.1. Het reglement kan gewijzigd worden op initiatief van het Bestuur of op vraag van een der leden.
6.2. Bij wijziging formuleert de Bestuurscommissie tegen de Algemene Vergadering van maart een voorstel. De amendementen die goedgekeurd werden tijdens deze vergadering, of die schriftelijk aan de Vast Secretaris werden bezorgd tegen uiterlijk 1 april worden door de BC in een nieuwe tekst verwerkt die in de volgende vergadering ter goedkeuring wordt voorgelegd.

Art. 7. Overgangsbepalingen.
7.1. Voor de literaire prijzen voor proza 2016, podiumteksten 2017 en essay 2018 wordt bij wijze van overgangsmaatregel nog de periode van vijf jaar voorafgaand aan het jaar van uitreiking in aanmerking genomen. De jury's die voor deze prijzen werden samengesteld, blijven in functie.
7.2. In de Algemene Vergadering van november 2015 worden de jury's samengesteld voor de wetenschappelijke prijzen die in 2016, 2017 en 2018 worden uitgereikt. Zij beoordelen de productie van de periode van 4 jaar die aan de uitreiking van elke prijs voorafgaat.
7.3. De eerder uitgeschreven prijsvragen worden opgeheven.

1.2 Staat van de Academie op 1 januari 2016

1.2.1 Beschermheer

Zijne Majesteit de Koning.

1.2.2 Bestuur en Bestuurscommissie

1.2.2.1 *Bestuur en Bestuurscommissie 2015*

Het **Bestuur** vertegenwoordigt de Academie, en is verantwoordelijk voor het algemene beleid ervan. Het bestaat uit een jaarlijks verkozen voorzitter en ondervoorzitter, en de vast secretaris. Personeelsbeleid valt onder de bevoegdheid van het Bestuur.
De **Bestuurscommissie** bestaat uit het Bestuur en twee extra academieleden. De Bestuurscommissie is verantwoordelijk voor de financiën en het publicatiebeleid van de Academie. Tot haar decretaal bepaalde bevoegdheid behoort ook het beheer van het vermogen van de Academie. De facto wordt de BC in haar geheel betrokken bij de algemene aansturing van het genootschap en de organisatie.

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 11 6/06/16 10:04

De Bestuurscommissie heeft met de vast secretaris op 6 maart 2014 een **lastgevingsovereenkomst** afgesloten (Zie *Jaarboek 2015*, p. 2).

Op 21 januari 2015 nam **Erik Vlaminck** het voorzitterschap van de Academie over van Marcel de Smedt, **Frank Willaert** werd ondervoorzitter. Zij vormden in 2015 met de **vast secretaris** het Bestuur van de Academie. Behalve uit de leden van het Bestuur bestond de Bestuurscommissie in 2014 ook nog uit de bijkomende leden **Jozef van Loon** en **Marcel de Smedt**.

Bestuur en Bestuurscommissie kwamen bijeen op de volgende data in 2015: 8 januari, 5 februari, 5 maart, 2 april, 7 mei, 4 juni, 3 september, 2 oktober, 6 november, 4 december.

1.2.2.2 *Bestuurdersverkiezingen voor 2016*

In de algemene vergadering van 18 november 2015 werd Erik Vlaminck voor een tweede termijn tot voorzitter verkozen. Omdat dit decretaal problematisch is, is aan de voogdijminister, de minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brusselse Zaken Sven Gatz, een uitzondering gevraagd. Hangende deze aanvraagprocedure heeft E. Vlaminck van de minister de toestemming gekregen het voorzitterschap a.i. waar te nemen. Patrick Lateur werd tot ondervoorzitter 2016 verkozen. Als bijkomende leden voor 2016 werden Frank Willaert en Jozef van Loon verkozen. Gedurende de maanden dat F. Willaert in de Verenigde Staten verblijft (tot mei 2016) wordt hij vervangen door Marcel de Smedt.

1.2.3 Gewone leden, naar anciënniteit

*In opvolging van Monika van Paemel werd **Leen Huet** tot gewoon lid verkozen in de zitting van de algemene vergadering van 18 februari 2015. In opvolging van Jan Goossens werd in diezelfde zitting **Wim Vandenbussche** tot gewoon lid verkozen.*

Op 1 januari 2016 telde de Academie de volgende leden (tussen haakjes: jaar van intrede):
1. Roland Willemyns (1983), 2. Johan Taeldeman (1995), 3. Frank Willaert (1996), 4. Jozef van Loon (1997), 5. Anne Marie Musschoot (1999), 6. Stefaan van den Bremt (2000), 7. Werner Waterschoot (2000), 8. Anne Provoost (2002), 9. Dirk Geeraerts (2002), 10. Patrick Lateur (2004), 11. Willy Vandeweghe (2005), 12. Hugo Brems (2005), 13. Geert van Istendael (2006), 14. Walter van den Broeck (2008), 15. Luc Devoldere (2008), 16. Ann Marynissen (2009), 17. Marcel de Smedt (2010), 18. Hans Smessaert (2010), 19. Piet Couttenier

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 12 6/06/16 10:04

(2010), 20. Miriam Van hee (2010), 21. Jan Nuyts (2011), 22. Erik Vlaminck (2011), 23. Geert Buelens (2012), 24. Stefan Hertmans (2012), 25. Leen van Dijck (2013), 26. Walter Daelemans (2013), 27. Kris Humbeeck (2013), 28. Bart Vervaeck (2014), 29. Leen Huet (2015), 30. Wim Vandenbussche (2015).

1.2.4 Buitengewone leden, naar anciënniteit

Op 1 januari 2016 de Academie de volgende buitengewone leden, dat zijn werkende leden die gerekruteerd zijn uit de Franstalige of Duitstalige cultuurgemeenschap van België:
1. M. Dupuis (1999), 2. F. de Haes (2000), 3. J. de Decker (2006), 4. Ph. Hiligsmann (2006), 5. N.N.
*Aan **S. Theissen** (1999) werd op de algemene ledenvergadering van 18 maart 2015 het erelidmaatschap verleend.*

1.2.5 Binnenlandse ereleden, naar datum van benoeming als erelid

*Op 17 juli 2015 overleed binnenlands erelid **Ada Deprez** (1928-2015). Zij was werkend lid tussen 19 maart 1975 en 21 nov 2012.*
Op 1 januari 2016 telde de Academie de volgende binnenlandse ereleden. De twee jaartallen na de naam slaan op de periode van lidmaatschap, het tweede jaartal markeert dus het begin van het erelidmaatschap.

1. Odon Leys 1970-2002, 2. Jan Veulemans 1987-2003, 3. Hubert van Herreweghen 1983-2004, 4. René F. Lissens 1958-2004, 5. Sera de Vriendt 1998-2005, 6. Liliane Wouters 2000-2005, 7. Rudolf van de Perre 1988-2006, 8. Willy Spillebeen 1988-2008, 9. Paul Hadermann 1975-2008, 10. Luc van Durme 1995-2008, 11. Hendrik van Gorp 1999-2010, 12. Mark Donckers (Mark Insingel) 2003-2010, 13. Georges de Schutter 1991-2010, 14. Ludo Abicht 2004-2011, 15. Guido Haerynck (ps. Gwy Mandelinck) 1999-2012, 16. Willy van Langendonck 2004-2013, 17. Karel Porteman 1992-2013; 18. Jan Goossens 1976-2014, 19. Monika van Paemel 1999-2014, 20. Siegfried Theissen, 2000-2015.

1.2.6 Buitenlandse ereleden, naar anciënniteit

*In de algemene vergadering van 21 oktober 2015 werd **Irina Michajlova** verkozen tot nieuw buitenlands erelid, in opvolging van Kåre Langvik-Johannessen.*

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 13 6/06/16 10:04

Op 1 januari 2016 telde de KANTL de volgende buitenlandse ereleden (tussen haakjes: datum van intrede):
1. Dirk (Dick) P. Blok (Nederland) (1981), 2. Willem (Wim) P. Gerritsen (Nederland) (1983), 3. Margaretha H. Schenkeveld (Nederland) (1984), 4. Norbert Morciniec (Polen) (1985), 5. Willy Sanders (Zwitserland) (1986), 6. Maarten C. van den Toorn (Nederland) (1987), 7. Martien J.G. de Jong (Nederland) (1992), 8. Pieter J. Buijnsters (Nederland) (1992), 9. Edith H. Raidt (Zuid-Afrika) (1993), 10. Maria (Riet) Schenkeveld-van der Dussen (Nederland) (1998), 11. Jaap L. Goedegebuure (Nederland) (1999), 12. Robert S. Kirsner (Verenigde Staten) (2001), 13. Frits van Oostrom (Nederland) (2003), 14. Gillis Dorleijn (Nederland) (2003), 15. Philippe Noble (Frankrijk) (2005), 16. Dieter Stellmacher (Duitsland) (2007), 17. Hans Bennis (Nederland) (2007), 18. Franco Paris (Italië) (2008), 19. Theo Hermans (Groot-Brittannië) (2008), 20. Herman Pleij (Nederland) (2009), 21. Peter Auer (Duitsland) (2009), 22. Marlene van Niekerk (Zuid-Afrika) (2011), 23. Charlotte Mutsaers (Nederland) (2012), 24. Arie Jan Gelderblom (2014), 25. Irina Michajlova (Rusland) (2015).

1.2.7 Commissies

1.2.7.1 *Vaste commissies bibliotheek- en publicatiebeleid*

Bibliotheekcommissie

Samenstelling in 2015: Willy Vandeweghe (voorzitter); Georges de Schutter, Marcel de Smedt, Patrick Lateur, Ann Marynissen, Anne Marie Musschoot en Werner Waterschoot.
De commissie vergaderde op 26 maart 2015.

Redactieraad Verslagen & Mededelingen

Het tijdschrift *Verslagen & Mededelingen van de KANTL (V&M)* verschijnt onder de hoofdredactie van de vast secretaris. Het redactiesecretariaat werd in 2015 waargenomen door Bert van Raemdonck, wetenschappelijk medewerker van de KANTL. De kernredactie bestond voorts uit: Marcel de Smedt (literatuur), Dirk Geeraerts (taalkunde), Jozef van Loon (taalkunde), Werner Waterschoot (literatuur), Frank Willaert (literatuur). In de loop van 2015 kwam erelid Georges de Schutter de redactie versterken. Hij neemt de taak van redactiesecretaris over van Bert van Raemdonck.

In 2015 was er geen redactievergadering van V&M.

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 14 6/06/16 10:04

1.2.7.2 *De Canoncommissie*

De op 19 maart 2014 opgerichte Canoncommissie zette in 2015 haar werkzaamheden voort. De leden zijn nog steeds: Erik Vlaminck (voorzitter), Hugo Brems, Leen van Dijck, Luc Devoldere, Frank Willaert en vast secretaris Willy Vandeweghe (allen KANTL-leden); Samuel Mareel, lid van de Jonge Academie; van de KANTL-personeelsleden bleef Bert van Raemdonck inhoudelijk verantwoordelijke, en Nicolas Leus operationeel verantwoordelijke.
De commissie kwam in 2015 zes keer bijeen, en wel op de volgende dagen: 29/01/2015, 24/03/2015, 21/04/2015, 04/06/2015, 24/09/2015 en 17/12/2015.

1.2.7.3 *Externe commissies*

NBW. Werner Waterschoot is voorzitter van de commissie voor het *Nationaal Biografisch Woordenboek (NBW)*, waarvan Hans Rombaut (KVAB) de redactiesecretaris is. Andere KANTL-leden die deel uitmaken van de commissie zijn Karel Porteman, Anne Marie Musschoot en Frank Willaert.

Raad van Bestuur VLAST. Op 1 januari 2016 zetelen namens de KANTL de voorzitter, de vast secretaris en een aantal erevoorzitters (Hendrik van Gorp, Werner Waterschoot, Anne Marie Musschoot, Hugo Brems), in de raad van bestuur van de *Vlaamse Academische Stem (VLAST)*. De KANTL zal in 2016 Luc Devoldere voordragen ter vervanging van Hendrik van Gorp.

Commissie ACF (Academisch Cultureel Forum). De Commissie van het Academisch Cultureel Forum bestaat hoofdzakelijk uit KVAB-leden, en behandelt in hoofdzaak KVAB-gebonden aangelegenheden. Van de KANTL worden de voorzitter en de vast secretaris op de vergaderingen uitgenodigd.

1.3 Fondsen, legaten en prijzen

Legaten en schenkingen leidden in de loop der jaren tot het instellen van diverse fondsen, waaruit geput kan worden voor het toekennen van prijzen.

1.3.1 Historisch overzicht fondsen

Een overzicht van de fondsen tot 1965 is opgenomen in *Jaarboek* 1966, p. 90-98. Een overzicht van de overige fondsen is het meest recent opgenomen in *Jaarboek* 1997, p. 57.

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 15 6/06/16 10:04

Het overzicht van de huidige situatie, en het procentuele aandeel van elk onderdeel in het totale fondsenbedrag: zie *Jaarboek 2015*, p. 7.

1.3.2 Aanpassing van het prijzenstelsel

Aangezien de vaak heel specifiek geformuleerde doelstellingen de zinvolheid van een aantal prijzen aan het begin van de eenentwintigste eeuw sterk gereduceerd heeft, en het kapitaal van een aantal afzonderlijke prijzen door de opeenvolgende devaluaties sterk was aangetast, werd de formule in 2003 geactualiseerd.

Vanaf 2003 reikte de KANTL op basis van de bestaande fondsen 5 vijfjaarlijkse prijzen uit, voor resp. essay, poëzie, proza, podiumteksten en de studie van oudere taal, literatuur en cultuur in de Nederlanden. De vijfjaarlijkse cyclus startte in 2003 met de vijfjaarlijkse Prijs van de KANTL voor Essay. Naast die vijfjaarlijkse prijzen bleven nog aparte fondsprijzen bestaan: de Elautprijs en de Willemsprijs.
Behalve de fondsprijzen reikte de KANTL elk jaar ook een eigen 'wetenschappelijke prijs van de KANTL' uit, afwisselend voor taalkunde en literatuurstudie. De reglementering voor de fondsprijzen en voor de wetenschappelijke prijzen, zoals die geldig was tot en met 2015, is te vinden op de website van de KANTL: http://old.kantl.be.

De nieuwe regeling vanaf 2016, waarbij het prijzenstelsel verder wordt gestroomlijnd, is weergegeven in 1.1.5. Vanaf 2016 zullen elk jaar twee prijzen worden uitgereikt, een literaire en een wetenschappelijke.

Schematisch wordt dat:

eerste jaar van uitreiking	**literaire prijs**	**wetenschappelijke prijs**
2016	Prijs van de KANTL voor Proza	Leon Elautprijs voor een studie over de geschiedenis van de culturele Vlaamse beweging
2017	Prijs van de KANTL voor Podiumteksten	Prijs van de KANTL voor Taalkunde
2018	Prijs van de KANTL voor Essay	Leonard Willemsprijs voor de studie van de oudere taal, literatuur en cultuur in de Nederlanden
2019	Prijs van de KANTL voor Poëzie	Prijs van de KANTL voor Literatuurstudie

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 16 6/06/16 10:04

1.3.3 Bedrag van de prijzen uitgeloofd in 2015

– Wetenschappelijke prijs van de KANTL voor literatuurstudie: 1.250 €.
– Jozef Vercoullieprijs voor een proefschrift op het gebied van de: 1.250 €
– Vijfjaarlijkse prijs van de KANTL voor poëzie: 6.250 €

1.3.4 Jury's voor de prijzen in 2015

1.3.4.1 *Vijfjaarlijkse prijzen*

– Essay: Frans de Haes (voorzitter), Ludo Abicht, Anne Marie Musschoot, Stefaan van den Bremt en Hendrik van Gorp.
– Studie van de oudere taal, literatuur en cultuur in de Nederlanden: Frank Willaert (voorzitter); Karel Porteman, Jozef van Loon, Werner Waterschoot, Ann Marynissen.
– Poëzie (toegekend in 2015): Gwy Mandelinck (voorzitter), Geert Buelens, Mark Insingel, Willy Spillebeen en Miriam Van hee.
– Proza: Hugo Brems (voorzitter), Piet Couttenier, Luc Devoldere, Erik Vlaminck en Hendrik van Gorp.
– Podiumteksten: Patrick Lateur (voorzitter), Geert van Istendael, Anne Marie Musschoot, Georges de Schutter en Erik Vlaminck.

1.3.4.2 *Afzonderlijke fondsprijs uitgereikt in 2015*

Jozef Vercoullieprijs: Marcel de Smedt (voorzitter), Piet Couttenier, Anne Marie Musschoot, Remco Sleiderink en Yves T'Sjoen.

1.3.4.3 *Wetenschappelijke prijs van de Academie*

Prijs van de KANTL voor Taalkunde 2015: Willy Vandeweghe (voorzitter), Hans Smessaert, Jan Nuyts.

1.4 Personeel

1.4.1 Personeelsformatie

Op 1 januari 2015 had de KANTL 7 contractuele personeelsleden in dienst. Daarnaast werden er 3 personeelsleden door het Agentschap Kunsten en Erfgoed ter beschikking gesteld van de Academie.

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 17 6/06/16 10:04

1.4.2 Personeelsleden

1.4.2.1 *Secretariaat en bibliotheek van de KANTL*

Directeur en bibliothecaris: Marijke de Wit (100%)
Deskundige boekhouding en administratie: Cindy Holtyzer (100%)
Medewerker secretariaat, gebouw en logistiek: Frank Colman (100%)
Medewerker secretariaat en logistiek: Wim de Waegeneer (80%)
Medewerker bibliotheek: Annick Florin (100%)
Medewerker archief en bibliotheek, met speciale opdracht voor het Canonproject: Nicolas Leus (65%, maart-september 85% en november-december 90%)
Secretariaatsassistent: Sofie D'hoore (50%)
Technisch assistent: Marnic van Heddeghem (100%).

1.4.2.2 *Wetenschappelijk medewerkers bij het CTB*

Coördinator CTB en verantwoordelijke publicaties: Bert van Raemdonck (100%)
Senior onderzoeker: Ron van den Branden (90%)
Wetenschappelijk medewerker Edward Vanhoutte is sinds begin 2014 in loopbaanonderbreking.

1.4.3 Overzicht en personeelsbewegingen

In 2015 waren 10 personeelsleden werkzaam bij de KANTL, goed voor 9,15 vte. Reëel werden 7,9 vte gepresteerd, rekening houdend met verloven, langdurige ziektes en uitdiensttreding.
Sofie D'hoore was met loopbaanonderbreking van 1 januari 2015 tot 30 juni 2015.
Marnic van Heddeghem was langdurig afwezig. Hij werd om gezondheidsredenen gepensioneerd met ingang van 1 juni 2015.
Nicolas Leus werd ingezet voor de ondersteuning van het canonproject. Hij kreeg hiervoor een tijdelijke uitbreiding van zijn opdracht met 20% vte.

99052_Jaarboek_Gent_2016_01.indd 18 6/06/16 10:04

Hoofdstuk 2:
Verslag van de ledenwerking in 2015

2.1 De grote lijnen van het academieverhaal in 2015

De absolute uitschieter in de Academiewerking van 2015 was de voorbereiding en het uitbrengen van een dynamische Canon van de Nederlandse literatuur vanuit Vlaams perspectief. Die werd aan het publiek gepresenteerd op een feestelijk evenement op 1 juli in Beauvoorde, en nog eens opnieuw op de Boekenbeurs begin november. Het begeleidende boek door uitgeverij Vrijdag uitgebracht, werd aan de pers voorgesteld bij een overhandiging op 12 oktober in de perszaal van het Vlaams Parlement, aan voogdijminister Sven Gatz en aan parlementsvoorzitter Jan Peumans.
Voorts werden stappen gezet naar de universitaire neerlandistiek, naar aanleiding van de tranformatie die het Leidse Instituut voor Nederlandse Lexicologie INL zal ondergaan tot Instituut voor Nederlandse Taal INT. De KANTL nam het initiatief tot het bijeenroepen van de Vlaamse taalkundige neerlandici, en tot het oprichten van een platform voor overleg met het oog op de Vlaamse verankering van het INT.
Op de feestelijke vergadering van oktober werd de vijfjaarlijkse prijs voor Poëzie overhandigd aan de Vlaamse dichter Leonard Nolens. Er waren twee openbare installatievergaderingen: in maart voor de nieuwe leden Bart Vervaeck en Kris Humbeeck (afdeling literatuurstudie), in december voor het nieuwe lid Wim Vandenbussche (afdeling taalkunde). In juli ontviel ons erelid Ada Deprez.
Ten tweede male werd een cultureel programma aangeboden tijdens de Gentse Feesten, in samenwerking met het Vermeylenfonds. Het vormde een mooie aanvulling op het traditionele muzikale programma.
Voorts werd vaart gezet achter de herziening van de reglementen: het huishoudelijk reglement werd een eerste keer herzien. Uitgewerkt werden de deelreglementen voor de bibliotheek en voor de prijzen. Belangrijk was ook de ontwikkeling van een frisse Canonwebsite en parallel daarmee de vernieuwing van de KANTL-website, de creatie van een nieuw logo, en de uitwerking van een nieuwe huisstijl.

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 19 6/06/16 10:04

2.2 De ledenvergaderingen in 2015

2.2.1 Overdracht van het voorzitterschap

In de algemene vergadering van 21 januari 2015 droeg Marcel de Smedt het voorzitterschap over aan Erik Vlaminck, die het ambt aanvaardde met een vooruitblik naar de toekomst: de uitdagingen en kansen voor het genootschap. De tekst van de toespraken is terug te vinden onder 7.2.

2.2.2 Herdenkingen en in memoriams

In de ochtendvergadering van 18 november werd stilgestaan bij de nagedachtenis van erelid **Ada Deprez**, overleden op 17 juli 2015. Een in memoriam werd uitgesproken door Marcel de Smedt, op de algemene ledenvergadering van november (zie 7.1).

2.2.3 Lezingen en literaire salons tijdens de maandelijkse vergaderingen in 2015

De Academie vergaderde in 2015 negen keer in besloten algemene vergadering, zeven keer in ochtendvergadering (de vroegere gezamenlijke commissievergadering), en vier keer in openbare vergadering (zie 2.3). De gemeenschappelijke septembervergadering met de afdeling van de Menswetenschappen van de Koninklijke Vlaamse Academie van België vond plaats in de KANTL te Gent.

2.2.3.1 *Chronologisch overzicht*

21 januari 2015
14.00 u. Algemene vergadering: Anne Provoost, 'Gas' [literair salon]

18 februari 2015
10.45 u. Ochtendvergadering: Jozef van Loon, 'Namen die geschiedenis schrijven. Etymologieën als historische bron'
14.00 u. Algemene vergadering: geen lezing

18 maart 2015
10.45 u. Ochtendvergadering: Dirk Geeraerts, 'Tweedegraadsempathie en betekenisinterpretatie'
14.00 u. Algemene vergadering: Miriam Van hee, 'Het Gentse poëzievertalerscollectief'.
Het tweede deel van de vergadering was openbaar (installatie van nieuwe leden).

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 20 6/06/16 10:04

15 april 2015
10.45 u. Ochtendvergadering: Erik Vlaminck, 'De keerzijde' [literair salon]
14.00 u. Algemene vergadering: Jan Nuyts, 'Diachrone betekenisontwikkeling in de modale hulpwerkwoorden'

20 mei 2015
10.45 u. Ochtendvergadering: Willy Spillebeen, 'Hertaling van het Oorlogsdagboek van Van Walleghem uit Reningelst'
14.00 u. Algemene vergadering: Jan Goossens, 'Het zangetje van de Limburgers'

17 juni 2015
10.45 u. Ochtendvergadering: Stefan van den Bremt, 'Vertaling van Verhaerens trilogie 'Les Heures' [literair salon]
14.00 u. Algemene vergadering: Dorien van de Mieroop (Jonge Academie), 'Een discoursanalytische blik op getolkte gesprekken in een medische setting'

01 juli 2015
Openbare vergadering Beauvoorde, gekoppeld aan evenement bij presentatie van de Canon.

19 september 2015
Gezamenlijke vergadering KANTL-KVAB in het KANTL-gebouw te Gent.
Twee lezingen:
(KANTL) Patrick Lateur, 'De Anthologia Graeca. Epigrammen tussen de plooien van de literatuur'
(KVAB) Sabine Verhulst, ' Het Italië van Hugo Claus: de jaren van De koele minnaar (1956)'

21 oktober 2015
11.45 u. Algemene vergadering
15.00 u. Jaarlijkse openbare openingsvergadering
Frits van Oostrom, buitenlands erelid van de Academie: 'De Canon van Nederland: van entoen.nu en straks'.
Laurens Ham, Universiteit Utrecht: 'Sluit de canon niet op in zijn ark. Een reflectie op de dynamische canon van de Nederlandstalige literatuur'.

18 november 2015
10.45 u. Ochtendvergadering: Werner Waterschoot, 'Abraham Ortelius en de Nederlandse literatuur'
14.00 u. Algemene vergadering: Sera de Vriendt, 'Telwoorden'

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 21 6/06/16 10:04

16 december 2015
10.45 u. Ochtendvergadering: Hans Smessaert, '*Anders* oder *sonst*. Duitse pendanten van het Ndl. bijwoord *anders'*
14.00 u. Algemene vergadering: Luc Devoldere, 'Brieven. Van een keizer en een scepticus.' [literair salon].
Het tweede deel van de vergadering was openbaar (installatie van nieuw lid).

2.2.3.2 *Alfabetisch overzicht met abstracts van lezingen*

1. **De Vriendt, Sera**: 'Telwoorden' (Middagvergadering van 18 november)

Telwoorden, de tiende traditionele woordsoort, worden meestal op een summiere wijze behandeld in monografieën om de evidente reden dat ze geen vervoeging kennen en, meestal, ook geen verbuiging. Sommige vormen van telwoorden in het Brussels (Brabants) dialect verdienen echter onze aandacht, bij voorbeeld:
– *Ien* heeft acht verschillende vormen, afhankelijk van het genus en van de beginklank van het volgende woord
– Voor de t van 'tachtig' (in het Brussels *taggeteg*) is de waarschijnlijkste verklaring de aanwezigheid (vroeger!) van een voorvoegsel dat op een dentaal uitging. Zo kan men ook de vorm met t- verklaren (*tneigeteg*) en de assimilatie van de aanvangsmedeklinker in *fieteg* (40), *fèfteg* (50) *sesteg* (60) en *seiveteg* (70). Merkwaardig is het feit dat bij 60, 70, 80 alle vormen, ook die met eenheden ervóór (van 61 tot 69, van 71 tot 79, van 81 tot 89) de stemloze vormen of de vormen met t- vertonen en bij de andere tientallen niet. Merkwaardig is verder het feit dat in de Vlaamse gewesten dezelfde distributie van stemloze en stemhebbende vormen waargenomen kan worden in de uitspraak van het Standaardnederlands (bv. *feertig*, maar *éénenveertig*, enz.).
– De klinker van *-en-* tussen eenheden en tientallen wordt in het Brussels tot sjwa verdoft, de klinker en de nasaal kunnen dan verder aan naburige klanken geassimileerd worden; zo ontstaan vormen als *draaintwinteg* (23), *draaisesteg* (met genasaleerde *-aai-*, 63), *draaineigeteg* (93).
– Alle vormen beginnende met 6 hebben een stemloze eindconsonant van zes (*zesentwinteg*, *zesenderteg*, enz.), wat kan wijzen op het feit dat *-en-* zijn kenmerk van (voeg)woord verloren heeft en een soort bindmorfeem geworden is.

2. **Geeraerts, Dirk**: 'Tweedegraadsempathie en betekenisinterpretatie' (Ochtendvergadering van 18 maart)

Als we empathie definiëren als het vermogen van Ego om het standpunt van Alter in te nemen, dan is tweedegraadsempathie het vermogen om het standpunt

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 22 6/06/16 10:04

van een Alter in te nemen voor zover het een empathische kijk op Ego inhoudt. Bij de interpretatie van uitspraken van Alter doet zich dan voor Ego een systematisch interpretatieprobleem voor: handelt Alter vanuit een empathische kijk op Ego of niet? Een eenvoudig voorbeeld betreft verwijzingen van het type 'Kijk naar links': als spreker en hoorder tegenover elkaar staan, gaat het dan om links voor de hoorder of links voor de spreker? Voor de hoorder als Ego is de interpretatie 'links voor mij' een tweedegraadsempathische interpretatie, en 'links voor de spreker' een eerstegraadsempathische interpretatie. In de lezing wordt verduidelijkt hoe dit type van ambiguïteit op alle niveaus van linguïstische structuur teruggevonden wordt.

3. **Goossens, Jan**: 'Het zangetje van de Limburgers' (Middagvergadering van 20 mei)

Het Limburgse dialectgebied vormt samen met aanzienlijke delen van de Duitse Bundesländer Nordrhein-Westfalen en Rheinland-Pfalz, met Luxemburg en het noorden van Frans Lotharingen een areaal waarin een tegenstelling tussen twee toonaccenten, sleeptoon en stoottoon, in het lexicon en in de grammatica relevante opposities oplevert. Dit tweetonengebied vertoont een sterke interne differentiatie, die met de begrippen spontane stoottoon en geconditioneerde stoottoon beschrijfbaar is. De voortzettingen van sommige Westgermaanse vocalismen hebben spontane stoottoon, d.w.z. dat zij in al hun representanten met stoottoon worden gerealiseerd. De andere vocalismen hebben slechts onder bepaalde voorwaarden stoottoon. Daarvoor benodigen de woorden en woordvormen waarin zij voorkomen een stemhebbende syllabegrens bij historische meerlettergrepigheid. Deze voorwaarde is noodzakelijk, maar niet altijd voldoende. Is er niet aan voldaan, dan hebben deze woorden en woordvormen sleeptoon. Daarbij zijn echter aanzienlijke regionale verschillen aan te treffen, die vooral bepaald worden door de mate van historische sonoriteit van de combinaties van het vocalisme met het volgende consonantisme. Zij maken het mogelijk, een Rijn-Maaslands en meer bepaald een Limburgs toonaccent-landschap te construeren en inzichten te verwerven in de processen die tot deze constellatie hebben geleid.

4. **Lateur, Patrick**: 'De *Anthologia Graeca*. Epigrammen tussen de plooien van de literatuur' (Gemeenschappelijke vergadering van 19 september)

De *Anthologia Graeca* is een verzameling van zowat vierduizend Griekse epigrammen van de hand van meer dan driehonderd auteurs tussen

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 23 6/06/16 10:04

de 7de eeuw v.C. en de 6de eeuw n.C. De collectie bevat onder meer grafschriften, wij-epigrammen en wijngedichten, christelijke en stichtelijke epigrammen, satirische en erotische puntdichten, raadsels en figuurgedichten. Patrick Lateur publiceerde twee thematische verzamelbundels met vertalingen van honderdvijftig epigrammen over dichters en filosofen, en bereidt nog een tweetal bundels voor met epigrammen over goden en helden. In zijn lezing gaat hij in op het literair en documentair belang van die antieke 'kleengedichtjes' en geeft een paar beschouwingen bij het vertalen van antieke epigrammen.

5. **Nuyts, Jan**: 'Diachrone betekenisontwikkeling in de modale hulpwerkwoorden' (Middagvergadering van 15 april)

Deze presentatie schetst de belangrijkste bevindingen van een pas afgesloten onderzoek naar de diachrone betekenisevolutie van de modale hulpwerkwoorden in het Nederlands, vanaf het Oudnederlands tot nu, met focus op *moeten*, *mogen* en *kunnen*. Het doel van de studie was na te gaan hoe een systeem van grammaticaal samenhangende vormen in een taal zich gedraagt t.a.v. de processen van subjectificatie en intersubjectificatie.

6. **Smessaert, Hans**: '*Anders* oder *sonst*. Duitse pendanten van het Ndl. bijwoord *anders'* (Ochtendvergadering van 16 december)

In hun analyse van het Nederlandse bijwoord *anders* onderscheiden Smessaert & Van Belle (2010) drie grote subtypes m.b.v. de concepten van comparatief en foriciteit. Het intraclausale Type I *anders* is [+comparatief/+forisch] en in essentie een bijwoord van wijze ('Ze heeft het *anders* aangepakt'). Het sterk-interclausale Type II *anders* is [comparatief/+forisch] en vervult de rol van een voegwoordelijk bijwoord ('Pas maar op! *Anders* val je nog'). Het zwak-interclausale Type III *anders*, ten slotte, is [comparatief/ forisch] en gedraagt zich als een attitudineel discourse markeerder ('Je zou het *anders* niet zeggen!'). In deze bijdrage bestuderen we de Duitse pendanten van de verschillende types *anders* in het Nederlands. De voorgestelde driedeling blijkt grosso modo te corresponderen met een Duitse vertaling als *anders* voor type I, als *sonst* voor type II en een vertaling voor type III die noch van *anders* noch van *sonst* gebruik maakt. In sommige gevallen blijkt een vertaling zowel met *anders* als met *sonst* mogelijk te zijn. Het onderzoek is gebaseerd op een parallel corpus van Nederlandse romans met hun Duitse vertaling, en gebeurde in nauwe samenwerking met Petra Campe (UGent).

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 24 6/06/16 10:04

7. **Spillebeen, Willy**: ‘Hertaling van het Oorlogsdagboek van Van Walleghem uit Reningelst’ (Ochtendvergadering van 20 mei)

Achiel van Walleghem (1879-1955) werd in 1913 onderpastoor van Dikkebus bij Ieper. Dikkebus, een gemeente van amper 1300 inwoners, was overspoeld door vluchtelingen en soldaten (Belgen, Engelsen, Fransen en bij het begin van de oorlog ook Duitsers). Het lag op 3 kilometer van het front in de vuurlijn van de Duitse kanonnen. Van 4 oktober 1914 tot 23 oktober 1918 noteerde Van Walleghem dag na dag wat er in zijn parochie gebeurde. Gruwelijke gebeurtenissen veroorzaakt door de Duitse kanonnen, vliegtuigen, luchtballonnen. Plaatselijke conflicten ook tussen burgers en soldaten. Contacten met soldaten, officieren en aalmoezeniers. Enzovoort. Na 23 april 1918 vluchtte hij noodgedwongen naar Frankrijk en werkte als aalmoezenier in de Calvados (Rouen, Caen, Lisieux). Hij heeft daarover geschreven, ook over zijn reis op 30 december1918 met de trein naar Vlaanderen door de verwoeste gewesten en dan terug naar Frankrijk (Cagny) en ook over zijn bijdrage tot de wederopbouw van het dorp van 1919 tot 1928. Dit oorlogsdagboek staat genoteerd in 13 cahiers. Fragmenten eruit zijn in 1920-1928 gepubliceerd in ‘Biekorf’ door priester Lodewijk De Wolf ; pas in 1964-66 heeft priester Jozef Geldhof het oorlogsdagboek uitgegeven in drie delen onder de titel ‘De oorlog te Dikkebus en omstreken’. Wat in Frankrijk is voorgevallen (100 pagina’s) heeft hij samengevat en ten dele zelfs weggelaten. De nieuwe uitgave omvat het volledige dagboek, dus alle 13 cahiers. Ze zijn hertaald in aanvaardbaar Nederlands. De patina van Van Walleghems taal (ten dele Zuid-Nederlands, West-Vlaams, gewestelijk) is in de mate van het mogelijke behouden. Van Walleghems taal is beïnvloed door de tijd: zijn studies in het Frans en door de plaats: West-Vlaams(e) dialect(en). Dit komt vooral tot uiting in de woordenschat en de vaak foutieve zinswendingen
In deze lezing werd, naast de klemtoon op de taal en de aanpassingen ervan die het geheel tot aanvaardbaar en begrijpelijk Nederlands moet maken, ook even ingegaan op de eerdere hertalers (De Wolf en Geldhof), op de persoonlijkheid van Achiel van Walleghem en op de specifieke eigenschappen van zijn dagboek dat “het belangrijkste burgerlijke dagboek uit de Westhoek” (Piet Chielens, coördinator In Flanders Fields, Ieper) wordt genoemd.

8. **Van de Mieroop, Dorien** (Jonge Academie): ‘Een discoursanalytische blik op getolkte gesprekken in een medische setting’ (Middagvergadering van 17 juni)

Ook al is het belang van small talk in institutionele interacties al uitgebreid aangetoond in sociolinguïstische studies, toch is het nog nooit onderzocht in

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 25 6/06/16 10:04

getolkte interacties. Theoretisch gezien zouden tolken in zulke interacties louter als animators moeten optreden en dus is het interessant om te bestuderen hoe tolken omgaan met small talk, en daarnaast is het zo dat dit type van taalgebruik belangrijke kansen inhoudt voor cliënten om interpersoonlijke relaties te construeren met professionals. Deze studie focust op opnames van getolkte interacties in een medische context en de analyses tonen aan dat bijna alle small talk gericht is op de tolken. Die nemen dus een centrale rol in small talk-sequenties op, waardoor ze in staat zijn om verschillende identiteiten te construeren, naast hun voorgeschreven rol van vertaler. Tot slot blijken er slechts weinig indicaties te zijn dat small talk kan bijdragen tot het uitbouwen van interpersoonlijke relaties tussen cliënten en professionals over taalbarrières heen.

9. **Van hee, Miriam**: 'Het Gentse poëzievertalerscollectief' (Middagvergadering van 18 maart)

Miriam Van hee vertelt over de werkzaamheden van het Gents collectief van poëzievertalers dat sinds 2001 bestaat en opgericht is door prof. Dr. Thomas Langerak. Onder zijn leiding vertalen een aantal gedreven oud-studenten en oud-docenten van de Gentse Slavistiek poëzie uit het Russisch, zowel werk van klassieke dichters als van hedendaagse. Om de twee weken komen tussen de vijf en acht poëzieliefhebbers samen en vertalen zij bij voorkeur op rijm gestelde gedichten. De meeste vertalingen werden gepubliceerd, hetzij in literaire tijdschriften, hetzij in boekvorm.

10. **Van Loon, Jozef**: 'Namen die geschiedenis schrijven. Etymologieën als historische bron' (Ochtendvergadering van 18 februari)

De Zuid-Limburgse plaatsnaam *Lanaken* is een historisch merkwaardig toponiem. Traditioneel wordt hij verklaard als een naam op *-iniaca(s)*, maar klankwettig is dat onmogelijk. Hetzelfde bezwaar geldt voor de vele Franse toponiemen die met dat suffix worden gereconstrueerd. Een fijnere onderscheiding van de vele varianten die ontstaan zijn uit het Keltische *ākos*-suffix, maakt het mogelijk de meeste van deze namen nauwkeuriger te periodiseren, van late prehistorie tot Vroegkarolingische tijd. Lanaken zelf is aldus te reconstrueren tot **Hluþenākōm*, een naamformatie die wellicht uit de tweede eeuw n.C. dateert. Het eerste deel van het toponiem bevat de naam van de Germaanse godin *Hludana*, die in de Romeinse tijd vooral werd vereerd in het gebied van de Sugambri, de stam waaruit de Merovingen zijn voortgekomen.

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 26 6/06/16 10:04

11. **Verhulst, Sabine**: ‘ Het Italië van Hugo Claus: de jaren van *De koele minnaar* (1956)’(Gemeenschappelijke vergadering van 19 september)

Van 1 februari 1953 tot eind januari 1955 verblijft Hugo Claus in Italië waar hij afwisselend woont in Rome en op diverse andere plaatsen, zoals Genua en enkele kuststadjes in Ligurië, Milaan, Turijn, Florence, Venetië en Capri. De kijk van Claus op dit tweejarige verblijf in Italië vindt een neerslag in de roman *De koele minnaar*. Het boek verschijnt in november 1956 en is zijn eerste publicatie die tevens een publiekssucces wordt.
Claus verhuist van Parijs naar Rome in het kielzog van zijn vriendin en toekomstige vrouw Elly Overzier die onder de artiestennaam Elly Norden carrière wou maken als model en actrice. Als allround kunstenaar en gedreven schrijver die inmiddels al een mooie bekroning ontving voor de roman De Metsiers slaagt Claus er moeiteloos in om contacten te leggen met de Italiaanse literaire en artistieke kringen, waartoe ook de toen sterk heroplevende filmwereld moet gerekend worden.
Maar Claus mag dan wel fysiek in Italië aanwezig zijn, zijn geest en zijn verbeelding blijven verankerd aan zijn Vlaamse roots, interesses en obsessies. In Italië voltooit hij De Oostakkerse gedichten. Zoals ondermeer blijkt uit de intense briefwisseling met dichter en zielsverwant Simon Vinkenoog volgt hij het literaire leven in België en Nederland op de voet en zet hij zijn engagement voor tijdschriften als *Tijd en Mens* en het *Nieuw Vlaams Tijdschrift* onverminderd verder.
De lezing belicht de manier waarop Claus in de roman *De koele minnaar* gebeurtenissen en ervaringen van de Italiaanse tijd doet opgaan in zijn bijzondere dichterlijke en mythische conceptie van het bestaan die in *De Oostakkerse gedichten* een hoogtepunt had bereikt.

12. **Waterschoot, Werner**: ‘Abraham Ortelius en de Nederlandse literatuur’ (Ochtendvergadering van 18 november)

Abraham Ortelius geldt als een van de voornaamste vertegenwoordigers van het humanisme in de Nederlanden. Zijn wetenschappelijke productie is dan ook geheel in het Latijn geschreven. Ook beschikte hij over een ongeëvenaard netwerk van geleerden en zakenlieden doorheen heel Europa. Toch was hij daarnaast geïnteresseerd in de Nederlandse literatuur. Lucas d’Heere droeg hem een sonnet op in *Den hof en boomgaerd* (1565). Ortelius zorgde er ook voor dat Plantijn Nederlandse vertalingen uitgaf van de *Emblemata* van Johannes Sambucus en van het gelijknamige werk van Hadrianus Junius. Ook in Ortelius’ album amicorum, dat sterk internationaal gekleurd is, komt het Nederlands tot zijn recht, o.a. door de aanwezigheid van drie sonnetten.

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 27 6/06/16 10:04

2.2.3.3 *Literaire salons*

(1) **Devoldere, Luc**: 'Brieven. Van een keizer en een scepticus.' (Middagvergadering van 16 december)

In 2014 had ik het over een boekproject met als werktitel: 'Langs de grenzen van het Imperium'. Het is een project met lange adem. Het veronderstelt een reis van Schotland naar de Zwarte Zee en van de Eufraat naar Marokko. Alleen weet ik nu al dat Syrië, Irak en Libië niet te bereizen zijn. Althans niet de eerste jaren. Zal ik het Catharinaklooster in de Sinaï zien? En Palmyra? Wat zal er van de schittering in de woestijn nog resten? Misschien moet ik nu beslissen er nooit meer te komen.
Ik ben nog op zoek naar vormen om te schrijven over reizen die ik niet zal maken. Andere vormen dienen zich intussen aan. Zo heb ik twee brieven geschreven. De ene is van de hand van de Romeinse keizer Marcus Aurelius en is geschreven vlak voor zijn dood in een stadje dat nu in Servië ligt. De andere is geschreven aan de Indus door de sceptische filosoof Pyrrho van Elis die mee is opgetrokken met de legers van Alexander de Grote.

(2) **Provoost, Anne**: 'Gas' (Middagvergadering van 21 januari)

Anne Provoost leest een fragment uit recent eigen werk over het oorlogsverleden van haar grootmoeder Anna Vandewalle. Als kind moest Anna vluchten voor de eerste gasaanval (Boezinge, 22 april 1915). Op basis van de korte, haast cryptische mondelinge verhalen die Anne uit de mond van Anna heeft opgetekend, maakt de auteur een reconstructie van de historische gebeurtenis die de oorlogsvoering voorgoed veranderde. Ze zoekt op essayistische wijze naar het verband tussen de kenmerken van haar volwassen grootmoeder, en de oorlogstrauma's die ze als kind moet hebben opgelopen.

(3) **Van den Bremt, Stefaan**: 'Vertaling van Verhaerens trilogie *Les Heures*' (Ochtendvergadering van 17 juni)

In de zomer van 1889 ontmoet Emile Verhaeren (1855-1916) in het huis van zijn zuster Maria te Bornem Marthe Massin (1860-1931), schilderes en tekenlerares in het gezin van graaf Marnix van Sint-Aldegonde. Het wordt het begin van een intense liefdesrelatie die op 24 augustus 1891 zal uitmonden in een huwelijk, ingezegend in de kerk Sint-Jakob van de Koudenberg te Brussel – en dit ondanks de aan Verhaeren toegeschreven misogynie en zijn principiële bezwaren tegen het huwelijk.

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 28 6/06/16 10:04

De overrompelende indruk die Marthe Massin vanaf die eerste ontmoeting op de dichter maakt, wordt gethematiseerd in diens gedicht 'Saint-Georges' uit de bundel *Les Apparus dans mes chemins* (1891), waarin Marthe optreedt in de gedaante van Sint-Joris die de draak doodt. Die draak had de dichter in zijn macht toen hij de zogenaamde 'trilogie noire' schreef, bestaande uit de bundels *Les Soirs* (1887), *Les Débâcles* (1888) en *Les Flambeaux noirs* (1891); in deze trilogie domineren thema's als ziekte, depressiviteit, geloofsverlies, neurasthenie en zelfs zelfmoordgedachten. Dankzij de ontmoeting met Marthe kan Verhaeren zich bevrijden van deze verstikkende thematiek en zich ontpoppen als de sociaal geëngageerde dichter van *Les Campagnes hallucinées* (1893) en *Les Villes tentaculaires* (1895), en als de dichter die op een grootse wijze zijn geboortestreek bezingt in een bundel als *Les Villages illusoires* (1895) of in de vijfdelige reeks *Toute la Flandre* (1904-1916), waaruit ondermeer het gedicht 'L'Escaut' stamt, met die op het praalgraf in Sint-Amands gebeitelde versregels: 'Le jour que m'abattra le sort, / C'est dans ton sol, c'est sur tes bords, / Qu'on cachera mon corps, / Pour te sentir, même à travers la mort, encor !'

Maar de geweldenaar van het woord die Verhaeren is, blijkt ook de auteur van intieme, ontroerende liefdespoëzie, opgebouwd rondom het thema van de 'hortus conclusus', in de trilogie *Les Heures* – door de spreker vertaald onder de titel *Tuin van de liefde* / *Getijdenboek* – die bestaat uit de bundels *Les Heures claires* (1896, De heldere uren), *Les Heures d'après-midi* (1905, De middaguren) en *Les Heures du soir* (1911, De avonduren). De spreker leest uit elk van deze drie bundels drie gedichten in zijn eigen Nederlandse vertaling. Tot besluit wijst hij erop dat in deze liefdespoëzie niet alleen een idyllisch geluk maar ook haar schaduwzijde aan bod komt, al heeft de liefde uiteindelijk het laatste woord: 'Car si j'aimai – le sais-je encor ? – quelque autre femme / C'est toujours vers ton coeur que je suis revenu.' ('Want zo ik al van iemand anders heb gehouden, / Het was jouw hart dat ik uiteindelijk verkoos.')

(4) **Vlaminck, Erik**: 'De keerzijde' (Ochtendvergadering van 15 april)

E. Vlaminck brengt de monoloog 'De keerzijde', onderdeel uit het tweeluik *De schande en de keerzijde* (Van Halewyck 2014), een boekje over armoede en ongelijkheid dat hij samen met Jos Geysels schreef. 'De keerzijde' beschrijft het fictieve leven van een dakloze, genaamd Ronny van de Kieboom. De monoloog probeert inzicht te geven in de mechanismen die leiden tot armoede, marginaliteit en uitstoting.

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 29 6/06/16 10:04

2.3 Openbare vergaderingen van de Academie in 2015

2.3.1 Openbare vergadering in Kasteel Beauvoorde, 1 juli 2015

Deze vergadering kreeg het karakter van een publiek evenement waarin de nieuwe Canon aan het brede publiek en aan de pers werd voorgesteld: 'een dynamische canon van de Nederlandstalige literatuur vanuit Vlaams perspectief. Proza, poëzie en theater. Duizend jaar letteren in vijftig essentiële werken'.

Uit de aankondiging: "Intiem gefluister op zolder, overrompelende performances in de ridderzaal en zalvende concerten in een galmende kapel. Meeslepende monologen in het oude koetshuis en sprankelende gedichten in het ruisende struikgewas. Dit feest wordt een verrassend avontuur en een veelkleurige ode aan de literatuur." Het programma bracht performances, lezingen en concerten van verschillende dichters en andere auteurs: zie 4.3.

2.3.2 Plechtige openingsvergadering, 21 oktober 2015

Op deze vergadering ging de vast secretaris in op 'De koers van de KANTL': dit jaar heeft de KANTL op het culturele terrein gescoord met de Canon, daarnaast wil zij ook ten volle haar wetenschappelijke doelstellingen nastreven.
Prijzen: uitreiking van de Jozef Vercoullieprijs voor Literatuurstudie 2015 aan Elisabeth de Bruijn, met juryverslag door Marcel de Smedt, voorzitter van de jury. Vervolgens werd de Vijfjaarlijkse Prijs van de KANTL voor Poëzie uitgereikt aan Leonard Nolens. Gwy Mandelinck, voorzitter van de jury, sprak de laudatio uit. De laureaat dankte met voorlezing van een aantal gedichten uit de bekroonde bundel.
Vervolgens werden twee lezingen gehouden in verband met de Canon: Frits van Oostrom, buitenlands erelid van de Academie, had het over 'De Canon van Nederland: van entoen.nu en straks'. Laurens Ham, van de Universiteit Utrecht, had het meer specifiek over de canon van de KANTL en het VFL: 'Sluit de canon niet op in zijn ark. Een reflectie op de dynamische canon van de Nederlandstalige literatuur'.

2.3.3 Installatievergaderingen

Er waren in 2015 twee installatievergaderingen, een op 18 maart en een op 16 dcember. De nieuwe leden die werden geïnstalleerd, waren de literatuurwetenschappers Bart Vervaeck en Kris Humbeeck (maart), en de taalwetenschapper Wim Vandenbussche (december).

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 30 6/06/16 10:04

2.4 Voorjaars- en najaarsconferenties

2.4.1 Voorjaarsconferenties 2015

De Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde organiseert conferenties waarin haar leden recent werk onder de aandacht brengen van een breed publiek. De KANTL-conferenties 2015 werden gehouden door Geert van Istendael, Patrick Lateur en Stefaan van den Bremt.

Op woensdag 18 maart presenteerde **Geert van Istendael** de dichtbundel *Het was wat was*. **Patrick Lateur** had het op woensdag 20 mei over de bloemlezing *In tegenstroom*. Op woensdag 17 juni sprak **Stefaan van den Bremt** over *Kromzang & Emile Verhaeren: Tuin van de liefde, getijdenboek*.

2.4.2 Najaarslezingen 2015: *Door de mazen van het net*

Onder de noemer ***Door de mazen van het net*** presenteerde de KANTL voor het tweede jaar op rij een najaarsreeks van drie avondconferenties waar academieleden een pleidooi hielden voor 'auteurs die onterecht te weinig gelezen worden'. Bij elk van die gelegenheden vestigde CTB-medewerker Bert van Raemdonck ook de aandacht op recent literair werk dat vooralsnog door de pers over het hoofd was gezien.
Op woensdag 21 oktober sprak Kris Humbeeck over ***Paul Mennes***, en Leen Huet over ***Justus de Harduwijn en Max Elskamp.*** Een maand later, op woensdag 18 november, had Geert van Istendael het over ***Marten Toonder***, en Samuel Mareel over ***Eduard de Dene***. Op woensdag 16 december ten slotte sprak Marcel de Smedt over ***Marnix Gijsen***, en Erik Vlaminck had het over ***Roger van de Velde.***

2.5 KANTL-colloquium

Thema: 'De positie van het Nederlands in het Hoger Onderwijs', 10 december 2015

De organisatie van dit colloquium was een initiatief van Frank Willaert (UAntwerpen) en Willy Vandeweghe, leden van de Academie. Tot de wetenschappelijke commissie behoorden daarnaast ook Dirk Geeraerts KULeuven, lid van de Academie) en Reinhild Vandekerckhove (UAntwerpen).

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 31 6/06/16 10:04

Lezingen

Philippe van Parijs (Université Catholique de Louvain), 'Taal, rechtvaardigheid en de toekomst van het hoger onderwijs in Europa'
Ulrich Ammon (Duisburg), German or English for German Universities?'
Casper Thomas (*De Groene Amsterdammer*), 'Over rebellen en rendement. Taalkwesties in de universitaire opstand tegen het marktdenken'
Albert Oosterhof (KU Leuven), 'Het aandeel van het Nederlands in het hoger onderwijs van Vlaanderen en Nederland: Een stand van zaken'

Getuigenissen

Gita Deneckere (UGent): 'Het Nederlands in de humane wetenschappen'
Christoffel Waelkens (KU Leuven): 'Bachelor-master: Vlaming zijn om Europeeër te worden'
Erik Vlaminck (auteur): 'Uit de brieven van Dikke Freddy. Het Nederlands in de wereld van de zorg'
Lieve De Wachter (KU Leuven): 'Academische taalbeheersing van de studenten'

Panelgesprek en discussie met de zaal

Het panelgesprek vond plaats tussen academielid Luc Devoldere (moderator) en vertegenwoordigers uit de wereld van het universitair beleid, de economie, de overheid en de academische gemeenschap zelf: Hans Maertens, gedelegeerd bestuurder VOKA; Johan Meeusen, vicerector UAntwerpen; Willy Vandeweghe, vast secretaris KANTL; Gaël Lambert, van deVereniging voor Vlaamse Studenten (VVS); Steven Vanhooren, senior adviseur onderwijs NTU; Anton Froeyman, Actiegroep Hoger Onderwijs; Frank van Splunder (UAntwerpen), auteur van *Taalstrijd. Over relaties tussen talen in de wereld, Europa, Nederland en Vlaanderen*.

2.6 Wetenschappelijke en literaire prijzen: verslagen

2.6.1 Wetenschappelijke prijs voor taalwetenschap

De KANTL reikt een wetenschappelijke prijs uit, jaarlijks afwisselend voor een literair-wetenschappelijke of een taalwetenschappelijke studie. Voor 2015 luidde de prijsvraag:
"Semantisch-syntactische studie van voorzetsel- en achterzetselgroepen in de Nederlandse zin (historisch of synchronisch)".

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 32 6/06/16 10:04

Er waren op 10 december 2014 twee inzendingen binnengekomen: **Jelena Vranjes**, *Voorzetseluitdrukkingen in het Nederlands sinds de 16e eeuw*. Leuven, 2012 (masterscriptie) en **Bert Cappelle**, *Plaatsen, richtingen en verheven gronden. Naar een gedifferentieerde behandeling van Nederlandse voorzetsel- en zogeheten achterzetselgroepen*. Gent, 2014.

Na beraad oordeelde de jury (Willy Vandeweghe, voorzitter, Jan Nuyts, Hans Smessaert) dat de wetenschappelijke prijs van de KANTL voor taalkunde voor 2015 niet kon worden toegekend. De Academie volgde het advies van de jury in haar algemene vergadering van 17 juni 2015.

Juryverslag

De studie van Jelena Vranjes is een masterscriptie over het thema 'voorzetseluitdrukkingen', een thema dat niet echt aansluit bij het thema opgegeven in de prijsvraag: (i) het gaat eerder om de "woordsoort" van voorzetsel-(uitdrukking) dan om de (ruimere) syntactische constituent, en (ii) de kwestie voorzetsel vs. achterzetsel (vs. partikel) speelt geen enkele rol.
Voor een masterscriptie is dit geen onaardig werkstuk, maar qua wetenschappelijke vraagstelling haalt het niet het niveau voor een prijs. De voornaamste redenen echter om dit werk niet in aanmerking te nemen, is de onvoldoende aansluiting van het thema op de prijsvraag, en het bescheiden – zij het niet onverdienstelijk – wetenschappelijke niveau.
Het niveau van het werk van Bert Cappelle ligt heel wat hoger, en bijzonder is dat het werk speciaal geschreven is als antwoord op de gestelde prijsvraag. Het thema is interessant, de ideeën zijn interessant, de gevoerde argumentatie is geloofwaardig (zij het niet overal in dezelfde mate, zie verder), maar als geheel is het werk onrijp en onvoldoende gebalanceerd, en heeft het meer het karakter van een voorzet dan van een onderbouwd exposé. De magere 122 bladzijden – met dubbele interlinie – lijken met een beetje goodwill de omvang van een monografie te suggereren, maar dan moet men over het bezwaar heenstappen dat er heel wat redundantie in het werk zit. Als men die zou wegwerken en met een gewone lay-out werken, komt men maximaal aan een 40 à 50 bladzijden, de omvang van een goed uit de kluiten gewassen artikel. Op zich hoeft die beperkte omvang geen bezwaar te zijn, maar zowel inhoudelijk als methodologisch valt er op het exposé toch iets té veel af te dingen om het de wetenschappelijke prijs van de Academie toe te kennen.

Inhoudelijk. De argumentatie is, zoals gezegd, helder en gestructureerd, met pro's en contra's van de beide behandelde hypotheses. De uiteengezette ideeën

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 33 6/06/16 10:04

zijn ongetwijfeld inspirerend, maar jammer genoeg blijven de theoretische fundering van de constructiegrammatische principes, de notie 'traversaal object', en de notie 'Ground-promotie' te zeer aan de oppervlakte. Het gaat om cruciale noties, die dus een degelijke en goed onderbouwde behandeling vergen.
Positief is de degelijke inwerking in / vertrouwdheid met de neerlandistische vakliteratuur voor iemand met een primair anglistisch profiel, het descriptieve bereik en de vele goede observaties. Eveneens te prijzen zijn de dwarsverbanden die de auteur legt: de aspectuele connectie: telisch/atelisch, holistisch/partitief, en de link met andere alternantiepatronen (*spray*/*paint* en objectverwisseling van het type *het vuil* / *de borden afwassen*) in hoofdstuk 11. Een aantal argumenten in hoofdstuk 4 en 5 (scheidbaarheid van NP en P-woord, prosodie) vormen goede ondersteuning voor de stelling die hier naar voren wordt gebracht.
Aan de debetzijde staan echter een aantal theoretische onvolkomenheden. Op het theoretische vlak kon de inbedding in de Cognitieve/Constructionele grammatica iets explicieter (ook met wat meer referenties naar vakliteratuur, bv. over Figure/Ground). De 'representaties' in het zgn. allostructioneel model in hoofdstuk 8 lijken quasi-triviaal. Terminologisch is de term "verheven grond" wat bizar, maar bezwarender is dat er zich een interne tegenspraak lijkt voor te doen tussen de definitie op p. 58 als een NP die NIET binnen een PP zit, of binnen de scope van een P, en de claim op p. 79-80 dat de figuur rechtsonder ook een geval van "verheven grond" is. Wat de plaats is van hoofdstuk 9, met een uitweiding over klemtoon en zinsleer, in het geheel, wordt niet duidelijk.
Wat de geraadpleegde literatuur betreft, zijn er enkele belangrijke hiaten, zoals een verwijzing naar het werk van Draye (1992) en Leys (2003) in *Leuvense Bijdragen*, en het stuk van Leys (2014) in de feestbundel voor Joop van der Horst & William van Belle, waarin een analyse in termen van 'traject(ief) constructies' wordt voorgesteld die qua argumentatie in hoge mate parallel loopt met Capelle's – aan Beliën 2008 ontleende – notie 'traversaal object'.

Methodologisch. Het veelvuldig gebruik van Google als corpus is problematisch: de bronnen zijn niet bekend, ze allemaal natrekken is onbegonnen werk, en vaak zelfs gewoon onmogelijk, zodat ze niet beoordeeld kunnen worden in termen van hun betrouwbaarheid als hoofdbron voor taaldata. Bij de meeste corpuslinguïsten stoot het gebruik van Google dan ook op groot scepticisme tot zelfs afwijzing. Er zijn corpora met betrouwbaarder en gedocumenteerder materiaal, zoals het Corpus Gesproken Nederland, dat zeer makkelijk hanteerbaar is, en ook minder goed 'ontwikkelde' schrijftaalcorpora zoals CONDIV. Als men dan toch Google gebruikt, is het van belang aan te geven hoe men ermee omgegaan is, wat hier niet gebeurd is.

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 34 6/06/16 10:04

Vorm. Ondanks de globaal genomen vlotte en aangename stijl (al leidt de wat 'badinerende' stijl soms tot onnodige omslachtigheid), stoort de lezer zich toch aan de tikfouten, stilistische eigenaardigheden, grammaticaal incorrecte zinnen.

Conclusie. De jury is in het algemeen gecharmeerd door de stoutmoedige poging om de notie 'traversaal object' in te zetten om uit het traditionele dilemma te geraken: NP-object bij V+P, P(ost)P-complement bij V? Zij vindt echter de redeneerwijze, hoe helder gepresenteerd ook, vaak te oppervlakkig en onvoldoende trefzeker onderbouwd. Een dieper gaande analyse, waarbij heel wat van de redundantie uit het exposé wordt weggefilterd, zou met de hier naar voren gebrachte stellingen en argumenten kunnen leiden tot een lezenswaardig artikel, dat dankzij de terreinkennis van de auteur een interessante bijdrage kan leveren aan het debat naar de constructionele status van de zgn. 'achterzetselconstituent'.

2.6.2 Jozef Vercoullieprijs voor Literatuurstudie 2015

Met de Jozef Vercoullieprijs bekroont de KANTL om de vier jaar een proefschrift, afwisselend op het gebied van de Nederlandse taalkunde en de Nederlandse literatuurstudie, dat verdedigd werd aan een Belgische universiteit. De prijs werd in 1938 gesticht met een gift van de erfgenamen van liberaal politicus en taalkundige Jozef Vercoullie (1857-1937), die van 1919 tot 1937 lid was van de Academie.

De jury (Marcel de Smedt, voorzitter, Piet Couttenier, Anne Marie Musschoot, Remco Sleiderink en Yves T'Sjoen) adviseerde de prijs toe te kennen aan **Elisabeth de Bruijn.** De KANTL volgde dit advies in haar algemene vergadering van 17 juni 2015.

Juryverslag

De jury voor de Jozef Vercoullieprijs 2015 (over de periode 2006-2014) had drie literair-historische inzendingen te beoordelen. Zij heeft unaniem beslist de Jozef Vercoullieprijs toe te kennen aan de studie van Elisabeth de Bruijn, *Verhalende verzamelingen. Flos unde Blankeflos en de overlevering van de Middelnederduitse narratieve literatuur*. (Diss. UA 2013).
Elisabeth de Bruijn heeft acht Middelnederduitse 'meerteksthandschriften' met een 'wereldlijke' inhoud uit de 15e eeuw onderzocht. Het werk heeft als doel inzicht te verwerven in het verzamelprincipe, de receptie en de functie van Middelnederduitse tekstverzamelingen. Pijlers van het onderzoek zijn

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 35 6/06/16 10:04

1. de handschriftelijke inbedding (codex), 2. de literairhistorische ontstaanssituatie (context) en 3. de grote hoeveelheid overgeleverde teksten (tekst). Door die 'grote hoeveelheid' was een beperking noodzakelijk en werd gekozen voor *Flos unde Blankeflos* als specifieke casus: het werk komt voor in vijf van de acht handschriften en is een 14e-eeuwse bewerking van de Oudfranse roman *Floire et Blancheflor* uit ca. 1160, die werd vertaald/bewerkt in vele Europese talen.
Het werk van Elisabeth de Bruijn is een bijzonder fraai verzorgde en grondige studie, die uitmunt door een grote helderheid. Het werk is zeer gedetailleerd maar gaat tegelijk de grote lijnen of vragen niet uit de weg. De Bruijns werkwijze is minutieus en getuigt van een indrukwekkende acribie. Opvallend is haar grondige kennis van de wetenschappelijke literatuur op tal van gebieden, vooral omdat hier een combinatie van onderzoeksmethodes werd gerealiseerd (codicologisch, paleografisch, tekstueel, contextueel en receptie-gericht). Ook is kennis betrokken uit de lees- en tekstcultuur uit verschillende aangrenzende taalgebieden. Deze dissertatie is voorbeeldig en superieur van kwaliteit en garandeert het voortbestaan van de klassieke filologische methode met gebruikmaking van hedendaagse digitale middelen.

2.6.3 Vijfjaarlijkse prijs voor Poëzie

De KANTL reikt elk jaar een vijfjaarlijkse prijs uit, afwisselend voor essay, studie van oudere taal, literatuur en cultuur in de Nederlanden, poëzie, proza en podiumteksten. In 2015 is het de beurt aan de prijs voor Poëzie.

Voor de periode 2010-2014 waren er vijf genomineerden: Anneke Brassinga met *Ontij* (2010), Leonard Nolens met *Zeg aan de kinderen dat wij niet deugen* (2011), Roland Jooris met *Kromte (2012),* Maria Barnas met *Jaja de oerknal (2013), en* Hester Knibbe: *Archaïsch de dieren (2014).*

De jury (Gwy Mandelinck, voorzitter, Geert Buelens, Mark Insingel, Willy Spillebeen en Miriam Van hee) adviseerde om de Vijfjaarlijkse Prijs voor Poëzie toe te kennen aan **Leonard Nolens** voor *Zeg aan de kinderen dat wij niet deugen.* De Academie volgde dit advies in haar algemene vergadering van 17 juni 2015.

Juryverslag

De titel van Leonard Nolens' dichtbundel *Zeg aan de kinderen dat wij niet deugen* is een bevel dat een diplomatisch effect heeft. De dichter speculeert

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 36 6/06/16 10:04

op het feit dat anderen in onze plaats aan onze kinderen met klem zeggen dat wij niet deugen.
De eerste verzen van de bekroonde bundel klinken als geweerschoten:

Sluit de ramen.
Vergrendel de voordeur.
Verbrand de krant.

De dichter verzet zich in het openingsgedicht tegen onze drang naar productiviteit, naar rendement.

Een tafel, een stoel en een bed meubileren perfect
Je hoofd en je hart en je handen…

Met die verzen formuleert de poëet een programmatische ingesteldheid om zó vrij te zijn dat hij zichzelf kan verkennen. Hij probeert een schutkring te leggen, de wereld op afstand te houden, zichzelf een ascese op de maat van een harnas toe te eigenen.
Hij snijdt zich moeizaam van zijn verleden los, o.a. van het bekrompen milieu uit zijn kindertijd. Tevergeefs probeert hij solidair te zijn met de ouders, de geliefde en de geblutste individuen.
In diverse gedichten is het "ik" een dominante. En toch kun je niet zeggen dat Nolens geprangd zit in een korset van narcisme. Hij versplintert voortdurend in tegenhangers. Er ontstaan hiaten, er ontbreken scharnierpunten in de relaties met anderen.
Nolens heeft zelden een reden om een liefelijke dichter te zijn. Hij bekent:

Ik ben het,
Een koud en rauw stuk vlees van kop
Tot teen in de houdgreep gesjord
Van een blonde kolos in het wit.

Nadat hij de lezer in de bundel *Bres* een "collectief wij" heeft opgedrongen, durft hij het ook aan om in een paar sterke cycli van de bekroonde dichtbundel het "ik" even te negeren. Hij doet het schaamteloos, nukkig, verbluffend. Hij hanteert een kordate taal, hij stapelt de imperatieven op, laat zijn lyriek drijven op talrijke herhalingen.
Dat is de stijl waarin hij zingt. Zijn zangerigheid is uniek: zijn stem verheffend laat hij sintels gloeien op de punt van zijn tong.
De titelreeks uit *Zeg aan de kinderen dat wij niet deugen* is van een verontrustend hoog niveau. Tienmaal wordt een schuldvraag geformuleerd. Tienmaal

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 37 6/06/16 10:04

wordt op kinderen geprojecteerd hoe volwassenen, staande aan een wieg, worden ontmaskerd, want:

Zij brengen ons pokergezicht aan het licht
In de vorm van een afschrik barende schreeuw.

In de cyclus *Devies* scandeert de dichter zichzelf en ook de lezer vrij. Hij formuleert krachtig zijn deviezen:

Kom hier. Kom hier studeren
Om degelijk te leren schreeuwen
In stilte.

Die schreeuw synthetiseert het onontkoombare oeuvre van de zanger Leonard Nolens. Zijn zo vaak herhaalde geboortekreet weet hij stemvast en met diverse toonhoogten de toekomst in te zingen.

Een laudatio werd uitgesproken bij de uitreiking op de plechtige oktobervergadering: zie 7.4.

2.7 Inter-academische partnerschappen

2.7.1 Jonge Academie (JA)

In de adviesraad van de JA zetelen voor de KANTL Willy Vandeweghe (lid) en Frank Willaert (plaatsvervanger). Stefaan van den Bremt is lid van de werkgroep voor de uitbreiding van de Jonge Academie met kunstenaars.

2.7.2 ALL European Academies (ALLEA)

De KANTL is net als haar Franstalige tegenhanger ARLLF sinds 2014 lid van de overkoepelende vereniging van Europese academies, genaamd ALL European Academies of ALLEA (zie: www.allea.org). De vast secretaris nam deel aan het jaarlijks congres en de jaarlijkse business meeting, in Lissabon (23-24 april 2015). Daar werd ook de ALL European Academies Madame de Staël Price for Cultural Values uitgereikt aan Dame Helen Wallace, voor haar werk over Europese politieke studies en integratie. De Europese commissaris voor Onderzoek, Wetenschap en Innovatie Carlos Moedas overhandigde de prijs.

99052_Jaarboek_Gent_2016_02.indd 38 6/06/16 10:04

Hoofdstuk 3:
Resultaten van de wetenschappelijke werking in 2015

De KANTL is een cultureel-wetenschappelijke overheidsinstelling, een onafhankelijk en multidisciplinair genootschap, met rechtspersoonlijkheid. De Academie heeft als doel de studie, beoefening en bevordering van de Nederlandse taal en de Nederlandse letterkunde. Deze missie is decretaal vastgelegd.

3.1 Periodieke publicaties van de Academie

3.1.1 Jaarboek van de *KANTL*

In oktober 2015 verscheen *Jaarboek 2015*, onder redacteurschap van de vast secretaris.
Het *Jaarboek* voor een bepaald jaar behandelt de toestand van de Academie op 1 januari van het genoemde jaar; de informatie over de werking betreft het voorafgaande kalenderjaar.
De prijs per deel bedraagt €15,00. Nog verkrijgbaar: 1991 en de volgende, voor €11,00.

3.1.2 Verslagen en Mededelingen

De inhoudelijke kwaliteit van het tijdschrift stemde ook in de voorbije jaargang tot tevredenheid. De achterstand in het publicatieritme blijft evenwel een kwaal die nog niet werd verholpen. Erelid Georges de Schutter heeft voor de komende jaargang zijn diensten aangeboden om het redactiesecretariaat bij te staan. Deze hulp is uiterst welkom bij de poging om (alvast een deel van) de publicatieachterstand in te halen.

V&M online
De online en Open Access publicatie van *V&M* werd geactiveerd bij de levering van het eerste nummer van jaargang 2011. Bij het online tijdschrift zijn op 1 januari 2015 209 geregistreerde gebruikers. Dat zijn er 16 meer dan in 2014.

99052_Jaarboek_Gent_2016_03.indd 39 6/06/16 10:04

3.1.3 Verkenningen

In 2015 is er geen nieuw nummer van *Verkenningen* verschenen.

3.2 Monografieën en verzamelwerken

De complete lijst van nog verkrijgbare werken verscheen in Jaarboek 2011, p. 14-20. De Fondscatalogus is raadpleegbaar op de KANTL-website, meer specifiek op kantl.be/publicaties/publicaties.
Bestellen kan via de boekhandel of rechtstreeks op het secretariaat van de Academie, Koningstraat 18, B-9000 Gent.

In 2015 gaf de KANTL als uitgever twee nieuwe titels in het licht, die in het KANTL-gebouw aan het publiek werden gepresenteerd. Een derde titel, over de Canon, werd uitgegeven door een commerciële uitgeverij: zie 4.5.

3.2.1 Maurice Gilliams – *Geen woorden duren zoals het marmer: Elias of het gevecht met de nachtegalen* / *Winter te Antwerpen*

Historisch-kritische editie door Liesbeth van Melle.

Maurice Gilliams was 35 jaar lang lid van de KANTL. Zowat de helft van die periode stond hij als vast secretaris zelfs aan het hoofd van deze Academie. Zijn literaire werk spreekt nog altijd sterk tot de verbeelding. Lezers blijven het (opnieuw) ontdekken, en ook schrijvers van vandaag laten zich er nog graag door inspireren.

Over het boek

Het bekendste werk van Maurice Gilliams is ongetwijfeld *Elias of het gevecht met de nachtegalen*. Die korte roman is ook opgenomen in de literaire canon die in 2015 door de KANTL en het VFL werd gepresenteerd. Om te garanderen dat toekomstige lezers van deze klassieker de juiste tekst onder ogen krijgen, publiceerde de KANTL een historisch-kritische editie van *Elias*. In de editie is ook *Winter te Antwerpen* opgenomen.

De uitgave bestaat uit twee delen. Deel 1 omvat de kritische leesteksten van *Elias of het gevecht met de nachtegalen* en *Winter te Antwerpen*. Deel 2 bevat het commentaar van de editeur.

99052_Jaarboek_Gent_2016_03.indd 40 6/06/16 10:04

De presentatie

Het boek werd in het KANTL-gebouw aan het publiek gepresenteerd op 20 november 2015.

Na een welkomstwoord door Bert van Raemdonck gaf Liesbeth van Melle uitleg over de keuzes die ze als editeur van deze twee werken van Gilliams heeft gemaakt. Deze publicatie resulteert uit het doctoraatsonderzoek dat Van Melle onder begeleiding van Academielid Anne Marie Musschoot en prof. Yves T'Sjoen aan de UGent heeft verricht.
Academielied en directeur van het Letterenhuis Leen van Dijck sprak over het archief van Gilliams en over de Stichting Vita Brevis, waarvan zij de voorzitster is.

Willy Vandeweghe, vast secretaris van de KANTL, onthulde ten slotte twee schilderijen die door Peter Moreaux aan de Academie zijn geschonken. De schenker is een Antwerps jurist, achterneef van Emmanuel de Bom, sterk begaan met de kunsten en het literair erfgoed. Op het eerste doek is Maurice Gilliams afgebeeld, het tweede is een portret van Emmanuel de Bom (tekst toespraak: zie 7.6.2).

3.2.2 *Het Gruuthusehandschrift. Literatuur, muziek, devotie rond 1400.* Frank Willaert, Jos Koldeweij en Johan Oosterman (red.)

Over het boek

Het Gruuthusehandschrift blijft een bron van inspiratie voor liefhebbers van Middelnederlandse literatuur en middeleeuwse muziek en cultuur. Een nieuwe bundel met prikkelende essays door specialisten uit Vlaanderen, Nederland en daarbuiten verzamelt de meest recente inzichten over dit voortreffelijke handschrift, dat opgenomen werd in de Literaire Canon.

De presentatie

Het boek werd in het KANTL-gebouw aan het publiek gepresenteerd op 3 december 2015.
De Academie had twee specialisten ter zake uitgenodigd om uit te leggen waarom ze telkens weer naar het Gruuthusehandschrift teruggrijpen. Na een welkomstwoord van de vast secretaris (zie 7.6.3) lichtte **Frank Willaert**, ondervoorzitter van de KANTL en co-redacteur van deze essaybundel, namens de redacteurs de publicatie toe. Vervolgens gaf **Herman Brinkman**

99052_Jaarboek_Gent_2016_03.indd 41 6/06/16 10:04

(Huygens ING) als editeur van het Gruuthusehandschrift uitleg over het belang van het handschrift en de nieuwe editie.
De ensembles Ultreya en Pandora[2] speelden enkele liederen uit het Gruuthusehandschrift.

3.3 De werking van het KANTL-onderzoekscentrum CTB in 2015

3.3.1 Algemeen overzicht

In 2015 was de personeelsbezetting van het CTB beperkt tot twee onderzoekers (1,9 vte): Ron Van den Branden en Bert van Raemdonck.
Daarnaast hebben twee studenten van de Universiteit Gent een maand stage gelopen bij het CTB. De stage van Robin Segers vond plaats in de context van zijn masteropleiding Historische Letterkunde; Julie Florkin liep stage als deel van haar opleiding Vergelijkende Moderne Letterkunde.

3.3.2 Tekstediteie

De correspondentie van Stijn Streuvels met zijn Duitstalige uitgevers

In het najaar van 2014 publiceerde het CTB de correspondentie van Stijn Streuvels met zijn Nederlandstalige uitgevers. Het was de eerste grote stap naar de voltooiing van een project dat al in de begindagen van het CTB (oktober 2000) was opgestart.
In 2015 is er veel werk verricht om ook de tweede (en laatste) grote stap van dit grote project te kunnen zetten. Het gaat om de publicatie van Streuvels' correspondentie met zijn Duitstalige uitgevers. Bovenop de 1.935 eerder gepubliceerde Nederlandstalige brieven gaat het om nog eens bijna 600 brieven van en aan uitgeverijen als Engelhorn, Insel, Wiener en Langen-Müller.
Op de valreep van 2015 werd dit project voltooid. De brieven zullen in het begin van 2016 aan de digitale editie worden toegevoegd.
Behalve een kritische en een diplomatische transcriptie van alle brieven bevat de editie ook een gedetailleerde beschrijving van alle relevante metadata. Van 2.287 brieven zijn digitale facsimile's in de editie opgenomen. De brieven bevatten verwijzingen naar 818 personen, 178 werken van Streuvels, 658 andere werken en 255 titels van tijdschriften. De brieven worden toegelicht in meer dan 10.000 annotaties.

99052_Jaarboek_Gent_2016_03.indd 42 6/06/16 10:04

3.3.3 Bronnenstudie

Repertorium van eigennamen in Middelnederlandse literaire teksten

In juni 2015 heeft het CTB de hosting overgenomen van het *Repertorium van Eigennamen in Middelnederlandse Literaire Teksten* (REMLT). Dit indrukwekkende corpus van eigennamen in Middelnederlandse literaire teksten kan voortaan geraadpleegd worden via de door het CTB beheerde website met 'Digitale Bouwstoffen voor de Geschiedenis van het Nederlands'.
Het REMLT is een multimediale encyclopedie van eigennamen die voorkomen in Nederlandstalige literaire (en dus niet in ambtelijke of wetenschappelijke) teksten uit de late Middeleeuwen. De geschreven literatuur in de Nederlandse volkstaal begint ruwweg in de dertiende eeuw. Het REMLT hanteert als eindgrens circa 1600.
Alles wat er in die periode geschreven is aan epiek (verzen en proza), lyriek, drama en genres daartussenin (zoals strofische gedichten en refreinen), komt in aanmerking voor opname in het REMLT. Onder eigennamen wordt verstaan: de individualiserende naam van een mens, een dier, een engel, een duivel, een reus, een dwerg, een fee, een man, een vrouw, een kind, een stad, een land, een burcht, een huis, een herberg, een wapen, een schip enzovoort.
Willem Kuiper werkte vanaf 1992 aan dit project, dat achtereenvolgens onder dak was bij het Meertens Instituut van de KNAW te Amsterdam en de Leerstoelgroep Historische Nederlandse Letterkunde van de Universiteit van Amsterdam, waar het tot in mei 2015 online beschikbaar was.
Voortaan is deze database toegankelijk via de server van de KANTL. Met de 'Digitale Bouwstoffen voor de Geschiedenis van het Nederlands' biedt het CTB een bewaarplaats voor digitale projecten op het gebied van de Nederlandse taal, waarvan de langdurige hosting elders in gevaar zou komen.

Marktliederen

De bibliotheek van de KANTL beschikt over een vrij onbekende en bijzondere verzameling volksliederen (ook bekend als 'marktliederen' of 'straatliederen'). Het zijn meestal simpele en korte liederen die door een zanger op de markt gezongen werden en die later op goedkope gedrukte blaadjes werden verkocht. De oudste marktliederen werden gedrukt op kleine blaadjes in zakformaat, de meer recente liedbladen werden op groter en kwaliteitsvoller papier gedrukt.
De KANTL bezit iets meer dan 1.100 liederen, verspreid over 437 aparte bronnen. Vooral de oudere bladen zijn uniek. De verzameling van de KANTL

99052_Jaarboek_Gent_2016_03.indd 43 6/06/16 10:04

omvat een tiental bundels en beslaat een periode van ongeveer 150 jaar. De vroegste liederen dateren van circa 1750, de meest recente uit de periode net voor 1900.
De meeste liederen gaan over alledaagse thema's, en meestal over de liefde. Er zijn ook grappige verhalen bij, waarin alcohol een vaak voorkomend onderwerp is. De grappige liederen en liefdesliederen werden afgewisseld met meer ernstige liederen, zoals over een moord die recent was gebeurd. Ook grotere historische gebeurtenissen werden in deze liederen bezongen.
Stagiair **Robin Segers** maakt een gedetailleerde inventaris van deze collectie. Alle gebundelde liedbladen werden zorgvuldig en grondig beschreven. Hij registreerde van alle liederen informatie over de auteur en/of de zanger van het lied, diens woonplaats, een datering, de plaats en verantwoordelijke van het drukwerk, het formaat van de bronnen, de eerste versregel enz.
Deze inventaris vormt de noodzakelijke basis voor een wetenschappelijke ontsluiting van dit unieke bronnenmateriaal. Van die ontsluiting wordt (in overleg met het Meertens Instituut, dat een online inventaris van gelijksoortige marktliederen aanbiedt) in 2016 werk gemaakt.

3.3.4 Externe dienstverlening

3.3.4.1 *Correspondentie Rops*

In 2015 voegde het Musée Rops ongeveer 80 nieuwe brieven van kunstenaar Félicien Rops toe aan de digitale editie die het jaar voordien door het CTB was ontwikkeld. Ron Van den Branden was opnieuw betrokken bij de technische begeleiding van deze onderneming.
[http://www.ropslettres.be/]

3.3.4.2 *Het beste boek*

Zoals elders in dit jaarboek (4.8) uitvoeriger wordt beschreven, gingen Radio 1 en het tijdschrift *Knack* naar aanleiding van de Boekenbeurs in Antwerpen op zoek naar de beste Nederlandstalige boeken van de voorbije 25 jaar. Ze deden dat i.s.m. deBuren en de KANTL.
Bert van Raemdonck zetelde in de vakjury die een suggestielijst van honderd boeken samenstelde. Die lijst diende als inspiratie voor de luisteraars van Radio 1 en de lezers van *Knack*, die konden stemmen voor hun 'beste boek' (na 1990).

99052_Jaarboek_Gent_2016_03.indd 44 6/06/16 10:04

3.3.5 Studiedag: 'Dichterschap in scène gezet', 7 mei 2015

Naar jaarlijkse gewoonte organiseerde het CTB i.s.m. Poëziecentrum en de onderzoeksgroep Teksteditie Literatuur in Vlaanderen (Universiteit Gent) een studiedag over poëzie.
Na succesvolle studiedagen over 'Het beeld van de dichter', 'De dichter-editeur' en 'Poëziebemiddelaars' concentreerde de studiebijeenkomst zich dit jaar op het thema 'Dichterschap in scène gezet'.

Focus van deze studiemiddag was de 'posture' van Nederlandstalige dichters (d.w.z. de manier waarop iemand een beeld van zichzelf ophang; de posture kan 'discursief' en 'non-discursief' zijn, in de terminologie van de Zwitserse literatuurtheoreticus Jérôme Meizoz). Dit thema werd tot op heden nog maar nauwelijks verdisconteerd in het poëzieonderzoek van het Nederlandse taalgebied.

Onderzoeksvragen die centraal stonden: welk beeld construeren dichters van hun dichterschap en hoe? Wat is de band tussen leven en werk, welke privémythes houden zij in stand, hoe is hun literair-strategisch gedrag, hun verschijningswijze en hoe verhouden die aspecten van het literaire leven zich tot hun werk en hun poëtica? Met andere woorden: hoe ensceneren dichters hun particuliere verschijning in het literaire strijdperk?
O.m. dankzij een grote opkomst van studenten zat de zolder van Poëziecentrum aangenaam vol. Dichter Tom van de Voorde bracht een boeiende reflectie over de manier waarop hij zichzelf als dichter soms nadrukkelijk wel en soms heel bewust niet in het literaire veld positioneert. Mathijs Sanders belichtte het beeld dat we van Herman Gorter krijgen door het lezen van zijn brieven, en Jeroen Dera bracht een interessant verhaal over de beeldvorming van poëzie op televisie. Na de pauze schetste Matthieu Sergier een beeld van de evolutie die Peter Verhelst als dichter heeft doorgemaakt en legde Odile Heynders uit hoe bij Ramsey Nasr poëzie en politiek vaak hand in hand gaan.

De lezingen van deze bijeenkomst werden gebundeld in een themanummer van het tijdschrift *Nederlandse Letterkunde* (2015/3): 'Het dichterschap in scène gezet.'

3.3.6 Interne dienstverlening

Aangezien 2015 voor de KANTL het jaar was van de dynamische literaire canon (zie hfst. 4), geldt dat ook voor het CTB. Bert van Raemdonck maakte deel uit van de canoncommissie. Samen met Nicolas Leus was hij mee

99052_Jaarboek_Gent_2016_03.indd 45 6/06/16 10:04

verantwoordelijk voor zowat alle manifestaties in verband met die canon binnen en buiten de KANTL. Hij was b.v. betrokken bij de organisatie van het lanceringsevenement in Beauvoorde, een literair programma tijdens de Boekenbeurs in Antwerpen en de voorstelling van het canonboek in het Vlaams Parlement. Daarnaast werkte hij mee aan de drie najaarsconferenties van de Academie ('De mazen van het net', zie 2.4.2).
Ook de stage van **Julie Florkin** stond volledig in het teken van de literaire canon. Ze was o.m. betrokken bij de productie van het canonboek en de ontwikkeling van de website.
Ook Bert van Raemdonck en Ron Van den Branden werkten mee aan de ontwikkeling van de canonwebsite. Ze stonden bovendien mee aan de wieg van de compleet vernieuwde websites van de KANTL en het CTB. Die laatste gaat in maart 2016 online.
Ron van den Branden ondersteunde het beheer van de server en was betrokken bij alle ICT-gerelateerde aspecten uit de werking van de KANTL.

3.3.7 Medewerking aan wetenschappelijke tijdschriften

Bert van Raemdonck beheerde het redactiesecretariaat van de *Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (V&M)*. Het tijdschrift verschijnt driemaal per jaar in druk en in Open Access. [http://www.verslagenenmededelingen.be/]
Ron van den Branden is technisch redacteur van de *Journal of the Text Encoding Initiative (jTEI)*, een internationaal tijdschrift met *peer reviewing*. [http://journal.tei-c.org/]

3.3.8 Medewerking aan of realisatie van andere publicaties

Bert van Raemdonck was nauw betrokken bij de productie van *De canon. De 50+1 mooiste literaire werken uit de Nederlanden*, een uitgave van Vrijdag (zie 4.5).

3.4 Bibliotheekwerking

3.4.1 Bibliografie van de Literaire Tijdschriften in Vlaanderen en Nederland

Vanwege het Letterenhuis, het Centrum voor de Studie van het Vlaams Cultuurleven en het Centrum voor de Bibliografie van de Neerlandistiek

99052_Jaarboek_Gent_2016_03.indd 46 6/06/16 10:04

kwam in 2011 de vraag of er vanuit de KANTL ondersteuning kon worden geboden voor het project *Bibliografie van de Literaire Tijdschriften in Vlaanderen en Nederland* (BLTVN). De digitale versie van deze BLTVN is een voortzetting van de reeks die in boekvorm verscheen van 1972 tot en met 2000. De huidige online-versie werd tot 2009 samengesteld door de Koninklijke Bibliotheek (Den Haag) en het Centrum voor de Bibliografie van de Neerlandistiek (Koninklijke Bibliotheek van België), respectievelijk verantwoordelijk voor de Nederlandse en de Vlaamse tijdschriften. Database en website worden onderhouden door de Nederlandse Koninklijke Bibliotheek.
In het werkjaar 2011 viel de beslissing om dit project wat de invoer van de Vlaamse literaire tijdschriften betreft, te integreren in de werking van de KANTL-bibliotheek, in nauwe samenwerking met de Haagse KB. Daarbij zou de lacune 2009-2011 eveneens worden aangevuld. In de laatste maanden van 2011 is hiermee een aanvang gemaakt. De bijkomende inzet van bibliotheekpersoneel bleek haalbaar omdat eind 2011 de retrocatalogisering voor 95% was voltooid, en de lopende catalogisering sneller kan gebeuren door nieuwe mogelijkheden van het bibliotheeksysteem. Medewerking aan dit project is een vorm van structurele dienstverlening aan het werkveld die past binnen de decretale opdracht van de KANTL en binnen het door de Overheid gewenste geïntegreerd letterenbeleid.
Men kan dit zoekinstrument voor de literaire tijdschriften raadplegen op http://bltvn.kb.nl/.

Verwerking 2015

Volgens plan werden de tijdschriften *DW&B, NY*, *Het Liegend Konijn*, *Gierik NVT, Deus ex Machina, Oostland, Poëziekrant* en *Kluger Hans* onmiddellijk ingevoerd bij ontvangst.

Intussen zijn voor *Oostland* de hiaten uit het verleden (jg. 2013 en 2014) weggewerkt. Momenteel worden de lacunes voor de *Poëziekrant* aangepakt.

De tijdschriften *Schoon Schip, Weirdo's* en *WeL* blijven met een achterstand kampen en worden, wegens tijdsgebrek, ook niet ingevoerd bij binnenkomst.

Deze tijdschriften staan niet op de gezamenlijke lijst van de Nederlandse Taalunie, Het Vlaams Fonds voor de Letteren en het Nederlands Letterenfonds (http://www.literairetijdschriften.org/) en hebben de laagste prioriteit.

99052_Jaarboek_Gent_2016_03.indd 47 6/06/16 10:04

3.4.2 Resultaten 2015

3.4.2.1 *Aanwinsten*

	boektitels	tijdschrifttitels	jaarboeken	totaal	opmerking
2011	582	93	42	**717**	
2012	723	66	28	**817**	
2013	2281	86	30	**2397**	Nalatenschap Van der Heyden
2014	1139	96	40	**1245**	Nalatenschap Van der Heyden
2015	460	60	27	**547**	

3.4.2.2 *Ontleningen en raadplegingen*

De KANTL-bibliotheek is opgezet ten behoeve van de leden. Het is een bewaarbibliotheek, geen openbare bibliotheek voor ontleningen. Onderzoekers en belangstellenden die stukken uit de collectie willen raadplegen, worden door de medewerkers geholpen.
De leeszaal was in 2015 van januari t/m maart anderhalve dag per week voor het publiek toegankelijk. Vanaf 1 april is de bibliotheek vrij toegankelijk voor studiedoeleinden van maandag tot en met donderdag van 13 tot 17 uur. Het bibliotheekpersoneel verleent ook dientsverlening per mail, o.a. door het ter beschikking stellen van scans van een te raadplegen passage.

	Ontleningen	Raadplegingen	Dienstverlening per mail
2011	78	18	
2012	213	10	5
2013	100	11	27 + 4
2014	133	22	34 + 2
2015	167	25	27

99052_Jaarboek_Gent_2016_03.indd 48 6/06/16 10:04

Hoofdstuk 4: Het Canonproject

4.1 Het project

Op 1 juli 2015 presenteerden de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (KANTL) en het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL) in Beauvoorde hun dynamische canon van de Nederlandstalige literatuur vanuit Vlaams perspectief. Die canon was uitgewerkt binnen een speciaal voor dat doel samengestelde canoncommissie, voorgezeten door auteur en KANTL-voorzitter Erik Vlaminck. De andere leden zijn Hugo Brems, Luc Devoldere, Samuel Mareel, Willy Vandeweghe, Leen van Dijck, Bert van Raemdonck en Frank Willaert. De canon is een verzameling van hoogtepunten uit de Nederlandstalige literatuur. Hij is een belangrijke schakel in een beleid van leesbevordering, en fungeert als leidraad voor leraren, leesclubs, bibliothecarissen, uitgevers, theatermakers, cultuurministers, televisiemakers en andere lezers. De canon toont aan welke boeken er in Vlaanderen als essentiële werken uit de Nederlandstalige literatuur worden beschouwd.
Op de lijst staan alleen oorspronkelijk Nederlandstalige literaire werken voor volwassenen. Ze hebben een publicatiedatum vóór 1990 en zijn geschreven door auteurs die op het ogenblik van het samenstellen van de lijst overleden waren. Het resultaat van de selectie is een lijst van vijftig titels. Toch zijn er 51 werken in de canon opgenomen. De commissie heeft op de valreep immers het boek *Gangreen 1* (*Black Venus*) van Jef Geeraerts aan de lijst toegevoegd. Geeraerts' onverwachte overlijden tussen het voltooien van het commissiewerk en de lancering van de canon noopte in extremis tot die aanvulling.
De KANTL en het VFL hebben niet de pretentie om met deze canon de hoogtepunten van de Nederlandse literatuur eens en voorgoed vast te leggen. De lijst wordt bijgevolg op geregelde tijdstippen geëvalueerd en zo nodig aangepast.

4.2 De lijst met canonwerken

De lijst waarover binnen de commissie consensus werd bereikt, bestond uit 50 werken uit acht eeuwen geschiedenis. Op het einde van de rit werd er een 51e aan toegevoegd.

99052_Jaarboek_Gent_2016_04.indd 49 6/06/16 10:05

1. *Sente Servas* – Hendrik van Veldeke (1170/1180)
2. *Liederen* – Hadewijch (ca. 1240)
3. *Van den vos Reynaerde* (ca. 1260)
4. *Der naturen bloeme* – Jacob van Maerlant (ca. 1270)
5. *Walewein* – Penninc en Pieter Vostaert (13e eeuw)
6. *Karel ende Elegast* (vóór 1325)
7. *Die geestelike brulocht* – Jan van Ruusbroec (ca. 1343)
8. *Beatrijs* (vóór 1374)
9. *Lanseloet van Denemerken* (ca. 1400)
10. *Gruuthuseliedboek* (ca. 1400)
11. *Elckerlijc* (tweede helft 15e eeuw)
12. *Mariken van Nieumeghen* (ca. 1500-1515)
13. *Refreinen* (eerste bundel) – Anna Bijns (1528)
14. *Antwerps Liedboek* (1544)
15. *Geuzenliedboek* (1576-1577)
16. *Spaanschen Brabander* – Gerbrand Adriaensz. Bredero (1617)
17. *Gedichten van den Heere Pieter C. Hooft* – P.C. Hooft (1636)
18. *Poëzy of verscheide gedichten* – Joost van den Vondel (1650)
19. *Trijntje Cornelis* – Constantijn Huygens (1653)
20. *Lucifer* – Joost van den Vondel (1654)
21. *De Leeuw van Vlaenderen* – Hendrik Conscience (1838)
22. *Max Havelaar* – Multatuli (1860)
23. *Verzen* – Herman Gorter (1890)
24. *Verzen* – Willem Kloos (1894)
25. *Rijmsnoer om en om het jaar* – Guido Gezelle (1897)
26. *De stille kracht* – Louis Couperus (1900)
27. *Het gezin van Paemel* – Cyriel Buysse (1903)
28. *Het vader-huis* – Karel van de Woestijne (1903)
29. *Dichtertje, De Uitvreter, Titaantjes* – Nescio (1918)
30. *Het leven en de dood in den ast* – Stijn Streuvels (1926)
31. *Nagelaten gedichten* – Paul van Ostaijen (1928)
32. *Nieuwe gedichten* – Martinus Nijhoff (1934)
33. *Elias of het gevecht met de nachtegalen* – Maurice Gilliams (1936)
34. *Karakter* – F. Bordewijk (1938)
35. *Houtekiet* – Gerard Walschap (1939)
36. *Eiland der ziel* – Gerrit Achterberg (1939)
37. *Parken en woestijnen* – M. Vasalis (1940)
38. *Wolfijzers en schietgeweren* – Richard Minne (1942)
39. *Het dwaallicht* – Willem Elsschot (1946)

99052_Jaarboek_Gent_2016_04.indd 50 6/06/16 10:05

40. *De Avonden* – Gerard Reve (1947)
41. *Oeroeg* – Hella S. Haasse (1948)
42. *apocrief / de analphabetische naam* – Lucebert (1952)
43. *De Kapellekensbaan* – Louis Paul Boon (1953)
44. *Het levend monogram* – Ida M. Gerhardt (1955)
45. *De Oostakkerse gedichten* – Hugo Claus (1955)
46. *Het boek Alfa* – Ivo Michiels (1963)
47. *Verzamelde gedichten* – J.C. Bloem (1965)
48. *Nooit meer slapen* – Willem Frederik Hermans (1966)
49. *De Aanslag* – Harry Mulisch (1982)
50. *Het verdriet van België* – Hugo Claus (1983)
51. *Gangreen 1* (*Black Venus*) – Jef Geeraerts (1967)

4.3 Lancering 1 juli 2015

Op 1 juli 2015, een warme zomerdag, kwamen meer dan 300 mensen naar kasteel Beauvoorde (Wulveringem) om de lancering van de literaire canon mee te maken.
Ze zagen er de canon sprankelend tot leven komen, met dank aan de volgende artiesten: Anne Provoost, Charles Ducal, Chokri en Walid Ben Chikha (Action Zoo Humain/Kask), Christophe Vekeman, ClubMediéval, Elvis Peeters, J.J. Dros, Tom Lanoye, Milena Haverkamp, Peter Verhelst, Sylvie Marie en Zefiro Torna.

Voor het in goede banen leiden van het evenement had het personeelsteam van de KANTL zich ontpopt tot een goed geoliede machine, kundig aangestuurd door bibliotheekmedewerker Nicolas Leus.

4.4 Website

De literaire canon werd op 1 juli 2015 bekendgemaakt via een daartoe door webdesigner Glue speciaal ontwikkelde website: http://literairecanon.be. Op die website worden de 50 (+1) canonwerken en hun auteurs voorgesteld. Van alle werken wordt ook een tekstfragment aangeboden. Cartoonist Matthias Phlips zorgde voor de illustraties. De website verzamelt ook nieuwsberichten die met de canonwerken en hun auteurs verband houden.
Op 31 december 2015 was de website 21.665 keer geraadpleegd. Meteen na de lancering werden (uiteraard) de meeste bezoekers geteld: in juli 2015 kon de website rekenen op 9.385 bezoekers. Sinds 1 augustus lokt de website

99052_Jaarboek_Gent_2016_04.indd 51 6/06/16 10:05

gemiddeld 2.456 bezoekers per maand (of dus iets meer dan 80 per dag). Samen hebben ze 68.496 pagina's bekeken. Dat zijn er gemiddeld 11.416 per maand. Begin 2016 wordt nog een nieuwe 'laag' met informatie over de canonwerken toegevoegd. We kunnen veronderstellen dat het aantal bezoekers van de canonwebsite dus niet zal afnemen.

4.5 Canonboek

Parallel met de website werd bij uitgeverij Vrijdag ook een boek uitgegeven waarin de canon wordt voorgesteld. *De canon. De 50+1 mooiste literaire werken uit de Nederlanden* werd op 12 oktober 2015 gepresenteerd in de perszaal van het Vlaams Parlement.

Het boek

Net als voor de websiteteksten tekenen leden van de KANTL-Canoncommissie en een hele reeks externe experten voor het auteurschap. Het boek is een verzameling van hoogtepunten uit de Nederlandstalige literatuur. De KANTL en het Vlaams Fonds voor de Letteren selecteerden 50+1 essentiële literaire teksten uit de Nederlandstalige literatuur. De selectie bestrijkt vele facetten van de literatuur: proza, poëzie, theater. De eerste gekozen werken dateren uit de middeleeuwen, de laatste uit de tweede helft van de 20ste eeuw. Naast fragmenten uit de gekozen werken zijn in het boek essays opgenomen waarin de auteurs worden gesitueerd binnen de Nederlandse letteren.

De presentatie

Jan Peumans, voorzitter van het Vlaams Parlement, heette de aanwezigen welkom. Vervolgens lichtten Koen van Bockstal (VFL) en Erik Vlaminck (KANTL) toe hoe en waarom deze canon tot stand is gekomen. Vlaams minister van Cultuur Sven Gatz loofde en dankte de initiatiefnemers voor hun onderneming en noemde de canon 'een kompas, een ijkpunt' en 'een uitstalraam vol snoepjes'. Rudy Vanschoonbeek (uitgeverij Vrijdag) overhandigde vervolgens de eerste exemplaren van het boek aan Jan Peumans en Sven Gatz.

4.6 Pers en reacties

De berichtgeving in de pers en in de media over de bekendmaking van de literaire canon heeft alle verwachtingen overtroffen. Zowat alle Vlaamse kran-

99052_Jaarboek_Gent_2016_04.indd 52 6/06/16 10:05

ten hebben aandacht aan de canon besteed. De lancering was ook een item in radio-uitzendingen van Klara en Radio 1, en in het VRT-televisiejournaal. Ook vanuit Nederland kwam er bijzonder veel interesse: met liefst drie artikelen spande *NRC* de kroon, maar o.m. ook de *Volkskrant* en NPO Radio 1 hebben over de canon bericht.
De boekpresentatie op 12 oktober genereerde opnieuw heel wat persaandacht. Vermeldenswaard wat dat betreft is een item in *De Afspraak* (Canvas), waar drie hedendaagse auteurs (Christophe Vekeman, Saskia de Coster en Dimitri Verhulst) over hun affiniteit met de canon kwamen vertellen. Naast de berichtgeving in de dagbladen en audiovisuele media was de canon ook het voorwerp van debat en discussie in culturele en literaire tijdschriften. O.m. *Poëziekrant, Ons Erfdeel* en *Neerlandia* lichtten de canon kritisch door. Daarnaast werd vanuit talrijke blogs en andere websites ook naar de canon verwezen.

4.7 De canon in actie

Na de bekendmaking van de lijst en de presentatie van het canonboek organiseerde de KANTL nog enkele activiteiten om de literaire canon (direct of indirect) onder de aandacht te brengen. Dat gebeurde meestal i.s.m. allerhande partners, zoals het VFL, deBuren, Radio 1 en Boek.be.
Het gaat om de volgende activiteiten:

- 10 november 2015 (Boekenbeurs, Antwerpen): Debat over literaire lijstjes. Met: Wim Brands, Pat Donnez en Bert van Raemdonck
- 10 november 2015 (Boekenbeurs, Antwerpen): Literair programma *Een reis rond de canon in 100 minuten*. Met: Chokri en Walid ben Chikha, Jaap Dros, Charles Ducal, Milena Haverkamp, Sylvie Marie, Elvis Peeters, Anne Provoost, Walter van den Broeck, Maud Vanhauwaert en Christophe Vekeman.
- 21 oktober, 18 november en 16 december (KANTL, Gent): Lezingenreeks *De mazen van het net*. Met: Marcel de Smedt, Leen Huet, Kris Humbeeck, Samuel Mareel, Geert van Istendael, Bert van Raemdonck en Erik Vlaminck
- 20 november 2015 (KANTL, Gent): Boekpresentatie *Elias / Winter te Antwerpen (Maurice Gilliams)*. Met: Willy Vandeweghe, Leen van Dijck, Liesbeth van Melle en Bert van Raemdonck.
- 3 december 2015 (KANTL, Gent): Boekpresentatie *Het Gruuthusehandschrift. Literatuur, devotie en muziek rond 1400 (Frank Willaert, Jos Koldeweij en Johan Oosterman)*. Met: Herman Brinkman, Frank Willaert, Ultreya en Pandora[2]

99052_Jaarboek_Gent_2016_04.indd 53 6/06/16 10:05

4.8 Spin-off: Het Beste Boek

Radio 1 en *Knack* gingen in de aanloop naar en vooral tijdens de Boekenbeurs in Antwerpen op zoek naar de beste Nederlandstalige boeken van de voorbije 25 jaar. Ze deden dat i.s.m. deBuren en de KANTL.
Wie zitten er in de wachtkamer van de literaire canon? Welke literaire werken van nu zullen er dus over honderd jaar nog worden gelezen? Om die vraag te beantwoorden stelde een vakjury een lijst samen van honderd prachtige boeken die na 1990 zijn verschenen. In die lijst stonden gevestigde waarden als Tom Lanoye, Remco Campert en Connie Palmen, maar ook jongere auteurs als Roderik Six, Annelies Verbeke en Rachida Lamrabet.
Boeken (of auteurs) die in de canon van de KANTL en het VFL voorkomen, werden niet in de lijst opgenomen. De werken in die canon zijn immers allemaal voor 1990 verschenen en hebben hun eeuwigheidswaarde inmiddels bewezen. Op de websites van de deelnemende mediapartners werd wel telkens naar (de website van) de literaire canon verwezen.
Tussen 28 oktober en 10 november zond Radio 1 elke werkdag om 19 uur een programma uit over 'Het Beste Boek'. Ook daarin werd veelvuldig naar de literaire canon verwezen.
Luisteraars van Radio 1 en lezers van *Knack* konden op hun favoriete boek stemmen. Op 11 november 2015 werden de tien 'beste boeken' op de Boekenbeurs bekendgemaakt. Helemaal bovenaan stond *Oorlog en Terpentijn* van Stefan Hertmans. Vlaams minister van Cultuur Sven Gatz overhandigde hem tijdens een liveshow in Antwerpen een aandenken aan deze campagne.
In de marge van de campagne die Knack en Radio 1 samen hebben gevoerd, organiseerden de KANTL, deBuren en literair productiehuis Wintertuin twee activiteiten:

– 18 oktober 2015 (Huis van de Nijmeegse Geschiedenis, Nijmegen): literaire avond
  Autoloze Zondag: de wachtkamer van de canon
  Met: Jelko Aerts, Claustrofonie, Ellen Deckwitz, Martijn den Ouden, Hanneke Hendrix, Daphne Huisden, Paul Mennes, Elvis Peeters en Jaap Robben

– 19 oktober 2015 (deBuren, Brussel): literaire avond
  Autoloze Zondag: de wachtkamer van de canon
  Met: Rodaan al Galidi, Claustrofonie, Willem Frederik Daem, Saskia de Coster, Koen Fillet, Hanneke Hendrix, Jaap Robben, Katrijn van Bouwel, Annelies Verbeke en Lisa Weeda

99052_Jaarboek_Gent_2016_04.indd 54 6/06/16 10:05

4.9 Tot slot

Het jaar 2015 stond voor de KANTL in aanzienlijke mate in het teken van de literaire canon. Er is dan ook veel tijd en energie in dit project geïnvesteerd. Het grote enthousiasme voor literaire klassiekers en de enorme dynamiek die door de bekendmaking van deze canon zijn ontstaan, verantwoorden die investering. Een andere opsteker was de vruchtbare samenwerking die de KANTL voor dit project met het VFL is aangegaan. Eerdere pogingen om een geactualiseerde literatuurcanon met een breed draagvlak onder deskundigen te presenteren, strandden veelal door een tekort aan slagkracht of overleg. Dat de KANTL en het VFL voor dit belangrijke project de handen in elkaar hebben geslagen, bleek een gouden keuze.
De KANTL kijkt er bijgevolg naar uit om het canonproject in 2016 op hetzelfde elan voort te zetten. Een filmfestival (i.s.m. KASKcinema en FilmPlateau), een aantal nieuwe publicaties en een nieuw literair programma (door Behoud de Begeerte) zijn nog maar enkele plannen voor 2016.

99052_Jaarboek_Gent_2016_04.indd 55 6/06/16 10:05

Hoofdstuk 5:
Culturele werking en dienstverlening voor derden

5.1 Boekpresentaties

Er vonden in 2015 vier boekpresentaties plaats in het Academiegebouw (zie overzicht zaalwerking, 5.5). Behalve die van van eigen publicaties waren er twee presentaties die heel nauw aansloten bij de missie van de KANTL.

5.1.1 Romain Vanlandschoot: *Hugo Verriest. Biografie*

Het boek

Met dit boek zorgde Romain Vanlandschoot voor een lijvige biografie van een lang onderschatte sleutelfiguur in de geschiedenis van de Vlaamse Beweging. In deze monumentale studie vol nieuwe inzichten komt de priester-dichter tot leven als een unieke verbindingsfiguur die niet enkel geliefd was bij katholieken, maar evengoed bij overtuigde socialisten, vrijzinnigen en liberalen.
Verriest bouwde bruggen tussen verschillende milieus: tussen Vlaanderen en Nederland, en tussen zijn eigen gegoede afkomst en het gewone volk uit zijn parochie. Zijn strijdvaardige en emotionele persoonlijkheid zorgde echter ook geregeld voor botsingen. Het conflict tussen zijn eigen katholicisme en flamingantisme was wat dat betreft het meest opvallend, en het meest tragisch. Zijn consequente strijd voor de Vlaamse zaak bracht hem immers in conflict met zijn katholieke oversten, die hem daarvoor straften.
Dit boek is behalve de biografie van één figuur, ook de biografie van een heel tijdperk. De toenmalige maatschappelijke context wordt geëvoceerd – met het flamingantisme en de blauwvoeterij, de onderwijshervormingen en de strijd voor het algemeen stemrecht. Ook collega's zoals Guido Gezelle, Albrecht Rodenbach en Stijn Streuvels passeren de revue.
De biografie is gepubliceerd bij uitgeverij Lannoo.

Boekpresentatie op 27 januari 2015

Na het welkomstwoord door de vast secretaris van KANTL (zie 7.6.1), werd het boek ingeleid door Prof. Jan Geens. Academielid Patrick Lateur ging vervolgens in gesprek met Romain Vanlandschoot, de auteur van deze biografie.

99052_Jaarboek_Gent_2016_05.indd 57 6/06/16 10:05

5.1.2 Jozef Deleu: *600 gedichten over leven, liefde en dood. Nieuw groot verzenboek*

Het boek

Het Groot Verzenboek, samengesteld door Jozef Deleu, is al sinds 1976 een onmisbaar referentiewerk voor elke poëzieliefhebber. Met zijn bloemlezing beoogt Deleu voor ieder gelukkig of wanhopig moment in een mensenleven inspiratie, hoop, troost of inzicht te bieden.

De presentatie op 18 oktober 2015

Het boek werd door uitgeverij Lannoo voor een talrijk opgekomen publiek in de KANTL gepresenteerd op zondag 18 oktober 2015. In zijn verwelkoming sprak directeur-uitgever Maarten van Steenbergen over het *Nieuw Groot Verzenboek*, en acteur Josse de Pauw las eruit voor. Marc Reynebeau ging in gesprek met samensteller Jozef Deleu, en afsluitend las Maud Vanhauwaert voor uit eigen werk.

5.2 De schrijverswerkplek in het "Torenpaviljoen"

Vanaf 1 januari 2015 kunnen schrijvers gebruik maken van een werkplek in de koepel van het Academiegebouw. In 2014 werden twee sfeervolle kamers, met een mooi uitzicht op de historische binnenstad, hiervoor ingericht. Voor het project werkt de KANTL samen met Passa Porta vzw, in het kader van het geïntegreerd letterenbeleid.

Maakten in 2015 gebruik van de schrijverswerkplek:

– Karen Curé: 22, 23 en 26 januari 2015
– Sylvie Marie: 13 april 2015 t/m 17 april 2015
– Ilyo Hansen: 21 september 2015 t/m 25 september 2015

5.3 Lezingenreeks 'Oorlog en Vrede'

Onder de titel 'Oorlog en Vrede. Vergeten verhalen en kleine geschiedenissen. Een andere kijk op de oorlog met muziek, literatuur en boeiende lezingen' hadden tijdens de Gentse Feesten 2015 in het KANTL-gebouw een reeks aperitieflezingen en -voorstellingen plaats. Het was een co-organisatie tussen de KANTL, Trefpunt vzw en het Vermeylenfonds. Het programma:

99052_Jaarboek_Gent_2016_05.indd 58 6/06/16 10:05

19 juli Anne Provoost ‘Kinderen van de IJzer’ (lezing)
20 juli Mathijs De Ridder en Brecht Goudesone ‘Jazz in de loopgraven’ (concertlezing)
21 juli Sarah D’Hondt, Koen de Cauter en Stijn Bettens ‘Verlooren’ (concert)
22 juli Willy Spillebeen ‘De Oorlogsdagboeken van Achiel van Walleghem’ (lezing)
23 juli Marc Reynaerts en Every man’s band ‘Trying to forget for a while. Muziek uit Talbot House’ (concert)
24 juli Jessa Wildemeersch ‘Dagen zonder data’ (theater)
25 juli Sophie de Schaepdrijver ‘Streven en sterven: bij het standbeeld van Gabrielle Petit’ (lezing)
26 juli Wim Claeys ‘IJzer’ (concert)

5.4 Concertreeksen Gentse Feesten 2015

Tijdens de Gentse Feesten opende de KANTL zoals elk jaar haar deuren voor verschillende concertreeksen. Tussen 19 en 26 juli vond overdag het ‘Pianofestival Gentse Vleugels’ plaats, en ’s avonds het ‘Internationaal Kamermuziekfestival’, met pianist en dirigent Timur Sergeyenia. Op 22 en 23 juli waren er de Deneys&Denysconcerten, intusen een traditie, ingezet door vioolbouwer Luc Deneys en wijlen provinciegouverneur André Denys, en nu voortgezet door provinciegouverneur Jan Briers, met een aperitiefconcert in het KANTL-gebouw, gevolgd door een receptie in de ambtswoning van de gouverneur.
Tussen 24 en 26 juli 2015 bracht Arsis (Denijs en Ruth van Killegem, Guy Penson en Jona Kesteleyn) het poëtisch-muzikaal progamma “En ik val en ik ruis en ik zing”. Tijdens de hele Gentse feesten 2015 liep ook een tentoonstelling met demonstraties van muziekdozen en soundscapes van Moniek Darge (Logos). Het overzicht is te vinden in de volgende sectie, nrs. 31 tot 52.

5.5 De zaalwerking voor derden

Een belangrijk aspect van de KANTL-werking is de “zaalwerking voor derden”, wat inhoudt dat de KANTL haar zalen ter beschikking stelt voor culturele en wetenschappelijke organisaties waarvan de werking aansluit bij de KANTL-werking. In 2015 stelde de KANTL 78 keer haar zalen ter beschikking. Samengeteld met de door de Academie zelf ge(co-)organiseerde activiteiten,

99052_Jaarboek_Gent_2016_05.indd 59 6/06/16 10:05

betekent dit dat er in 2015 gemiddeld 7 à 8 publieksactiviteiten per maand plaatsvonden in het Academiegebouw.

Onder de jaarlijks weerkerende activiteiten, nauw verbonden met de KANTL-missie, noemen we de bijeenkomst van Rederijkerskamer De Fonteine (31 mei), de bijeenkomst van de Contactgroep Snellaert (25 mrt, 14 okt), de jaarlijkse ANV-lezing (27 september), het jaarlijkse 'Taal & Tongval'-colloquium (27 nov).

	2015	**Zaalgebruik door derden**	
Nr	**Datum**	**Organisator**	**Activiteit**
1	27 jan	Uitgeverij Lannoo	Boekvoorstelling *Biografie Hugo Verriest* van Romain Vanlandschoot
2	28 jan	Het Nederlands Klassiek Verbond (NKV)	NKV-kwis voor jongeren
3	28 jan	Het Nederlands Klassiek Verbond (NKV)	NKV-lezing, *War Games voor de Goden: Oorlog in bewerkingen van klassieke mythologie voor jongeren*, Sylvie Geerts (UGent)
4	30 jan	Vereniging voor Nederlandstalige Terminologie, NL-TERM	Terminologiebijeenkomst
5	4 feb	Vakgroep Taalkunde (Duits) UGent, Goethe-instituut en Belgischer Germanisten- und Deutschlehren-verband (BGDV)	Studiedag, *Woordenschatverwerving*
6	5 feb	Gents Instituut voor Klassieke Studies GIKS & Afdeling Latijn en Grieks, Vakgroep Letterkunde UGent	Congres, *The* New *Late Antiquity*. A gallery of intellectual portraits (19th century through present)
7	6 feb	Afdeling Latijn en Grieks, Vakgroep Letterkunde UGent en Belgisch Genootschap voor Byzantijnse Studies	Workshop, *Database of Byzantine Book Epigrams*
8	24 feb	Departement Kanselarij en Bestuur, afdeling Communicatie, redactie 13	Vergadering/Brainstorm ivm het personeelsmagazine van de Vlaamse Administratie
9	4 mrt	Het Nederlands Klassiek Verbond (NKV)	NKV-lezing, *Rome: Keizers-stad in de late Oudheid,* Sanne van Poppel (KULeuven)
10	5 mrt	Onderzoeksgroep Teksteditie Literatuur in Vlaanderen, Vakgroep Letterkunde, Afdeling Nederlands UGent.	Studieavond Frontpoëzie
11	6 mrt	Vakgroep Letterkunde Afdeling Nederlands, UGent en Onderzoeks-groep GEMS (Group for Early Modern Studies)	Colloquium Frank Ankersmit, *Literature and historiography*

99052_Jaarboek_Gent_2016_05.indd 60 6/06/16 10:05

12	10 mrt	Centrum voor de Studie van boeddhisme (GCSB) en de Vakgroep Talen en Culturen van Zuid- en Oost-Azië, UGent	Lezing, *Aspects of the Maitreya Cult in China: Past and Present,* Christoph Anderl (UGent)
13	16 en 17 mrt	Vakgroep Taalkunde, Afdeling Latijn en Grieks, UGent, Onderzoeksgroep ΔiaLing	Congres, *More Hitches in Historical Linguistics*
14	17 mrt	Centrum voor de Studie van boeddhisme (GCSB) en de Vakgroep Talen en Culturen van Zuid- en Oost-Azië, UGent	Lezing, *Buddhism along the Silk Road and the Oasis of Khotan – An Archaeological Perspective,* Erika Forte (Ruhr Universität)
15	21 mrt	Rodenbachfonds	Uitreiking Snellaertprijs voor *Rob van Roosbroeck en tijdgenoten*, van Armand Van Nimmen
16	24 mrt	Centrum voor de Studie van boeddhisme (GCSB) en de Vakgroep Talen en Culturen van Zuid- en Oost-Azië, UGent	Lezing Boedhisme, *Tibetan Medicine for Horses and Humans. Reflections on Fieldwork in Mustang / Nepal,* Petra Maurer (Universität München)
17	25 mrt	Contactgroep 19de eeuw, dr. F. A. Snellaert	Vergadering
18	26 mrt	Productiebedrijf Michael Tiger	Filmopnames voor *Ghent in motion*
19	31 mrt	Centrum voor de Studie van boeddhisme (GCSB) en de Vakgroep Talen en Culturen van Zuid- en Oost-Azië, UGent	lezing Boedhisme, *Crime and Punishment in Buddhist Monasteries in Pre-modern Tibet,* Berthe Jansen (Universiteit Leiden)
20	8 apr	Het Nederlands Klassiek Verbond (NKV)	NKV-lezing, *Een leven na slavernij? De vrijgelatene in Romeinse correspondentie*s, Kristof Vermote (UGent)
21	21 apr	Centrum voor de Studie van boeddhisme (GCSB) en de Vakgroep Talen en Culturen van Zuid- en Oost-Azië, UGent	Lezing Boedhisme, *Rechtsgeldig procederen in the Pali Vinaya,* Gudrun Pinte (UGent)
22	25 apr	Vakgroep Taalkunde, Afdeling Latijn en Grieks, UGent	Doctorandicolloquium, *Nachwuchsforum Latein*
23	28 apr	Centrum voor de Studie van boeddhisme (GCSB) en de vakgroep Talen en culturen van Zuid- en Oost-Azië, UGent	Lezing Boedhisme, *Buddhist Mantic Practices in Contemporary China and Taiwan. A Field Report*, Esther-Maria Guggenmos (Universität Erlangen-Nürnberg)
24	5 mei	Centrum voor de Studie van boeddhisme (GCSB) en de Vakgroep Talen en Culturen van Zuid- en Oost-Azië, UGent	Lezing Boedhisme, *Monastic Law in Theory and Practice*, Petra Kieffer-Pülz (Mainz, Germany)
25	8 mei	Centrum voor Duurzame Ontwikkeling en de Vakgroep Politieke Wetenschappen UGent	Presentatie groepswerken, *Discoursanalyse van duurzaamheidskwesties*

99052_Jaarboek_Gent_2016_05.indd 61 6/06/16 10:05

26	12 mei	Centrum voor de Studie van boeddhisme (GCSB) en de Vakgroep Talen en Culturen van Zuid- en Oost-Azië, UGent	Lezing Boedhisme, *Boundaries as Moving Targets: On Distinguishing Religions in Ancient India*, Oliver Freiberger (University of Texas)
27	20, 21 en 22 mei	Vakgroep Letterkunde UGent, Afdeling Latijn en Grieks,	Conferentie *Homer and the Good Ruler. The Reception of Homeric Epic as Princes' Mirror through the Ages*
28	31 mei	Koninklijke Soevereine Hoofd-kamer van Rhetorica "De Fonteine"	Patroonsfeest. Lezingen: Werner Waterschoot, 'De Tableaux poétiques : een nieuw ontdekt handschrift van Lucas d' Heere', en Dirk Coigneau, 'Hoe De Fonteine de Grieken hielp'
29	Van 4 t/m 21 jun	HoGent, School of Arts (afd. Conservatorium)	Openbare Examens
30	23 en 24 jun	Vakgroep Wijsbegeerte en moraalwetenschappen, UGent	Workshop/conferentie: *Spinoza: the metaphysical and the political*
31	19 tot 26 jul	Tentoonstelling van Moniek Darge	Nieuwe reeks Muziekdozen
32	19 jul	Gentse Vleugels (Trefpunt vzw en School of Arts – HoGent)	Judith Ermert (cello), Daan Vandewalle (piano), *Paul Hindemith, Ludwig van Beethoven en Richard Strauss*
33		Internationaal Kamermuziekfestival (Trefpunt vzw en pianist en dirigent Timur Sergeyenia)	Openingsconcert: Gayane Grigoryan (viool), Timur Sergeyenia (piano), *Alfred Schnittke, Frédéric Devreese, Eduard Bagdasarjan en Rodion Sjtsjedrin*
34	20 jul	Gentse Vleugels (Trefpunt vzw en School of Arts – HoGent)	Ward de Vleeschhouwer (piano), *Stephen Montague, Ward De Vleeschhouwer, Enrique Iturriaga, Leonardo Mendoza Salazar en Benigno Ballón Farfán*
35		Internationaal Kamermuziekfestival (Trefpunt vzw en pianist en dirigent Timur Sergeyenia)	Jonge solisten, Anastasia Kuzhushko (piano), *Frédéric Chopin en Modest Moessorgski*
36	21 jul	Gentse Vleugels (Trefpunt vzw en School of Arts – HoGent)	Bert de Rycke (piano), *Robert Schumann, Arnold Schönberg en late pianowerken van Franz Liszt*
37		Internationaal Kamermuziekfestival (Trefpunt vzw en pianist en dirigent Timur Sergeyenia)	Jonge solisten, Igor Pollet (viool), Timur Sergeyenia (piano), *Eugène Isaÿe, Johannes Brahms en Camille Saint-Saens*
38	22 jul	Deneys&Denys	Odysseia Ensemble – Liesbeth Baelus (viool), Katrien Foubert (viool), Katelijne Onsia (altviool), Harmen Goossens (cello), Emilie de Voght (sopraan) en Dries Tack (klarinet), *Ottorino Respighi, Wolfgang Amadeus Mozart en Gustav Mahler*

99052_Jaarboek_Gent_2016_05.indd 62 6/06/16 10:05

39		Gentse Vleugels (Trefpunt vzw en School of Arts – HoGent)	Eline Brys (piano), *François Couperin, Déodat de Séverac, Manuel de Falla, François Couperin, Maurice Ravel en Emmanuel Chabrier*
40		Internationaal Kamermuziekfestival (Trefpunt vzw en pianist en dirigent Timur Sergeyenia)	Jonge solisten, Maksim Kulagin (piano), *Franz Liszt, Pjotr Tsjaikovski, Aleksandr Skrjabin en Maurice Ravel*
41	23 jul	Deneys&Denys	Impression – Riet van den Fonteyne (cello), Fien Van den Fonteyne (viool) en Florestan Bataillie (piano), *Josef Suk, Bohuslav Martinu en Antonin Dvorak*
42		Gentse Vleugels (Trefpunt vzw en School of Arts – HoGent)	Inna Shyshkovska (piano), *Frédéric Chopin*
43		Internationaal Kamermuziekfestival (Trefpunt vzw en pianist en dirigent Timur Sergeyenia)	Meester op het podium, Michael Kugel (altviool), Timur Sergeyenia (piano), *Franz Schubert, Rebecca Clarke, Niccolò Paganini - Michael Kugel*
44	24 jul	Gentse Vleugels (Trefpunt vzw en School of Arts – HoGent)	Michael Noble (piano), *Franz Schubert-Franz Liszt, Johannes Brahms, Sergei Prokofiev en Frédéric Rzewski*
45		Poëtisch-muzikaal programma van Arsis	Denijs van Killegem (woord), Ruth van Killegem (blokfluiten), Guy Penson (klavecimbel) en Jona Kesteleyn (gitaar), *En ik val en ik ruis en ik zing*
46		Internationaal Kamermuziekfestival (Trefpunt vzw en pianist en dirigent Timur Sergeyenia)	Meester op het podium, Zeger Vandersteene (tenor), Timur Sergeyenia (piano), *Ludwig van Beethoven, Franz Schubert, Robert Schumann en Gustav Mahler*
47	25 jul	Gentse Vleugels (Trefpunt vzw en School of Arts – HoGent)	Nathalie Matthys (piano), *Joseph Haydn, Johann Sebastian Bach, Sergej Rachmaninov en Maurice Ravel*
48		Poëtisch-muzikaal programma van Arsis	Denijs van Killegem (woord), Ruth van Killegem (blokfluiten), Guy Penson (klavecimbel) en Jona Kesteleyn (gitaar), *En ik val en ik ruis en ik zing*
49		Internationaal Kamermuziekfestival (Trefpunt vzw en pianist en dirigent Timur Sergeyenia)	Meester op het podium, Michail Bezverkhni (viool), Timur Sergeyenia (piano), *Dmitri Sjostakovitsj*
50	26 jul	Gentse Vleugels (Trefpunt vzw en School of Arts – HoGent)	Mirek Coutigny(piano), *Mirek Coutigny en Charles Ives*

99052_Jaarboek_Gent_2016_05.indd 63 6/06/16 10:05

51		Poëtisch-muzikaal programma van Arsis	Denijs van Killegem (woord), Ruth van Killegem (blokfluiten), Guy Penson (klavecimbel) en Jona Kesteleyn (gitaar), *En ik val en ik ruis en ik zing*
52		Internationaal Kamermuziekfestival (Trefpunt vzw en pianist en dirigent Timur Sergeyenia)	Slotconcert, Timur Sergeyenia (piano), *Franz Liszt en Franz Liszt-Vladimir Horowitz*
53	11 en 12 sept	Belgische Associatie voor de Studie van Religies (BABEL) en Vakgroep Wijsbegeerte en Moraalwetenschappen UGent	*In Search of the Origins of Religion*
54	18 sept	Vakgroep Taalkunde, Afdeling Latijn en Grieks, UGent	Congres, *The Language(s) of the Papyrus Archives*
55	23 sept	Idesça vzw in samenwerking met het Gezelschap voor Psychoanalyse & Psychotherapie (GPP) en het Centrum voor Kritische Filosofie (CKF) en Vakgroep Wijsbegeerte en Moraalwetenschappen UGent	Studiedag, *De klinische praktijken van de psychoanalyse*
56	27 sept	ANV Algemeen Nederlands Verbond	Lezing in de reeks *Noord en Zuid onder Willem I 200 jaar Verenigd Koninkrijk der Nederlanden.* Tom Verschaffel, 'Lotsverbonden ontrouw. De wankelmoedige verhouding tussen Noord en Zuid, 1585-1815'
57	5 okt	Vakgroep Wijsbegeerte en Moraalwetenschappen UGent	Workshop, *Women in Early Analytical Philosophy*
58	6 okt	Centrum voor de Studie van Christelijke Tradities (CSCT), Landelijk Expertisecentrum voor Cultuur van Alledag (LECA) en Vakgroep Wijsbegeerte en Moraalwetenschappen UGent	Liesbet Depauw (LECA), 'Zoals gewoonlijk!? Over de rol en betekenis van christelijke tradities in hedendaags Vlaanderen'. In de lezingenreeks *Van Valentijn tot Zwarte Piet – De oorsprong en functie van christelijke tradities rond heiligen*
59	13 okt	Centrum voor de Studie van Christelijke Tradities (CSCT), Landelijk Expertisecentrum voor Cultuur van Alledag (LECA) en Vakgroep Wijsbegeerte en Moraalwetenschappen UGent	Marc Jacobs (directeur FARO), 'Driekoningen'. In de lezingenreeks *Van Valentijn tot Zwarte Piet – De oorsprong en functie van christelijke tradities rond heiligen*
60	14 okt	Contactgroep 19de eeuw, dr. F. A. Snellaert	Vergadering
61	14 okt	Het Nederlands Klassiek Verbond (NKV)	NKV-lezing, '"Israël verdeeld". Waarom Joden en Christenen gescheiden wegen zijn gegaan', Jona Lendering

99052_Jaarboek_Gent_2016_05.indd 64 6/06/16 10:05

62	18 okt	Uitgeverij Lannoo	Boekvoorstelling, *600 gedichten over leven, liefde en dood. Nieuw groot verzenboek* van Jozef Deleu (met medewerking van Josse Depauw, Maarten van Steenbergen, Marc Reynebeau, Maud Vanhauwaert
63	20 okt	Centrum voor de Studie van Christelijke Tradities (CSCT), Landelijk Expertisecentrum voor Cultuur van Alledag (LECA) en Vakgroep Wijsbegeerte en Moraalwetenschappen UGent	Danny Praet (UGent), 'Valentijn'. In de lezingenreeks *Van Valentijn tot Zwarte Piet – De oorsprong en functie van christelijke tradities rond heiligen*
64	27 okt	CSCT, LEC en Vakgroep W&M UGent	Jennifer Butler (University of Cork), 'Halloween'. In de lezingenreeks *Van Valentijn tot Zwarte Piet – De oorsprong en functie van christelijke tradities rond heiligen*
65	3 nov	CSCT, LEC en Vakgroep W&M UGent	Armand Sermon (HO West), 'Carnaval'. In de lezingenreeks *Van Valentijn tot Zwarte Piet – De oorsprong en functie van christelijke tradities rond heiligen*
66	10 nov	CSCT, LEC en Vakgroep W&M UGent	Antoon Naert (LECA), 'Sint Maarten', In de lezingenreeks *Van Valentijn tot Zwarte Piet – De oorsprong en functie van christelijke tradities rond heiligen*
67	17 nov	CSCT, LEC en Vakgroep W&M UGent	Danny Praet (UGent), 'Pasen'. In de lezingenreeks *Van Valentijn tot Zwarte Piet – De oorsprong en functie van christelijke tradities rond heiligen*
68	23 t/m 25 nov	Vakgroep Geschiedenis UGent	Congres, *State-sponsored history after 1945*
69	27 nov	*Taal & Tongval* UGent	Redactievergadering tijdschrift *Taal & Tongval (T&T).* *T&T*-colloquium, *Borrowing: pragmatic and variational linguistic approaches*
70	28 nov	Bond van Gentse Germanisten	Jaarvergadering
71	1 dec	CSCT, LEC en Vakgroep W&M UGent	Rita Ghesquière (KU Leuven), 'Sinterklaas & Zwarte Piet in België'. In de lezingenreeks *Van Valentijn tot Zwarte Piet – De oorsprong en functie van christelijke tradities rond heiligen*
72	2 dec	Het Nederlands Klassiek Verbond (NKV)	NKV-lezing, 'Rome en Star Wars', Stefan van den Broeck

99052_Jaarboek_Gent_2016_05.indd 65 6/06/16 10:05

73	8 dec	CSCT, LEC en Vakgroep W&M UGent	John Helsloot (Meertens Instituut), 'Sinterklaas & Zwarte Piet in Nederland'. In de lezingenreeks *Van Valentijn tot Zwarte Piet – De oorsprong en functie van christelijke tradities rond heiligen*
74	15 dec	CSCT, LEC en Vakgroep W&M UGent	Annelies Lannoy (UGent), 'Kerstmis'. In de lezingenreeks *Van Valentijn tot Zwarte Piet – De oorsprong en functie van christelijke tradities rond heiligen*
75	17 dec	Afrika Platform UGent (GAP)	Symposium, *Trading Places. The role of trade with Africa*
76	door het jaar	Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, UGent	8 doctoraatsverdedigingen
77	door het jaar	Vergaderingen Literaire Tafel Gent (leesclub)	5 bijeenkomsten

99052_Jaarboek_Gent_2016_05.indd 66 6/06/16 10:05

Hoofdstuk 6: Lijst van individuele publicaties

De publicaties zijn in de regel verschenen in de loop van 2015. Uitzonderlijk zijn ook vroegere publicaties vermeld, als die niet eerder in het Jaarboek *opgenomen waren.*

6.1 Publicaties van de gewone en buitengewone leden

Brems, Hugo

Hugo Brems, 'De poëzie van Walter Haesaert'. In: Walter Haesaert, *Droevig feest. Verzamelde gedichten*. Tielt: Lannoo, 2015, p. 7-28.

Buelens, Geert

Geert Buelens, *Everything to Nothing – The Poetry of the Great War, Revolution and the Transformation of Europe*. London/New York: Verso, 2015, 400 pp. [Vertaling door David McKay van *Europa Europa! Over de dichters van de Grote Oorlog*. Amsterdam/Antwerpen: Ambo/Manteau, 2008, 376 pp.]
Geert Buelens, ''En redders zult gij zijn van heel het Vaderland' – De artistieke en culturele beeldvorming van en herinnering aan de Eerste Wereldoorlog als een Vlaamse, Belgische of internationale aangelegenheid sinds 1914'. In: *Volkskunde*, 116/2, 2015, p. 151-176.
Geert Buelens, 'Heel andere tijden - Canoniseringsachterstand door ongelukkige profilering'. In: Lars Bernaerts, Dirk De Geest, Hans Vandevoorde & Bart Vervaeck (red.), *Het lab van de sixties – Positionering en literair experiment in de jaren zestig*. Gent: Academia Press (Ginkgo), 2015, p. 17-43.
Geert Buelens, 'Wat wel mocht – Seksualiteit op het scherm tot Turks Fruit'. In: Agnes Andeweg (red.), *Seks in de nationale verbeelding – Culturele dimensies van seksuele emancipatie*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2015, p. 115-148.

Daelemans, Walter

Bram Vandekerckhove, Dominiek Sandra, Walter Daelemans, 'Effects of online abstraction on adjective order preferences'. In: *Language, Cognition and Neuroscience* 30 (7), 2015, p. 816-831.

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 67 6/06/16 10:05

Nina Reviers, Aline Remael, Walter Daelemans, 'The language of Audio Description in Dutch: Results of a Corpus Study'. In: *New Points of View on Audiovisual Translation and Media Accessibility*. Bern: Peter Lang, 2015, p. 167-189.

De Haes, Frans

Frans de Haes, *Au signe du seul vivant*. Chatelineau: Le Taillis-Pré, 2015, 71 pp.
Frans de Haes, '15 gedichten' (van Peter Boksma, Paul Demets, Marjolein de Vos, Anna Enquist, Stefan Hertmans, Frank Koenegracht, Sylvie Marie, Erwin Mortier, Erik Spinoy, Toon Tellegen, H.C. ten Berge, H.H. ter Balkt, Dirk van Bastelaere, Maria Vasalis en Leo Vroman). In: Jozef Deleu, *Un grand cru. 50 poèmes*. Extraits de Septentrion 2001-2015. Rekkem: Ons Erfdeel, 2015.
Frans de Haes, 'Mijn liefde voor haar… / Mon amour pour elle…' (van Wim Brands). In: *Septentrion* 1, 2015, p. 46.
Frans de Haes, 'Kruis / Croix' (van Henk van der Waal). In: *Septentrion* 1, 2015, p. 47.

De Smedt, Marcel

Marcel de Smedt (red.), *Oorlogsdagboeken. Verslagen & Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* 124/2, 2014, p. 115-188.
Marcel de Smedt, ''Die moorderij op groote schaal'. Stijn Streuvels' dagboek *In Oorlogstijd*'. In: Marcel de Smedt (red.), *Oorlogsdagboeken. Verslagen & Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* 124/2, 2014, p. 169-188.
Marcel de Smedt (red.), '*Gedurig op den uitkijk*'. *Stijn Streuvels en De Groote Oorlog*. (*Jaarboek van het Stijn Streuvelsgenootschap*, 20/2014). Kortrijk: Stijn Streuvelsgenootschap, 2015, 304 pp.
Marcel de Smedt, 'De receptie van Streuvels' dagboek *In oorlogstijd*'. In: Marcel de Smedt (red.), '*Gedurig op den uitkijk*'. *Stijn Streuvels en De Groote Oorlog*. (*Jaarboek van het Stijn Streuvelsgenootschap*, 20/2014). Kortrijk: Stijn Streuvelsgenootschap, 2015, p. 157-207.
Stijn Streuvels, *In oorlogstijd. Uit het dagboek van Stijn Streuvels. Deel I 1914*. Bezorgd door Marcel de Smedt. Tielt: Lannoo, 2015, 464 pp.

Geeraerts, Dirk

Alena Anishchanka, Dirk Speelman en Dirk Geeraerts, 'Measuring the diversity of colour naming in advertising'. In: Victoria Bogushevskaya and Elisabetta

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 68 6/06/16 10:05

Colla (eds.), *Thinking Colors: Perception, Translation and Representation* 45-72, Edinburgh: Cambridge Scholars Publishing, 2015.
Alena Anishchanka, Dirk Speelman and Dirk Geeraerts, 'Usage-related variation in the referential range of blue in marketing context'. In: *Functions of Language* 22, 2015, p. 20-43.
Dirk Geeraerts, 'Dismiss polysemy? Ho maar!'. In: *Nederlandse Taalkunde* 20, 2015, p. 218-223.
Dirk Geeraerts, 'Foreword'. In: Frieda Steurs en Hendrik J. Kockaert (eds.), *Handbook of Terminology* XVII-XIX, Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2015.
Dirk Geeraerts, 'Four guidelines for diachronic metaphor research'. In: Javier Enrique Diaz Vera (ed.), *Metaphor and Metonymy across Time and Cultures. Perspectives on the Sociohistorical Linguistics of Figurative Language* 15-30, Berlin: De Gruyter Mouton, 2015.
Dirk Geeraerts, 'From structure to context. Modern linguistics from a distance'. In: *Studies in Greek Linguistics* 35, 2015, p. 35-51.
Dirk Geeraerts, 'How words and vocabularies change'. In: John Taylor (ed.), *The Oxford Handbook of the Word*, Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 416-430.
Dirk Geeraerts, 'Lexical semantics'. In: James D. Wright (ed.), *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences* 13, 2nd edition, Oxford: Elsevier, 2015, p. 930-936.
Dirk Geeraerts, 'Lexical semantics'. In: Ewa Dąbrowska and Dagmar Divjak (eds.), *Handbook of Cognitive Linguistics*, Berlin: De Gruyter Mouton, 2015, p. 273-295.
Dirk Geeraerts, 'Lexicography and theories of lexical semantics'. In: Philip Durkin (ed.), *The Oxford Handbook of Lexicography*, New York: Oxford University Press, 2015, p. 425-438.
Dirk Geeraerts, 'Sense individuation'. In: Nick Riemer (ed.), *The Routledge Handbook of Semantics*, London: Routledge, 2015, p. 233-247.
Dirk Geeraerts, 'Taal en taalattitudes: rationalistische en romantische visies op taal en identiteit'. In: Veerle Achten, e.a. (ed.), *Hoe word ik Einstein of Da Vinci? Een inleiding tot wetenschappen vandaag voor de homo universalis van morgen*, Leuven: Lannoo, 2015, p. 518-523.
Dirk Geeraerts and Gitte Kristiansen, 'Variationist linguistics'. In: Ewa Dąbrowska and Dagmar Divjak (eds.), *Handbook of Cognitive Linguistics,* Berlin: De Gruyter Mouton, 2015, p. 366-388.
Kris Heylen, Thomas Wielfaert, Dirk Speelman and Dirk Geeraerts, 'Monitoring polysemy: Word space models as a tool for large-scale lexical semantic analysis'. In: *Lingua* 157, 2015, p. 153-172.

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 69 6/06/16 10:05

Yves Peirsman, Dirk Geeraerts and Dirk Speelman, 'The corpus-based identification of cross-lectal synonyms in pluricentric languages'. In: *International Journal of Corpus Linguistics* 20, 2015, p. 54-80.
José Tummers, Dirk Speelman, Kris Heylen and Dirk Geeraerts, 'Lectal constraining of lexical collocations. How a word's company is influenced by the usage settings'. In: *Constructions and Frames* 7, 2015, p. 1-46.
Eline Zenner, Dirk Speelman and Dirk Geeraerts, 'English-only job advertising in the Low Countries. The impact of job-related and company-related predictors'. In: *Dutch Journal of Applied Linguistics* 4, 2015, p. 6-20.
Eline Zenner, Dirk Speelman and Dirk Geeraerts, 'A sociolinguistic analysis of borrowing in weak contact situations: English loanwords and phrases in expressive utterances in a Dutch reality TV show'. In: *International Journal of Bilingualism* 19, 2015, p. 333-346.
Weiwei Zhang, Dirk Geeraerts and Dirk Speelman, 'Cross-linguistic variation in metonymies for "Person". A Chinese-English contrastive study'. In: *Review of Cognitive Linguistics* 13, 2015, p. 20-256.
Weiwei Zhang, Dirk Geeraerts and Dirk Speelman, 'Visualizing onomasiological change: Diachronic variation in metonymic patterns for WOMAN in Chinese'. In: *Cognitive Linguistics* 26, 2015, p. 289-330.

Lateur, Patrick

Patrick Lateur, *In tegenstroom. Gedichten*. Leuven, Uitgeverij P, 2015, 192 pp.
Patrick Lateur, *Lente in Galilea. Een passiespel*. Tegelen: Stichting Passiespelen Tegelen, 2015, 72 pp. (met CD).
Patrick Lateur, 'Stijn Streuvels en Ausonius' *Mosella*'. In: Marcel de Smedt (red.), *'Gedurig op den uitkijk'. Stijn Streuvels en De Groote Oorlog. Jaarboek 20 (2014) van het Stijn Streuvelsgenootschap*, Kortrijk: Stijn Streuvelsgenootschap, 2015, p. 217-235 en 298-299.
Patrick Lateur, 'Bamboccianti'. In: Joris Wouters, Joke van den Brandt, Emiliano Biagio Manzillo (red), *De muren spreken. I muri parlano. Walls talk*, Antwerpen: Kalligrafia, Words and Walls, Società Dante Aleghieri, 2015, p. 44.
Patrick Lateur, *Heroïsche epigrammen uit de Anthologia Graeca*. (Vertaling) In: www.facebook.com/patrick.lateur/ maandag 5 januari tot maandag 21 december 2015.

Marynissen, Ann

Theo A.J.M. Janssen & Ann Marynissen, 'Josse Bade: auteur van *dit is der sotten ende der narren scip* (1500)'. In: *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* 131, 2015, p. 1-40.

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 70 6/06/16 10:05

Ann Marynissen, 'Achtste colloquium van de Fachvereinigung Niederländisch aan de Universität zu Köln: *Roerige tijden – Wat beweegt Vlaanderen?*' In: *Nachbarsprache Niederländisch* 27/28 2012/2013, 130 pp.
'Twents springlevend'. Recensie van: Sabine Maas, *Twents op sterven na dood? Een sociolinguïstisch onderzoek naar dialectgebruik in Borne*. Niederlande-Studien, Kleinere Schriften, Heft [18]. Münster: Waxmann Verlag. 95 p. In: *Internationale Neerlandistiek* 53, 2015, p. 72-74.

Musschoot, Anne Marie

Anne Marie Musschoot, 'With a View of the Landscape. The Poetic World of Miriam Van hee'. In: *The Low Countries. Arts and Society in Flanders and the Netherlands* 23, 2015, p. 122-127.
Anne Marie Musschoot, '"Wij hebben geen oorlogsliteratuur". "Zacht Lawijd" over schrijvers in de Eerste Wereldoorlog'. In: *Ons Erfdeel* 58/2, 2015, p. 182-184.
Anne Marie Musschoot, 'Stukjes bevroren vlees ontdooien. "Souvenirs" van Lucienne Stassaert'. In: *Ons Erfdeel* 58/3, 2015, p. 161-163.
Anne Marie Musschoot, '"Is de wereld nu opeens krankzinnig geworden?" Cyriel Buysse als getuige van de Grote Oorlog'. In: *Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* 124/2, 2014, p. 137-146.
Anne Marie Musschoot & Arie Gelderblom (red.), *Bloed en rozen. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur*: *1900-1945*. Amsterdam: Bert Bakker, 2015, 1141 pp.

Nuyts, Jan

Jan Nuyts, 'Subjectivity: Between discourse and conceptualization'. In: *Journal of Pragmatics* 86, 2015, p. 106-110.
Jan Nuyts, 'Surveying modality and mood: An introduction'. In: *Oxford Handbooks Online*, 2015, 8 pp.
Jan Nuyts & Pieter Byloo, 'Competing modals: Beyond (inter)subjectification'. In: *Diachronica* 32, 2015, p. 34-68.

Smessaert, Hans

Hans Smessaert & Lorenz Demey, 'La géométrie logique du dodécaèdre rhombique des oppositions'. In: Saloua Chatti (red.), *Le carré et ses extensions*.

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 71 6/06/16 10:05

Approches théoriques, pratiques et historiques. Tunis: Université de Tunis, 2015, p. 127-157.
Hans Smessaert & Lorenz Demey, 'Béziau's Contributions to the Logical Geometry of Modalities and Quantifiers'. In: Arnold Koslow & Arthur Buchsbaum (red.), *The road to Universal Logic*. Berlin/Heidelberg: Springer Verlag, 2015, p. 475-493.
Dirk Geeraerts, Hans Smessaert, Dorien Van De Mieroop, Roland Vandenberghe, Joop van der Horst & Freek Van de Velde, 'Taal in beweging'. In: Veerle Achten et al. (red.), *Hoe word ik Einstein of Da Vinci? Een inleiding tot wetenschappen vandaag voor de homo universalis van morgen*. Leuven: Lannoo Campus, 2015, p. 491-523.

Theissen, Siegfried

Siegfried Theissen, '*Neues Wörterbuch der Eupener Mundart. Nachfolgeband'*. Verviers: Im Selbstverlag, 2015, 143 pp.
Siegfried Theissen, Philippe Hiligsmann, Laurent Rasier, Caroline Klein, '*Nederlands Frans in contrast. 2.000 lexicologische valstrikken in het Nederlands*'. Leuven/Den Haag: Acco, 2015, 187 pp.
Siegfried Theissen, Yohanne Laurent, *'Moors Nederlands–Frans Juridisch Woordenboek'*. Zevende uitgave. Brugge: Die Keure, 2015, 808 pp.
Siegfried Theissen, Yohanne Laurent, *'Moors Frans–Nederlands Juridisch Woordenboek'*. Zevende uitgave. Brugge: Die Keure, 2015, 754 pp.
Siegfried Theissen, De frequentie van een vijftigtal dubbele en driedubbele voorzetsels. In: *Acta Universitatis Wratislaviensis* No 3619, Neerlandica Wratislaviensis XXIV, Wrocław, 2014, p. 27-42.
Siegfried Theissen, 'Bedeutung und Herkunft von mehr als 400 Redewendungen der Eupener Mundart'. In: *Geschichtliches Eupen* XLIX, 2015, Eupen GEV, p. 145-169.
Siegfried Theissen, 'Wider den tierischen Ernst der Philologie. Satirisches Nachdenken über Sprichwörter und Redewendungen. In: *Faits de langues*', Universiteit Luik, 2015, p. 91-106.

Van den Bremt, Stefaan

Stefaan van den Bremt, *Kromzang*. Poëziebundel. Haarlem & Leuven: In de Knipscheer & Uitgeverij P, 2015, 72 pp.
Emile Verhaeren, *Tuin van de liefde. Getijdenboek / Les Heures*. Met een Woord vooraf door Benno Barnard en een Nawoord van Vic Nachtergaele;

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 72 6/06/16 10:05

vertalingen door Stefaan van den Bremt. Leuven: Uitgeverij P, 2015, 120 pp. [Vertaling]
Stefaan van den Bremt, *Enjambradera*. Tweetalige bloemlezing Nederlands-Spaans uit het poëtische werk (1971-2009), in het Spaans vertaald door de auteur; eindredactie: Víctor Rodríguez Núñez. La Habana, Cuba: Colección Sur Editores, december 2014, 172 pp. [Vertaling]

Van den Broeck, Walter

Walter van den Broeck, *De vreemdelinge* (roman). Antwerpen: De Bezige Bij, 2015, 334 pp.

Vandenbussche, Wim

Jeroen Darquennes & Wim Vandenbussche, 'The standardisation of minority languages – introductory remarks'. In: *Sociolinguistica 29*, 2015, p. 1-16.
Jeroen Darquennes & Wim Vandenbussche (eds.) *Sociolinguistica 29: The standardisation of minority languages*. Berlin / New York: Walter de Gruyter, 2015, 293 pp.

Vandeweghe, Willy

Willy Vandeweghe, 'Het voorzetselvoorwerp als boomende categorie'. In: Sander Lestrade , Peter de Swart en Lotte Hogeweg (red.), *Addenda. Artikelen voor Ad Foolen*. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen, 2015, p. 453-469.
Willy Vandeweghe (red.), *Jaarboek 2015 van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*. Gent: KANTL, 2015, 123 pp.
Willy Vandeweghe, 'De externe geschiedenis van het materiaal-Willems bij de KANTL'. In: Rob Belemans (red.): *Pieter Willems (1840-1898) – Leven en werk van een veelzijdige Leuvenaar, Salsa!-cahier* 13, 2015, p. 93-98.

Van Istendael, Geert

Geert van Istendael, *Het was wat was*. Amsterdam: Atlas Contact, 2015, 56 pp.
Geert van Istendael, 'De dichter als aartsketter'. In : *Poëziekrant* 39, 4, 2015, p. 24-27.
Geert van Istendael, 'Acht overpeinzingen inzake Brecht'. In: *Passage. Tijdschrift voor Europese literatuur & cultuur* 2, 4, 2015, p. 58-68.

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 73 6/06/16 10:05

Van Loon, Jozef

Jozef van Loon, 'Nieuwe bewijzen voor de prehistorische ouderdom van de taalgrens aan de Midden-Maas. De toponiemen Borgworm/Waremme en Corvia (835-869)'. In: *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie* 87, 2015, p. 209-227.

Vervaeck, Bart

Bart Vervaeck, 'De koningin van het licht. Over Wessel te Gussinklo.' In: *DWB* 160/1, 2015, p. 109-112.
Luc Herman & Bart Vervaeck, 'Narrative Ethics: Roger Sell, Jakbo Lothe.' In: *Partial Answers* 13/1, 2015, p. 186-191.
Bart Vervaeck, 'Hoe rijmt me dit alles klaarminnig samen? Proza van Gust Gils en Marcel Wauters in de jaren zestig.' In: Matthias Velle, Hans Vandevoorde, Els Van Damme & Yves T'Sjoen (red.), *Gust Gils in zijn experiment*. Gent: Academia Press (Ginkgo), 2015, p. 47-76.
Bart Vervaeck, 'Onder de leeggeplukte appelboom. Recent werk van Peter Holvoet-Hanssen.' In: *DWB* 160/3, 2015, p. 93-97.
Lars Bernaerts, Dirk de Geest, Hans Vandevoorde & Bart Vervaeck (red.), *Het lab van de sixties. Positionering en literair experiment in de jaren zestig*. Gent: Academia Press (Ginkgo), 2015.
Lars Bernaerts, Dirk de Geest, Hans Vandevoorde & Bart Vervaeck, 'Experiment en positionering in het lab van de sixties.' In: Lars Bernaerts, Dirk De Geest, Hans Vandevoorde & Bart Vervaeck (red.), *Het lab van de sixties. Positionering en literair experiment in de jaren zestig*. Gent: Academia Press (Ginkgo), 2015, p. 3-15.
Bart Vervaeck, 'Sokken en schoenen op Sandy'. In: *DWB* 160/4, 2015, p. 99-103.

Vlaminck, Erik

Erik Vlaminck, *Fire and air*. Toronto: Anansi, 2015, 263 pp. (Vertaling van *Brandlucht*).

Willaert, Frank

Frank Willaert, 'Laudatio bij de uitreiking van de vijfjaarlijkse KANTL-prijs voor de studie van oudere literatuur, taal en cultuur aan Herman Brinkman'.

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 74 6/06/16 10:05

In: *Jaarboek van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* 2015, p. 97-100.
Frank Willaert, Jos Koldeweij & Johan Oosterman (red.), *Het Gruuthusehandschrift. Literatuur, muziek, devotie rond 1400*. Gent: Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde 2015, 320 pp.
Frank Willaert, 'Poëticale verstrengelingen. De Gruuthuselyriek in Vlaams en internationaal perspectief.' In: Frank Willaert, Jos Koldeweij & Johan Oosterman (red.), *Het Gruuthusehandschrift. Literatuur, muziek, devotie rond 1400*. Gent: Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde 2015, p. 91-110.

Willemyns, Roland

Roland Willemyns, 'Hypercorrectie'. In: *Woordenboek voor Marijke over Taalverandering*. Leiden, 2014.
Roland Willemyns & Wim Vandenbussche, 'Im Westen nichts Neues? Diglossie, diaglossie en tussentaal in West-Vlaanderen'. In: *Acta Universitatis Wratisslaviensis* XXIV (2014) [2015], p.43-65.
Roland Willemyns, 'Trilingual Tug-of-war'. In: Peersman, Catharina, Gijsbert Rutten & Rik Vosters (eds.). *Past, Present and Future of a Language Border*. Berlin/Boston: De Gruyter, 2015, p. 39-60.

6.2 Publicaties van de binnen- en buitenlandse ereleden

Abicht, Ludo

Ludo Abicht, 'De doorwerking van de Shoah in de Lage Landen. België: tussen piëteit en polemiek'. In: *Ons Erfdeel* 4, 2015, p. 42-55.
Ludo Abicht, 'Antwerpen en zijn Joden. Een korte filosofische en politieke archeologie'. In: *Streven*, april 2015, p. 323-333.
Ludo Abicht, 'Een halve eeuw later. Op weg naar mei '18?' In: *Streven*, maart 2015, p. 195-196.
Ludo Abicht, '"Ik ben radicaal, dus geen extremist". Gesprek met Montasser Al Deme'eh. In: *Streven*, oktober 2015, p. 813-825.
Ludo Abicht, 'Socialistisch drieluik'. In: *Streven*, mei 2015, p. 467-477.
Ludo Abicht, e.a., 'Strijders voor een ideaal'. In: *Streven*, oktober 2015, p. 770-775.

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 75 6/06/16 10:05

Auer, Peter

Peter Auer & Robert W. Murray (eds.), *Hermann Paul's 'Principles of Language History' Revisited. Translations and Reflections. (= Linguae & Litterae 51).* Berlin: de Gruyter, 2015, 297 pp.
Peter Auer, Julia Breuninger, Dominique Huck & Martin Pfeiffer, 'Auswirkungen der Staatsgrenze auf die Sprachsituation im Oberrheingebiet' (Frontière linguistique au Rhin Supérieur, FLARS). In: Roland Kehrein, Alfred Lameli & Stefan Rabanus (eds.), *Regionale Variation des Deutschen*. Berlin/Boston: de Gruyter, 2015, p. 323-348.
Peter Auer, Jörg Peters, Peter Gilles & Margret Selting, 'Untersuchungen zur Struktur und Funktion regionalspezifischer Intonationsverläufe im Deutschen'. In: Roland Kehrein, Alfred Lameli & Stefan Rabanus (eds.), *Regionale Variation des Deutschen*. Berlin/Boston: de Gruyter, 2015, p. 53-80.
Peter Auer, 'Reflections on Hermann Paul as a usage-based grammarian'. In: Peter Auer & Robert W. Murray (eds.), *Hermann Paul's "Principles of Language History" Revisited. Translations and Reflections*. Berlin: de Gruyter, 2015, p. 177-208.
Peter Auer & Robert Murray, 'Introduction'. In: Peter Auer & Robert M. Murray (eds.), *Hermann Paul's "Principles of Language History" Revisited. Translations and Reflections*. Berlin: de Gruyter, 2015, p. 1-18.
Peter Auer, 'The temporality of language in interaction: Projection and latency'. In: Arnulf Deppermann & Susanne Günthner (eds.), *Temporality in Interaction*. Amsterdam: Benjamins, 2015, p. 27-56.
Peter Auer, 'Die Geschichte der germanistischen Soziolinguistik in Deutschland: eine Skizze'. In: Ludwig Eichinger (ed.), *Sprachwissenschaft im Fokus (Jahrbuch des IDS 2014)*. Berlin: de Gruyter, 2015, p. 379-412.
Peter Auer & Christian Schwarz, 'Dialect/standard advergence: The relevance of compound borrowing'. In: Rena Torres Cacoullos, Nathalie Dion & André Lapierre (eds.), *Linguistic variation: Confronting fact and theory*. New York & London: Routledge, 2015, p. 263-282.

Bennis, Hans J.

Hans Bennis, *Korterlands; anarchie in de schrijftaal*. Amsterdam: Prometheus / Bert Bakker, 2015, 220 pp.

De Jong, Martien J.G.

Sandro Zanetti, *Herhaalde geheimen. Geïllustreerde historische roman. Italië 1943-1973*. Soesterberg: Aspekt, 2015, 226 pp. [vertaling: Martien J.G. de Jong]

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 76 6/06/16 10:05

De Schutter, Georges

Georges de Schutter, 'Zinsritmiek en metrum als factoren bij de keuze tussen volgordes in de werkwoordelijke eindgroep - Een uitstapje naar de negentiende eeuw'. In: *Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* 114, 2014 [2015], p. 45-68.
Georges de Schutter, 'Een korte rondleiding in het dialectmateriaal van Pieter Willems'. In: Rob Belemans (red.): *Pieter Willems (1840-1898) – Leven en werk van een veelzijdige Leuvenaar*, *Salsa!-cahier* 13, 2015, p. 85-91.

De Vriendt, Sera

Sera de Vriendt, 'Franse woorden in het Brussels Brabants'. In: *Praagse Perspectieven*, 2012.
Sera de Vriendt, Schakeringspartikels (*is, ne ki* en *une fois*) in het Brussels, *be.brusseleir magazine,*1, 2015.

Gerritsen, Willem P.

W.P. Gerritsen, 'Maartje Draak en Robin Flowers' gedicht over Brandaan'. In: *Madoc* 28/3, 2014, p. 174-180.
W.P. Gerritsen, 'Waar komen de middeleeuwse fabeldieren vandaan'? Lezing in het Planetarium van Artis, Amsterdam, 28 april 2015. [PDF].

Goedegebuure, Jaap

Jaap Goedegebuure, 'Visions in blue. Frans Kellendonk als Bob Dylan-fan'. In: *Nieuw Letterkundig Magazijn* 33/1, 2015, p. 7-12.
Frans Kellendonk, *De brieven*. Samengesteld, ingeleid en geannoteerd door Oek de Jong en Jaap Goedegebuure. Amsterdam: Querido, 2015, 480 pp.
Jaap Goedegebuure, 'Een vrolijke overgave aan de voorlopigheid. Dirk van Weelden en het nomadische schrijven'. In: Johan Goud (red.), *Ontworteld. De schrijver als nomade*. Zoetermeer: Klement, 2015, p. 175-183.
Jaap Goedegebuure, '"And never the twain shall meet"'. Louis Couperus op reis in de Oost. In: Rick Honings en Peter van Zonneveld (red.), *Een tint van het Indische Oosten. Reizen in Insulinde 1800-1950*. Hilversum: Verloren, 2015, p. 195-204.
Jaap Goedegebuure, 'Een blijvende uitdaging. Het tegendraadse engagement van Frans Kellendonk'. In: *Extaze* 4/2, 2015, p. 4-11.
Jaap Goedegebuure, *Wit licht. Poëzie en mystiek in de Nederlandse literatuur van 1890 tot nu*. Nijmegen: Vantilt, 2015, 256 pp.

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 77 6/06/16 10:05

Jaap Goedegebuure, ‘Voorbij goed en kwaad. Het mensbeeld achter “zinloos geweld” in de literatuur en filosofie’. In: *Justitiële verkenningen* 41/5, 2015, p. 112-123.
Frans Kellendonk, *Verzameld werk 1. Romans en verhalen*. Bezorgd door Jaap Goedegebuure en Rick Honings. Amsterdam: Querido, 2015, 590 pp.
Frans Kellendonk, *Verzameld werk 2. Essays en artikelen*. Bezorgd door Jaap Goedegebuure en Rick Honings. Amsterdam: Querido, 2015, 612 pp.

Goossens, Jan

Jan Goossens, ‘Een brief uit de pionierstijd van de Limburgse (en Nederlandse) dialectologie’. In: *Jaarboek van de Vereniging voor Limburgse Dialect- en Naamkunde* 17, 2015, p. 55-59.
Jan Goossens, ‘De eerste a van Lanaken’. In: *Jaarboek van de Vereniging voor Limburgse Dialect- en Naamkunde* 17, 2015, p. 61-64.

Hermans, Theo

Theo Hermans, Narada Języków. Vertaling Agnieszka Dauksza, Magda Heydel, Katarzyna Michalik, Ponika Pitek, Kinga Rozwadowska, Katarzyna Symańska, Katarzyna Wasilewska & Kamila Wojda. Red. Magda Heydel & Katarzyna Symańska. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2015. 224 pp. [Poolse vertaling van *The Conference of the Tongues*, 2007]
Theo Hermans, ‘Schleiermacher and Plato, Hermeneutics and Translation.’ In: Larisa Cercel & Adriana Şerban (red.), *Friedrich Schleiermacher and the Question of Translation*, Berlin: De Gruyter, 2015, p. 77-106.
Theo Hermans, ‘Miracles in Translation. Justus Lipsius, Our Lady of Halle and Two Dutch Translations’. In: *Renaissance Studies* 29 (2015), 1, p. 125-142.
Theo Hermans, [Recensie] ‘A Companion to Translation Studies’. Sandra Bermann & Catherine Porter (Chichester: Wiley-Blackwell, 2014). In: *Translation and Literature* 24 (2015), 3, p. 400-404.

Mandelinck, Gwy

Gwy Mandelinck, ‘Vleespluk bij het werk Lost I van Berlinde De Bruyckere’. In: *Poëziekrant. Vlaams-Nederlands onafhankelijk tijdschrift voor Nederlands-*

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 78 6/06/16 10:05

talige poëzie en buitenlandse poëzie in Nederlandse vertaling, 2015, jg 39, p. 39.
Gwy Mandelinck, 'Kindsoldaten (2)', 'Lotgenoten'. In: *De 100 beste gedichten gekozen door Peter Vandermeersch voor de VSB poëzieprijs 2015.* Amsterdam: De Arbeiderspers, 2015, pp. 72,79.
Gwy Mandelinck, 'Mijn moeder is niet ver, ik zoek de losse steen…'. 'In het dialect van een mus hoor ik…'. 'Het grote feest is om…'. 'Verlies'. In: Jozef Deleu, *Groot Verzenboek.* Tielt: Lannoo, 2015, pp. 57, 307, 416, 494.
Gwy Mandelinck, 'Kindsoldaten 1,2'. 'Lotgenoten'. In: *Geschiedenis van een grensdorp.* Watou: Jan Daschot, 2015, pp. 8, 244.
Gwy Mandelinck, 'Kindsoldaten 1,2'. In: Peter Theunynck en Ronny De Schuyter. *Een leven in gedichten.* Leuven: Davidsfonds, 2015, p. 54-55.

Michajlova, Irina

Kees Verheul, Piet Couttenier & Irina Michajlova (red.), *Ot Lisa Rejnarda do Sna bogov. Istorija niderlandskoj literatury. T. III. Detskaja literatura. Pisateli-slavisty / Van 'Reynaert de Vos' tot 'Godenslaap'. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur. Deel III. Kinder- en jeugdliteratuur; slavisten als schrijvers.* St.Petersburg: Alexandria (Symposium), 2015, 192 pp.
Irina Michajlova, 'Een glans van de zilveren eeuw. Couperus in Rusland rond 1900'. In: *Arabesken*, 46/2, 2015, p. 4-12.
Irina Michajlova, 'Iz istorii perevodov Vondela v Rossii' / 'Uit de geschiedenis van Vondel-vertalingen in Rusland'. In: *Vestnik nauki i obrazovania* 10/8, 2015, p. 81-85.
Irina Michajlova, 'Dirk Coornhert (1522-1590) – gumanist, pisatel', patriot' / 'Dirk Coornhert (1522-1590), humanist, schrijver, patriot'. In: *Problemy sovremennoy nauki i obrazovania*, 41/11, 2015, p. 160-164.
Irina Michajlova & Anna Dmitrieva, 'Vzaimosvjaz'gollandskoj literatury i živopisi XVII veka. Jacob Cats en Pieter de Hooch' / 'Wisselwerking tussen literatuur en schilderkunst van de 17e eeuw. Jacob Cats en Pieter de Hooch'. In: Elena Krasnova & Irina Michajlova (red.). *Skandinavskaja filologija (Scandinavica) 13*, Sint Petersburg: Izdatel'stvo Sankt-Peterburgskogo gosudarstvennogo universiteta, 2015, p. 32-42.
Irina Michajlova, 'Niderlandskaja detskaja literatura' / 'Nederlandstalige kinder- en jeugdliteratuur'. In: Kees Verheul, Piet Couttenier & Irina Michajlova (red.) (2015), p. 11-24.
Irina Michajlova, 'Bart Moeyaert'. In: Kees Verheul, Piet Couttenier & Irina Michajlova (red.) (2015), p. 74-78.

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 79 6/06/16 10:05

Irina Michajlova & Vladimir Ronin, 'Pisateli-slavisty v Niderlandach i Belgii' / 'Slavisten als schrijvers in Nederland en België'. In: Kees Verheul, Piet Couttenier & Irina Michajlova (red.) (2015), p. 105-117.
Irina Michajlova, 'Kees Verheul'. In: Kees Verheul, Piet Couttenier & Irina Michajlova (red.) (2015), p. 146-156.
Irina Michajlova, 'Miriam Van hee'. In: Kees Verheul, Piet Couttenier & Irina Michajlova (red.) (2015), p. 164-170.

[*Irina Michajlova & Nadezjda Voznenko* - Vertaling]
Jozien Driessen-Van het Reve, *Gollandskie korni Kunstkamery Petra Velikogo: istorija v pis'mach (1711-1752) / De Hollandse wortels van de Kunstkamers van Peter de Grote: de geschiedenis in brieven (1711-1752).* St.Petersburg: Uitgeverij van MAE RAN, 2015, 364 pp.
Ingrid & Dieter Schubert, *Vaza dlja printsessy / Een vaas voor de prinses.* Moskou: Izdatel'stvo "Pesjkom v istoriu", 2015, 26 pp.
Karina Schaapman. *Mysjkin dom. Sammi i Joelia v teatre / Het Muizenhuis: Sam en Julia in het theater.* Moskou: Izdatel'stvo "Pesjkom v istoriu", 2015, 64 pp.

Morciniec, Norbert

Norbert Morciniec, *Historia języka niemieckiego (Geschiedenis van de duitse taal).* Wrocław: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Filologicznej, 2015, 265 pp.

Noble, Philippe

Philippe Noble, 'Poète du monde, poète du lire. Cees Nooteboom, soixante ans de poésie'. In: *Septentrion,* 2, 2015, p. 9-15.
Philippe Noble, 'Zur flämischen Literatur Belgiens', (Schwerpunkt "Neue Literatur aus Belgien"). In: *Lichtungen, Zeitschrift für Literatur, Kunst und Zeitkritik* 36, [Graz, Oostenrijk], p. 70-73.
Cees Nooteboom, 'Cinq poèmes'. In: *Septentrion,* 44/2, 2015, p. 16-22. [Vertaling]
Miriam Van hee, 'Le moment venu'. In: Jozef Deleu, *Un grand cru,* Stichting Ons Erfdeel, 2015, p. 97. [Vertaling]
Arnon Grunberg, *Tout cru*. Arles : Actes Sud, 2015, 496 pp. [Vertaling, samen met Isabelle Rosselin]

Paris, Franco

Franco Paris, 'Hugo Claus, il segno allusivo. La discesa agli inferi dopo Dante e Bosch'. In: Herman van der Heide & Marco Prandoni (red.), *Il segno*

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 80 6/06/16 10:05

elusivo. La traduzione italiana della poesia in Neerlandese (e Afrikaans) del XX e XXI secolo. Rimini : Raffaelli Editore, 2015, p. 105-117.
Geert Mak, *In America. Viaggio senza John (Reizen zonder John. Op zoek naar Amerika*). Milano: Ponte alle Grazie, 2015, 615 pp. [Vertaling]

Pleij, Herman

Herman Pleij, 'De ontwikkeling van literair zelfbewustzijn in de stad: wat is er nieuw in het Gruuthusehandschrift'? In: F. Willaert e.a. (red.), *Het Gruuthusehandschrift. Literatuur, muziek, devotie rond 1400*. Gent, Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, 2015, p. 41-58.

Porteman, Karel

Karel Porteman, 'In spijt van die het spijt, Rosette mint Galant. De Nederlandse lotgevallen van een Franse prerobinsonade'. In: Margorzata Dowlaszewicz, Joanna Skubisz, Jan Urbaniak (red.), *De deught behoeft geen loftrompet*. Feestbundel ter gelegenheid van de zestigste verjaardag van prof. dr. habil. Stefan Kiedron. Wrocław: Neisse Verlag, 2015, p. 169-188.
Karel Porteman, 'Sandrart und Vondel. The German Apelles and the Amsterdam Apollo'. In: Anna Schreurs-Morêt; Lucia Simonato, Susanne Meurer (red.), *Die Künstler der Teutschen Academie von Joachim von Sandrart: Aus aller Herren Ländern*. Turnhout: Brepols, 2015, p. 392-406.
Karel Porteman, 'In memoriam K. Langvik-Johannessen'. In: *Jaarboek van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 2015, p. 82-84.

Schenkeveld, M.A.

Riet Schenkeveld-van der Dussen, 'Receptie, tekst en muziek van Camphuysens *Stichtelycke rymen*'. In: *De zeventiende eeuw* 30, 2014 [verschenen 2015], p. 186-198.
Riet Schenkeveld-van der Dussen, 'Camphuysen als predikant'. In: *Tijdschrift voor Nederlandse kerkgeschiedenis* 18, 2015, p. 24-30.

Spillebeen, Willy

Willy Spillebeen, 'Aan zee', 'In de stations'. In: *Poëziekrant* 7-8/12, 2014, p.74.

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 81 6/06/16 10:05

Willy Spillebeen. ‘Wit’, ‘Blauw’, ‘Oranje’, ‘Bruin’, ‘Zwart’. In: *Het liegend konijn* 2 / 2015, p. 150-154.
Willy Spillebeen. *Onbereikbaar* (gedichten). Leuven: Uitgeverij P Leuven, 2015, 84 pp.

Stellmacher, Dieter

Dieter Stellmacher ; in samenwerking met Ursula Föllner & Saskia Luther, *Der Raum Ostfalen. Geschichte, Sprache und Literatur des Landes zwischen Weser und Elbe an der Mittelgebirgsschwelle.* Frankfurt/Main: Peter Lang Verlag 2015, 438 pp.
Kirsten Casemir, e.a., ‘Die Ortsnamen des Landkreises Helmstedt und der Stadt Wolfsburg’ (Niedersächsisches Ortsnamenbuch VII). Bielefeld: Verlag für Regionalgeschichte 2011. In: *Niederdeutsches Jahrbuch* 138, 2015, p. 150-152. [Recensie]
Lügengeschichten aus Rostock und Hamburg. Peter Lurenz und Krischan Wehnke erzählen. Texte von John Brinkman u.a. Hg. von Hartwig Suhrbier. Rostock/Bargeshagen: BS Verlag 2015. In: *Niederdeutsches Jahrbuch* 138, 2015, p. 162. [Recensie]

Van Durme, Luc

Luc Van Durme, ‘*Bracht* ‘groeve’ voornamelijk ‘steengroeve’’. In: *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie & Dialectologie* 87, 2015, p. 169-188.
Luc Van Durme, ‘De toponymische elementen *aard*, *eerde*, *ert (art)*, *hard*, *heerd*, *herde* en *hert*.’ In: *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie & Dialectologie* 87, 2015, p. 189-208.
Luc Van Durme, ‘De Germaans-Romaanse taalgrens en het Europa der talen’. In: *Eigen Schoon & De Brabander* 98, 2015, p. 517-538.
Luc Van Durme, ‘La frontière linguistique germano-romane et l’Europe des langues’. In: Dirk Callebaut & Horst van Cuyck (red.), *L’Héritage de Charlemagne 814-2014*. Gent, Provincie Oost-Vlaanderen, 2015, p. 67-84. [Franstalige versie van het vorige]
Luc Van Durme, ‘Die germanisch-romanische Sprachgrenze und das Europa der Sprachen’. In: Dirk Callebaut & Horst van Cuyck (red.), *Das Erbe Karls des Grossen 814-2014*. Gent, Gent, Provincie Oost-Vlaanderen, 2015, p. 71-88. [Duitstalige versie]
Luc Van Durme, ‘The Germanic-Romance linguistic frontier and the Europe of languages’. In: Dirk Callebaut & Horst van Cuyck (red.), *The Legacy of*

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 82 6/06/16 10:05

Charlemagne 814-2014. Gent, Provincie Oost-Vlaanderen, 2015, p. 71-88. [Engelstalige versie]

Van Herreweghen, Hubert

Hubert Van Herreweghen, *De bulleman en de vogels*. Leuven: Uitgeverij P, 2015, 75 pp.

Van Oostrom, Frits

Frits van Oostrom, 'Bibliotherapie. Het boek als medicijn'. In: *Kunst als recept. Boekman 104*, 2015, p. 50-53.
Frits van Oostrom, 'Ter inleiding'. Plus est en vous/Meer is in u: Gruuthuse in onderzoek. In: Frank Willaert, e.a. (ed.), *Het Gruuthusehandschrift. Literatuur, muziek, devotie rond 1400*. Gent: KANTL, 2015, p. 9-17.

6.3 Publicaties van de medewerkers

De Wit, Marijke

Marijke de Wit, *Corpus epistularum Ioannis Dantisci*. Pt. 2, Amicorum sermones mutui. Vol. 2, Ioannes Dantiscus' correspondence with Cornelis De Schepper / transcr. from manuscript, comment. and annot. by Marijke de Wit & Anna Skolimowska. Warsaw: University of Warsaw. Faculty of "Artes Liberales" (AL); Cracow : Polish Academy of Arts and Sciences (PAU), 2015, 730 pp.

Van Raemdonck, Bert

Carl de Strycker, Matthijs Sanders, Yves T'Sjoen & Bert van Raemdonck (red.), *Het dichterschap in scène gezet*. Themanummer van *Nederlandse Letterkunde*, Amsterdam: Amsterdam University Press, 20/3, 2015.
Carl de Strycker, Matthijs Sanders, Yves T'Sjoen & Bert van Raemdonck, 'Het dichterschap in scène gezet: een inleiding'. In: Carl de Strycker, Matthijs Sanders, Yves T'Sjoen & Bert van Raemdonck (red.), *Het dichterschap in scène gezet*. Themanummer van *Nederlandse Letterkunde*, Amsterdam: Amsterdam University Press, 20/3, 2015, p. 211-214.

99052_Jaarboek_Gent_2016_06.indd 83 6/06/16 10:05

Hoofdstuk 7:
Berichten, toespraken en standpunten

7.1 Levensberichten en in memoriams

In memoriam Ada Deprez (12 oktober 1928 - 17 juli 2015)

Het in memoriam voor Ada Deprez, die Gerard E. Schmook op 19 maart 1975 als gewoon lid opvolgde, werd uitgesproken door Marcel de Smedt op de algemene vergadering van 18 november 2015.

Ada Deprez werd geboren in Oostende op 12 oktober 1928. Humaniorastudies deed zij aan het Koninklijk Atheneum te Oostende, en zij studeerde Germaanse filologie aan de Universiteit Gent (toen nog de R.U.G.) waar ze de licentiaatstitel behaalde met een verhandeling over Du Perron en Vlaanderen, in 1960 bij Manteau gepubliceerd als *E. du Perron 1899-1940: zijn leven en zijn werk*.

Als assistent Nederlandse letterkunde promoveerde Deprez in 1964 op een proefschrift over de *Brieven van, aan en over Jan Frans Willems. 1793-1846*. De bronnenbeschrijving in dit werk, de uitvoerige lijst van correspondenten en de bibliografie van en over Jan Frans Willems gaven reeds blijk van de niet aflatende werklust en de nauwgezetheid van de jonge academica. De dissertatie werd in 1965 in twee volumineuze delen gepubliceerd in de reeks Werken uitgegeven door de Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte van de Rijksuniversiteit te Gent, en fungeerde als 'Algemene Inleiding' op vier delen Willems-correspondentie voor de periode tot 1829, in dezelfde reeks gepubliceerd in 1966-1968. In deze periode liet Ada Deprez ook tal van andere Willems-publicaties van biografische en epistolaire aard het licht zien.

Ondertussen werd Deprez achtereenvolgens werkleider (1964) en geassocieerd docent (1969), en, na een kort intermezzo aan de U.I.A., volgde haar benoeming tot gewoon hoogleraar Nederlandse letterkunde aan de R.U.G. in 1973.

Haar belangstellingssfeer verruimde zich geleidelijk tot andere 19de-eeuwse figuren uit het Vlaamse geestesleven, en met name tot Ferdinand Augustijn Snellaert. Reeds in 1970 had ze een monografie over *De jonge Snellaert (1809-1838)* gepubliceerd en in 1971 verscheen in de Academie haar uitgave van de briefwisseling tussen F.A. Snellaert en J.A. Alberdingk Thijm. In hetzelfde

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 85 6/06/16 10:05

jaar 1971 werd onder voorzitterschap van Ger Schmook het Snellaertcomité opgericht ter herdenking in 1972 van Snellaerts overlijden in 1872. Deprez werd secretaris van het comité en stelde een *Kroniek van Dr. F.A. Snellaert* samen.

In 1975 werd Ada Deprez verkozen tot lid van onze Academie, waarvan ze in 1983 voorzitter was.

In 1977-1978 verscheen, eveneens in een van de reeksen van de Academie, haar inventaris met bronnenbeschrijving en bio-bibliografieën van de Briefwisseling van Dr. Ferdinand Augustijn Snellaert (1809-1872). Dezelfde opsporingslust, nauwgezetheid en zin voor ordening die Deprez voor de uitgave van de briefwisseling-Willems aan de dag legde, zijn ook in deze uitgave kenmerkend.

Via licentiaatsverhandelingen en BTK-projecten (Bijzonder Tijdelijk Kader) kon heel wat bio-bibliografisch materiaal worden verzameld, en in 1978 startte Deprez met een Cultureel Documentatiecentrum, waarin ze vooral biografische gegevens over 19de-eeuwse auteurs bijeenbracht en een inventaris van 19de-eeuwse briefwisseling tot stand bracht. Het resulteerde in de publicatie van *Bouwstoffen voor de geschiedenis van de Vlaamse literatuur in de negentiende eeuw*. Deel 1 van de Bouwstoffen was getiteld *Bibliografie van de Vlaamse literatuur in de negentiende eeuw*, deel 2 *Bibliografie van de Vlaamse tijdschriften in de negentiende eeuw*. Dit deel is uitgegroeid tot de imposante reeks van 38 delen (de zgn. groene boekjes!) over 19de-eeuwse Vlaamse tijdschriften – sommige delen nog opgesplitst in twee of een enkele maal zelfs in drie volumes.

In 1983 volgde Deprez Ger Schmook op als voorzitter van het Snellaertcomité dat ze kon omvormen tot de Contactgroep 19de eeuw die tussen 1983 en 1993 zeven colloquia zou wijden aan historisch en literatuurgeschiedkundig onderzoek van de 19de eeuw.

Naast Willems en Snellaert genoot ook Gezelle Deprez' belangstelling, en onder haar leiding publiceerden enkele van haar medewerkers in 1991 in drie delen *De briefwisseling van Guido Gezelle met de Engelsen 1854-1899*, eveneens een publicatie van onze Academie.

Deprez had zich duidelijk de studie van 19de-eeuwse Vlaamse tijdschriften en figuren als kerntaak gesteld. Het neemt niet weg dat ze in 1985 startte met een groots project rond Karel van de Woestijne, met name de publicatie van het *Verzameld journalistiek werk* van de dichter. Van 1986 tot 1995 zagen vijftien kloeke boekdelen het licht.

Na haar emeritaat aan de Universiteit Gent (1993) werkte Ada Deprez onverdroten verder aan haar bibliografische projecten en bronnenuitgaven. Tevens

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 86 6/06/16 10:05

maakte ze deel uit van de redactie van de in de Academie verschenen *Hoofdstukken uit de geschiedenis van de Vlaamse letterkunde in de negentiende eeuw (1999-2003)*, waarin ze een uitvoerig deel over de poëziebeoefening voor haar rekening nam. Met enthousiasme leidde ze verder de vergaderingen van het Snellaertcomité, waarvan ze in 2007 op eigen initiatief de fakkel van het voorzitterschap doorgaf. In 2009 verscheen in de publicaties van de Academie nog haar uitgave van de briefwisseling tussen Snellaert en Johan Alfried de Laet (*De vriendschap tussen F.A. Snellaert en J.A. de Laet 1838-1871*).
In 2012 werd Deprez binnenlands erelid van de Academie.
De laatste jaren was het stil geworden rond Ada Deprez. Ze overleed in Gent op 17 juli 2015.
We konden in dit korte bestek slechts een paar hoogtepunten uit Deprez' academische loopbaan belichten. Aan duizenden studenten heeft zij Nederlandse literatuur gedoceerd, honderden afzonderlijke studies, artikels, boekbesprekingen en toespraken staan op haar naam. Zij zal steeds herinnerd worden als één van de belangrijkste vertegenwoordigers van de filologische studie van de 19de eeuw in Vlaanderen.

7.2 Toespraken bij de overdracht van het voorzitterschap, 21 jan 2015

7.2.1 Toespraak van Marcel de Smedt, scheidend voorzitter

Beste collega's, beste medewerkers van de Academie,

Dat een jaar ongelooflijk snel voorbijgaat, hoef ik u niet te zeggen. Ik kan nauwelijks geloven dat het een jaar geleden is dat ik hier mijn nieuwjaarsbrief heb voorgelezen.
Ik heb er die brief nog eens op nagekeken, en ik denk dat we in alle oprechtheid mogen zeggen dat 2014 een goed jaar geweest is voor de Academie. Een aantal verzuchtingen die ik vorig jaar uitsprak, hebben vorm gekregen. Andere dan ook weer niet.
De Academie is in de loop van 2014 verscheidene malen naar buiten getreden, en heeft op diverse manifestaties een ruim publiek aangetrokken. Ik verwijs naar de presentatie van de bundel 'Lotgenoten' van ons erelid Gwy Mandelinck op 29 maart, met o.m. Herman van Rompuy als spreker. Beauvoorde was een groot succes; de tent was nauwelijks groot genoeg, en sommige leden zullen zich blijvend herinneren hoe ze met grote sier per taxi van Gent-St. Pieters naar het Beauvoordse kasteel gebracht zijn.

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 87 6/06/16 10:05

Er was in oktober het succesrijke colloquium over oorlogsdagboeken met o.m. de deelname van Sophie de Schaepdrijver. En op de algemene vergadering in oktober werd de Wetenschappelijke Prijs voor Literatuurstudie 2014 uitgereikt aan Sarah de Mul en kreeg Herman Brinkman de Vijfjaarlijkse Prijs van de Academie voor de studie van oudere literatuur, taal en cultuur in de Nederlanden; op die vergadering konden we het interessante gesprek volgen tussen Luc Devoldere en Stefan Hertmans. Deze agenda zorgde voor alweer een volle zaal, en enkele dagen later kreeg ons medelid prompt de prestigieuze ako-literatuurprijs.
Er waren enkele memorabele presentaties van door de Academie uitgegeven werk. Ik verwijs naar de presentatie in november van de digitale brieveneditie Streuvels en zijn Nederlandstalige uitgevers, naar de boekpresentatie in maart van *Maeterlinck en de natuur/Maeterlinck face à la nature*, een gezamenlijk initiatief van onze Academie en de Académie royale de langue et de littérature françaises. Een andere samenwerkingsprimeur maakten we mee op de presentatie begin december van het werk van Jürgen Pieters *Op zoek naar Huygens. Italiaanse leesnotities*, een co-editie met het Poëziecentrum.
De volledige jaargang 2013 van ons tijdschrift *Verslagen en Mededelingen* is verschenen, en de eerste aflevering van jaargang 2014 is bijna ter beschikking. Volgende afleveringen zitten in de pijplijn.
Aan een desideratum dat hier vorig jaar werd uitgesproken, namelijk van interessante gebeurtenissen of lezingen een digitaal archief aan te leggen, werd ruimschoots tegemoet gekomen. Van een aantal van de hier opgesomde activiteiten werden foto's en/of filmopnames gemaakt, die bovendien op de website van de Academie te zien zijn.
Er waren in 2014 vier voorjaarsconferenties en in het najaar drie 'Door de mazen van het net'-bijeenkomsten ter verdediging van onterecht niet meer gelezen auteurs. Deze bijeenkomsten konden zich op een steeds groeiend aantal aanwezigen verheugen.
Ook qua beleid heeft de Academie niet stilgezeten. In het voorjaar werd een heus Beleidsplan 2015-2019 opgesteld, en in het najaar werd het Huishoudelijk Reglement bij de tijd gebracht. Enkele afgeleiden, een commissie-, een prijzen- en een bibliotheekreglement, zullen eerstdaags verder vorm krijgen.
Het stond niet in mijn vorige nieuwjaarsbrief, maar een interessante ontwikkeling dit jaar was de opening van het Canondebat en de oprichting van een Canoncommissie, op vraag van het Vlaams Fonds voor de Letteren. Ik denk dat we daar met de nieuwe voorzitter in het nu komende jaar nog heel wat meer van zullen horen.
Er waren in het afgelopen jaar goede contacten met de Brusselse Academie (KVAB) en met de Jonge Academie. In juni heeft Samuel Mareel van de

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 88 6/06/16 10:05

Jonge Academie hier trouwens het woord gevoerd. Ondertussen maakt hij ook deel uit van onze canoncommissie.
En dan zijn er de contacten met politiek en overheden. Er zijn de jongste tijd afspraken gemaakt met onze voogdijminister Sven Gatz (gesprek voorzien op 4 februari), met de Algemeen secretaris van de Taalunie Geert Joris, die naar de Bestuurscommissie van februari komt, en met de voorzitter van de Cultuurcommissie Bart Caron. In die gesprekken zullen o.m. het canondebat, de ideeën over een Instituut Nederlands en over het Nederlands in het Hoger onderwijs aan bod komen.
Ons onderzoekscentrum, het CTB, heeft in 2014 een nieuw elan gekregen, o.m. dankzij de aanwerving van Bert van Raemdonck als coördinator. Het CTB levert elke maand een puik en realistisch rapport af over de werkzaamheden. Trouwens het academiepersoneel in zijn geheel heeft in 2014 goed werk geleverd. Het feit dat de begrotingsprognoses ons verplicht hebben tot een zekere personeelsafslanking, heeft de loyaliteit en de toewijding van het zittende personeel niet aangetast.
Wat de accomodatie in het huis betreft: het schrijversverblijf werd ingericht en kreeg de mooie naam 'Torenpaviljoen'; in de zomermaanden heeft de eerste schrijver er al enige tijd 'vertoefd'. De binnentuin werd aangelegd, en werd in gebruik genomen ter gelegenheid van het bezoek van Europees Raadsvoorzitter van Rompuy. Onlangs werd die tuin nog verrijkt met een fietsenstalling, bestemd voor personeel en de sportieven onder onze leden.
Wanneer ik mijn nieuwjaarsbrief van vorig jaar ter hand neem, zie ik dat een van de daar opgesomde desiderata nog op vervulling wacht, met name de toekenning van een 'prijs voor de bevlogen leraar'. Maar goed, er moet toch nog wat op de agenda blijven voor de komende werkingsperiode. De nieuwe voorzitter zal trouwens straks nog wel wat meer op de agenda zetten. Een ander aandachtspunt was de aanwezigheid van de leden op de vergaderingen: we zijn nog niet helemaal waar we moeten zijn, maar ik heb toch de indruk dat er van verbetering kan worden gesproken. Gelukkig komen ook tal van onze ereleden geregeld naar de vergaderingen. En binnenkort worden er twee nieuwe leden geïnstalleerd en worden er twee nieuwe verkozen.
Ik hoop maar, beste collega's, dat mijn uiteenzetting niet al te zeer als een goed-nieuws-show overkomt. Dat kan ook niet tegen een achtergrond van ingrijpende besparingen (7,5 % in 2015), maar wat goed is en wat goed functioneert, mag toch eens vermeld worden.
We zitten in een nieuw jaar, niet met een nieuw bestuur, althans niet met nieuwe gezichten, maar wel met wisseling in de mandaten. De bestuursvergaderingen duurden ook in 2014 vrij lang; dat lag grotendeels aan het feit dat

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 89 6/06/16 10:05

naast de afhandeling van de gewone agenda ook het Beleidsplan moest worden opgesteld en het Huishoudelijk reglement aangepast. U weet dat ik tegen te lange vergaderingen ben, maar het enthousiasme én de werkkracht van alle bestuursleden waren zo aanstekelijk dat de tijd ongemerkt verstreek. Ik wil hier uitdrukkelijk hulde brengen aan alle leden van de Bestuurscommissie, vooral aan Willy Vandeweghe, in de praktijk de immer nijvere baas en animator van de Academie, aan Marijke de Wit, die als directeur haar sporen verdient, aan Frank Willaert en Jef van Loon voor hun nooit aflatende inbreng, én aan Erik Vlaminck, die zich als ondervoorzitter al duidelijk geprofileerd heeft: hij heeft het canondebat op gang gebracht, had het lumineuze idee in de najaarsconferenties wat vergeten of niet meer gelezen auteurs te laten verdedigen, een idee dat volgend najaar zeker een vervolg mag krijgen. Zijn inbreng voor de professionalisering van de begroting en het algemeen beheer wordt sterk geapprecieerd. Kortom, met zo een voorzitter kan het dit jaar niet mis gaan.
Beste collega's, de ploeg voor 2015 staat klaar. Met de medewerking van u allen, van àlle academieleden en van alle personeelsleden, wordt dit zonder twijfel een boeiend jaar.
Ik wens u allen een geïnspireerd en gezond 2015 toe.
Ik dank u.

7.2.2 Toespraak van Erik Vlaminck, aantredend voorzitter

Beste mensen,

Met de deur in huis: in heel Europa staan toelagen en subsidies voor cultuur, onderzoek en erfgoedconservering onder zware druk. Ook in de portemonnee van deze Academie hebben we dat al gevoeld en zullen we het nog voelen. Het maakt mij, als nieuwbakken voorzitter, zeer alert.
Een schaap dat geschoren wordt doet er best aan om stil te zitten maar de KANTL is, gelukkig maar, geen schaap. Ik ben ervan overtuigd dat de KANTL in deze tijden van schaarste en bezuiniging moet aantonen springlevend te zijn. Ik ben ervan overtuigd dat dit instituut, nog meer dan voorheen, inspanningen moet leveren om zijn maatschappelijke relevantie waar te maken en in de kijker te zetten.
Ik ben blij dat de hele bestuursploeg daar op die manier over denkt. Ik mag u dan ook, met hun permissie, een ambitieus beleidsprogramma voor 2015 voorleggen. Speerpunten daarin zijn: de uitwerking en de presentatie van een dynamische canon van de Nederlandstalige literatuur vanuit Vlaams

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 90 6/06/16 10:05

perspectief, de organisatie van een colloquium over het Nederlands in het hoger onderwijs, en de ambitie om mee het voortouw te nemen in de oprichting van een Instituut voor de Nederlandse Taal in Vlaanderen. Alstublieft, en moet er nog zand zijn?

Het canonproject krijgt vorm dankzij een actieve en hardwerkende canoncommissie en met sterke steun van enkele leden van de personeelsequipe. Medewerking van tal van partners, zoals o.a. het Vlaams Fonds voor de Letteren, Radio 1, Boek.be, het Letterenhuis en Ons Erfdeel, doet mij met verwachting uitkijken naar de zomer en het najaar waarin de Academie een inspirerende literatuurlijst kenbaar zal maken. Uiteraard zal de lijst ook hier en daar wat deining veroorzaken. Maar dat is goed, want het is stil waar het nooit waait.

Met een colloquium over het Nederlands in het hoger onderwijs wil de Academie een heikel vraagstuk voor het voetlicht plaatsen. Reeds in 2010 nam ze in dit verband een standpunt in. Het kan geen kwaad om er nu, vijf jaar later, opnieuw uitgesproken aandacht aan te schenken. Op een spijker moet meer dan één keer geklopt worden vooraleer hij in het hout verankerd zit.

De KANTL wil ook mee de basis leggen voor een initiatief dat moet leiden tot een 'Instituut voor de Nederlandse Taal in Vlaanderen'. Dat wil ze bij voorkeur doen in een consortium met de afdelingen neerlandistiek van de Vlaamse universiteiten. De eerste stappen voor planning en overleg werden daarbij reeds gezet.

Over de canon, over het Nederlands in het hoger onderwijs en over het Instituut voor de Nederlandse Taal in Vlaanderen zal nog uitgebreid gesproken worden tijdens volgende algemene vergaderingen. Het is een ambitie om op regelmatige tijdstippen, met de leden en met de ereleden, open en diepgaand debat te voeren over beleidsopties en over alle materie waar de Academie zinvol standpunt kan innemen. Mijn voorganger heeft met goed resultaat geijverd voor een grotere betrokkenheid van de leden en de ereleden bij de werking. De ambitie om meer debat in te bouwen in de vergadercultuur is een voortzetting van dat beleid.

De Academie is het zichzelf ook verplicht om zich – in dit tijdsgewricht waarin 'schermkijken' een menselijke basisbehoefte werd – meer, en vooral anders, publiek zichtbaar te maken. Websiteconfiguratie, een adequate persstrategie en eventueel ook aanwezigheid op de sociale media moeten prioritaire aandacht krijgen. Het eigen publicatiebeleid verdient evaluatie en meer visibiliteit. Daarnaast moet de ingeslagen weg om van het Academiegebouw een open huis te maken verder bewandeld worden. Colloquia, lezingen, boekpresentaties en andere cultuurevenementen moeten van dit prachtige erfgoedgebouw een bruisende publieksplek maken.

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 91 6/06/16 10:05

Koken kost geld, en de subsidiebron verschraalt. De Academie zal zich willens nillens moeten beraden over fundraising, crowdfunding, sponsoring en andere lelijke woorden. Ik gebruik met opzet de Engelse terminologie. Bedelen klinkt zo armlastig terwijl het managersjargon dezelfde actie tot referentie verheft.
Tussen haakjes: jullie weten dat ik mij wel eens geërgerd heb aan de prominente plaats die kolonievorst Leopold II in onze vergaderzaal inneemt. Over dat koningsportret werd al enig debat gevoerd. Ik denk dat de slotsom is dat de heer Van Saksen-Coburg aan de haak blijft hangen waar hij al zó lang hangt maar dat er werk gemaakt wordt van een begeleidende gids bij alle kunstwerken die de zaal rijk is. In die gids kan op serene manier historisch correcte duiding gegeven worden over de levenswandel van de afgebelde personen. Het zal verhelderend zijn en de facto behoort het ook tot onze opdracht.

Het was mij een genoegen om tijdens het voorbije jaar als bestuurslid nauwer kennis te maken met de mensen die in dit huis hun brood verdienen. Zonder hen was deze bonbonnière vol historie, eruditie en potentie al lang letterlijk en figuurlijk een ruïne geworden. Het team werd – vanwege een aangehaalde buikriem – gereduceerd van elf tot acht medewerkers en tegelijkertijd maakt het voorliggende beleidsplan de werkopdracht groter. Het is hartverwarmend om te constateren hoe zij zich desondanks enthousiast en met ambitie engageren in de aangeboden projecten. Ik wil hier, namens het bestuur, mijn dank uitspreken en om applaus vragen voor Marijke, Frank, Nicolas, Annick, Wim, Ron, Bert en Cindy.
Sterkend was ook de collegialiteit waarop in 2014 de bestuurscommissie dreef. Ik ben blij dat deze commissie voor 2015 intact blijft. De wijsheid van Jef, de bevlogen ervaring van Frank, de koersvastheid van Marcel en de deskundige punctualiteit van Willy geven veiligheid aan een voorzitter en garanderen gedragen besluitvorming en vernieuwend behoud van traditie.
Ik ga ervan uit, mijn voorganger wees er zonet trouwens ook al op, dat de vergadering de meerwaarde beseft van wat Willy Vandeweghe – onze vast secretaris – dagelijks, vastberaden en plichtsbewust bijdraagt aan het functioneren van het genootschap en zijn werking. Een applaus is het minste wat u hem geven kan.
Ik wil ten slotte, zeer uitdrukkelijk, Marcel de Smedt bedanken. Marcel was een straf voorzitter. Efficiënt werkend. Perfect hoofdzaak van bijzaak scheidend. Altijd op het doel afgaand. Zonder franjes of gezever. Rekening houdend met ieders mening. Altijd op post. Altijd op tijd, bij het begin van de

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 92 6/06/16 10:05

vergadering en vooral ook om een eind aan de vergadering te maken. Ik geef hem graag een persoonlijk cadeau. Ik heb getwijfeld tussen zaaigoed voor zijn hof of een boek. Het is een boek geworden: *Jozef en zijn broers* van Thomas Mann.
Mij rest alleen u beleefd en wreed gemeend te danken voor het roekeloze vertrouwen dat u mij geeft om het voorzitterschap over dit genootschap te mogen waarnemen. Ik zal mijn best doen.

7.3 Toespraken bij de installatie van nieuwe leden

7.3.1 Begroeting van Bart Vervaeck als werkend lid, door Hugo Brems, 18 maart 2015

Mijnheer de voorzitter, beste collega's, Bart, dames en heren,

Hoe meer ik mij de voorbije weken verdiepte in leven en werk van ons nieuwe lid, Bart Vervaeck, hoe meer ik overmand werd door twijfels. Twijfels omtrent de werkelijkheid, omtrent de vraag of er wel iets of iemand in de werkelijkheid beantwoordt aan de naam Bart Vervaeck. Die twijfels werden mij ingegeven door de lectuur van sommige van zijn publicaties.
De inleiding bij zijn even nuttige als intelligente boek *Het postmodernisme in de Nederlandse en Vlaamse roman*, begint met de zin 'Ik geloof niet dat er zoiets bestaat als het postmodernisme of de postmoderne roman.' En een beetje verder: 'De postmoderne roman bestaat niet, er bestaan wel romans die een aantal postmoderne kenmerken vertonen.'
Als we aannemen dat zijn en bij uitbreiding misschien ook mijn onderwerp niet bestaat in de empirische realiteit en slechts een cognitieve constructie is, dan heeft dat ernstige consequenties voor ons ledenbestand.
En het dreigt het nog moeilijker te worden. Immers, in die niet bestaande postmoderne roman is ook het personage 'een fictie die slechts in woorden en metaforen bestaat.'
Maar gelukkig is er ook nog de verteller. Die lijkt uitkomst te bieden. Nog altijd in *Het postmodernisme in de Nederlandse en Vlaamse roman* lezen we: 'Postmoderne vertellers zijn meestal nadrukkelijk, bijna lijfelijk aanwezig in hun verhaal. Hun brede gebaren, hun soms galmende stem en hun aansprekingen van de lezer-als-toehoorder vormen onmisbare onderdelen van de lijfelijke taal die centraal staat in de postmoderne roman.'
Of die brede gebaren en die galmende stem nu zo direct van toepassing zijn, weet ik niet, maar het lijkt er toch op dat er *hier* echt iemand aanwezig is, al

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 93 6/06/16 10:05

lezen we enkele bladzijden verder dat de postmoderne verteller ‘een dwalende chaoot’ is ‘die niet te vertrouwen valt’. Het zijn zijn eigen woorden.
Dames en heren, ‘een dwalende chaoot’. Misschien schieten we iets op met die karakterisering, wellicht meer met ‘dwalend’ dan met ‘chaoot’.
Bart Vervaeck studeerde Germaanse talen aan wat toen nog de Universitaire Instelling Antwerpen heette. Hij studeerde er in 1980 af bij Paul de Wispelaere met een licentiaatsverhandeling over *Een faun met kille horentjes* van Hugo Raes.
Van Antwerpen trok hij naar Leuven, waar hij in 1982 een speciaal diploma Sociale en culturele antropologie behaalde.
Na een kort verblijf in een psychiatrische instelling in Lovenjoel – niet als chaoot maar ter vervulling van zijn burgerdienst – trok hij naar Brussel om er tien jaar lang ‘Business English’ te doceren aan de toenmalige Vlekho. Intussen promoveerde hij in 1989, toch weer in Antwerpen, op een proefschrift met als titel *Lijf en letter: een praxioloog op het godgeklaagde feest van Brakman*.
Maar hij bleef in Brussel, zij het aan de andere kant van de stad. Van 1995 tot 2007 was hij , eerst als docent en daarna als hoogleraar Nederlandse Literatuur en Algemene Literatuurwetenschap, verbonden aan de Vrije Universiteit Brussel.
In 2007 was het voor onze ‘dwalende chaoot’ tijd om weer op stap te gaan. Nu trok hij naar Gent, waar hij hoogleraar Moderne Nederlandse Letterkunde werd, tot hij in 2013 naar Leuven ging om daar dezelfde functie te vervullen. Daar is hij nu al anderhalf jaar, al valt het niet te ontkennen dat hij vandaag toch weer in Gent is om er geïnstalleerd te worden als werkend lid van de KANTL.
Die dooltochten hebben niet verhinderd dat Bart Vervaeck in de voorbije decennia een onwaarschijnlijke reeks boeken en artikelen heeft gepubliceerd. Onwaarschijnlijk om verschillende redenen. De meest voor de hand liggende is het aantal: 6 boeken, als editor nog eens 17 boeken of speciale afleveringen van tijdschriften, een vijftigtal bijdragen in boeken, en daarna ben ik de tel kwijtgeraakt. Vele tientallen artikelen heeft hij gepubliceerd, in wetenschappelijke tijdschriften in binnen- en buitenland. De onwaarschijnlijkheid van die reeks publicatie is niet alleen een kwantitatieve kwestie. Ook de kwaliteit ervan en de breedte van zijn belangstelling en deskundigheid zijn opvallend. We zijn nogal gauw geneigd om Vervaeck te vereenzelvigen met de Nederlandstalige postmoderne roman. Niet onterecht natuurlijk, maar daarnaast heeft hij altijd al een sterke focus gelegd op algemene literatuurwetenschap, met name de narratologie, en op de Europese literatuur.

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 94 6/06/16 10:05

Uit *Het postmodernisme in de Nederlandse en Vlaamse roman* heb ik daarnet al uitvoerig geciteerd. Maar het boek is natuurlijk veel meer dan een rijke bron voor badinerend te gebruiken citaten. Het is op korte tijd hét standaardwerk geworden voor al wie in of buiten de universiteit geïnteresseerd is in de postmoderne roman. Die status heeft het boek gekregen door de combinatie van enkele bijzondere kwaliteiten. De eerste is de diepgaande kennis van de filosofische en literatuurwetenschappelijke theorievorming omtrent postmodernisme en romantheorie. De tweede is de grote vertrouwdheid met het werk van de romanschrijvers die ter sprake worden gebracht. Maar zeker niet in de laatste plaats valt dit boek op door de heldere systematiek waarmee het is opgezet, door de genuanceerdheid van het denkproces en door de helderheid van zijn stijl.

Ook het boek over narratologie, dat Bart Vervaeck samen met zijn Antwerpse collega Luc Herman schreef onder de titel *Vertelduivels. Handboek verhaalanalyse* (2001), is op korte tijd een klassieker in het genre geworden. Het boek ligt in zekere mate in het verlengde van *Het postmodernisme in de Nederlandse en Vlaamse roman*, in die zin dat het de gangbare structuralistische verhaaltheorie kritisch bekijkt en aanvult met inzichten uit diverse poststructuralistische theorieën, waarin de rol van de lezer, de context en de ideologische dimensies van tekst en lezer centraal staan. Ook wat niet past in een systeem, elementen die storen, tegenspreken en ondermijnen, worden mee in rekening gebracht.

Ik heb de indruk dat dit boek een gelijkaardige spanning laat zien in de manier waarop Vervaeck naar de literatuur en naar de wereld kijkt, als *Het postmodernisme in de Nederlandse en Vlaamse roman*. Het is de spanning tussen zijn fascinatie voor het verstorende, het ongepaste, het grensoverschrijdende en anderzijds de behoefte om te ordenen en te structureren. Geen chaoot dus maar iemand die de chaos overzichtelijk maakt.

Van *Vertelduivels* is het maar een kleine stap naar *Hellevaarten*. In zijn boek *Literaire hellevaarten. Van klassiek naar postmodern*, dat verscheen in 2006, komt de ruimere kijk waarover ik het daarnet had, de belangstelling van Bart Vervaeck voor de Europese literatuur, het sterkst naar voren. ‘Van dit soort boeken kunnen er onmogelijk te veel geschreven worden’ zei onze medewerker Bert van Raemdonck in zijn bespreking ervan op de site van het CTB. We kunnen hem geen ongelijk geven. De rijkdom van dit boek ligt vooral in de combinatie van een cultuur- en literair-historische invalshoek met een thematische, typologische. Na een introductie over de hel of onderwereld in de klassieke oudheid, in de Joodse traditie en in het christendom en de profanering ervan in de moderne tijd, laat Vervaeck zien hoe de structurerende

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 95 6/06/16 10:05

aspecten ervan functioneren en verschuiven van Vergilius en Dante over Rimbaud tot Lowry.

In de tweede helft van het boek past Vervaeck de inzichten die hij verworven heeft uit het eerste deel toe op zes romans uit de naoorlogse Nederlandse literatuur met name op een werk van Simon Vestdijk, Jeroen Brouwers, A.F.Th. van der Heijden, Willem Brakman, Peter Verhelst en Atte Jongstra. De spanning waarover ik het daarnet had, tussen ordening en verstoring, tussen helderheid en verwarring, wordt hier gecomplementeerd door een tweede, die even typerend is voor het werk van Vervaeck, nl. die tussen synthese en analyse, of, misschien preciezer geformuleerd, tussen het zoeken naar patronen en de aandacht voor het unieke van het literaire werk.

In 2008 verscheen het voorlopig laatste boek van Vervaeck, *Op zoek naar een mens. Lokien en wij.* Het boek is als het ware een handleiding bij een reeks van elf romans van Sybren Polet, die de reputatie hebben dat zij tot de moeilijkste, de meest experimentele van de recente Nederlandse literatuur behoren. De samenhang tussen die elf boeken bestaat erin dat zij allemaal hetzelfde hoofdpersonage hebben, nl. Lokien. Al is de term personage misschien niet helemaal juist en zou het beter zijn om te spreken van een verzameling van gedaantes. In zijn inleiding formuleert Vervaeck het zo: 'in steeds nieuwe constellaties zal Lokien steeds nieuwe proeven ondergaan, ontwikkelen en doorstaan. Hij wordt een mens van alle tijden en plaatsen, een onafgewerkte en steeds veranderende figuur, een mens als puur experiment.'

Ik sta iets langer stil bij dit boek, al is het op het eerste gezicht een buitenbeentje in zijn oeuvre, over een specifieke niche in de literatuur, omdat het m.i. de kern raakt van Vervaecks bemoeienissen met de literatuur.

Op het eerste gezicht kan het wetenschappelijke en essayistische werk van Bart Vervaeck het tegenovergestelde lijken van een oude, zeer traditionele omgang met literatuur, waarin men in literaire teksten op zoek ging naar menselijkheid, levensbeschouwing en ethiek. De literatuurbenadering van Vervaeck is gevormd door de lessen en de geschriften van zijn promotor Paul de Wispelaere, in Vlaanderen bij uitstek de pleitbezorger van een op de tekst en op tekststructuren gerichte literatuurbenadering. De voorkeur van Vervaeck voor schrijvers die in hun werk juist zo'n klemtoon leggen op tekstualiteit vindt allicht daar zijn oorsprong. En in het verlengde daarvan ligt zijn belangstelling voor allerlei vormen van experimentele en postmoderne literatuur. Maar die belangstelling is allerminst vrijblijvend. Wanneer hij schrijft over de meest gesofistikeerde verteltechnieken, over postmoderne schrijvers, die onze gevestigde en nogal gemakzuchtige opvattingen over de relatie tussen

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 96 6/06/16 10:05

tekst en werkelijkheid op de helling zetten, dan is het hem uiteindelijk nooit te doen om formalismen of spielerei. Integendeel: in al zijn werk neemt hij de literatuur buitengewoon ernstig. Juist daarom heeft hij geen enkele affiniteit met naïef realisme, met het routineuze van rechttoe rechtaan verhalen. Steeds is hij op zoek naar literatuur die juist in zijn twijfels, zijn dubbelzinnigheden en zijn onzekerheden laat zien hoe het met ons gesteld is. Volgens mij komt dat nergens zo expliciet naar voren als juist in dit boek over een oeuvre dat voor sommige lezers te weinig herkenbaar menselijks bevat. De titel ervan is niet lukraak gekozen maar houdt een programma in: *Op zoek naar een mens. Lokien en wij.*
Nog steeds in de inleiding schrijft hij: 'Als Polet in zijn boeken speelt met de grenzen van zijn personages, of met verschillende stemmen die het verhaal vertellen, dan hangt dat altijd samen met de mens die hij wil tonen: een mens die zijn grenzen verlegt, een ik dat vaak een ander wordt, een figuur uit het verleden die herleeft in een personage uit het heden.'
Om die mens is het Vervaeck uiteindelijk te doen. Maar dat betekent zeker geen terugkeer naar de oude levensbeschouwelijke omgang met literatuur. Het is een belangstelling voor het menselijke in de literatuur, dat door het structuralisme is heengegaan en dat oog heeft voor de manier waarop teksten onze wereld en zijn keerzijde tonen. Het is realisme voorbij wat wij doorgaans realisme noemen. Ik citeer een laatste keer uit dit boek: 'Wie een afkeer heeft van experimenten die in zichzelf rondtollen en die elke band met de werkelijkheid en de mens hebben doorgesneden, kan het lab van Polet onbevreesd betreden. […] Het lab van Polet is geen ivoren toren. Het is onze wereld. Het proefkonijn is geen etherisch wezen. Het is de mens zelf.

Dames en heren,

Ik ben begonnen met mijn twijfels uit te spreken over het bestaan van de mens Bart Vervaeck in de empirische werkelijkheid. Die twijfel was nogal theoretisch van aard. Maar er is ook een andere, meer praktische reden om te twijfelen aan de mogelijkheid van zijn bestaan. En dat is, paradoxaal genoeg, zijn alomtegenwoordigheid. Ik heb het hiervoor kort gehad over de boeken die hij publiceerde en even heb ik de tientallen wetenschappelijke tijdschriftartikelen vermeld. Ik heb het gehad over zijn aanwezigheid in alle Vlaamse universiteiten maar niet over zijn deelname aan congressen van Groningen tot Zürich en van Berlijn tot Birmingham; niet over zijn talrijke optredens voor publiek, over zijn werk als redacteur van tijdschriften, als lid van literaire jury's, niet over zijn engagement in commissies en besturen. En nauwelijks durf ik te spreken over zijn zowat 500 recensies van Nederlandstalige romans

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 97 6/06/16 10:05

in tijdschriften en kranten. Een mens schrikt er zelfs van dat er zoveel romans verschenen zijn, waarover iemand dan kon schrijven.

Beste Bart,

Een dergelijke mate van alomtegenwoordigheid flirt met volstrekte afwezigheid of op zijn minst onwaarschijnlijkheid. Je kan soms wel lijken op een literair personage, des te meer wanneer we weten dat een verwoed lezer als jij ook nog eens in Leest woont, maar in werkelijkheid ben je hier aanwezig onder ons. We kunnen je zelfs aanraken, al gaan we dat niet direct doen. Maar we verwelkomen je van harte in ons midden en we hebben er al vertrouwen in dat je eruditie, je kritische geest, je creativiteit en je beroepsernst ons genootschap zeer ten goede zullen komen.

7.3.2 Huldeadres door Bart Vervaeck aan zijn voorganger Karel Porteman, 18 maart 2015

Beste collega's,

Het is met gemengde gevoelens dat ik hier voor u sta. Enerzijds ben ik vereerd door uw uitnodiging toe te treden tot deze Academie en door de mooie woorden van collega Hugo Brems. Anderzijds zie ik me meteen voor een zware taak geplaatst. Het werk van Karel Porteman is zo rijk en zo hoogstaand dat elke waardering tekortschiet – zeker als die afkomstig is van iemand die niet goed thuis is in het specialisme van zijn voorganger, de Gouden Eeuw. Ik zou misschien inspiratie kunnen zoeken in de woorden die Karel Porteman op 20 november 1991 hier uitsprak bij zijn eigen installatie als lid van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde. Hij begon zijn hulde aan zijn voorganger, Lode Roose, als volgt: 'De vriendelijke woorden waarmee de Academie mij bij monde van collega Keersmaekers heeft onthaald, nemen niet weg dat zij mij meteen met een onmogelijke opdracht belast.' Maar wat Karel toen heeft geprobeerd, zal ik ook nu proberen: een portret te tekenen van wat in ouderwetse taal een groot geleerde mag heten.
Zoals August Keersmaekers in zijn begroeting destijds opmerkte, was Karel op 20 november 1991 'al lang geen vreemde meer in dit huis', aangezien hij in 1973 in de *Verslagen en Mededelingen* een lang en grondig artikel had gepubliceerd over zeventiende-eeuwse Nederlandse vertalingen van gedichten van de mysticus Juan de la Cruz. Dat diepgravende en lijvige stuk (van 84 pagina's) was niet de eerste publicatie van Karel Porteman. Wie in de BNTL kijkt naar de 521 treffers die de zoekterm 'Karel Porteman' oplevert,

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 98 6/06/16 10:05

ziet dat Karels eerste artikel dateert uit 1967, het 521ste uit 2014. We mogen dus spreken van bijna een halve eeuw academische publicaties. En gelukkig is het eind nog lang niet in zicht. Recent (alvast te recent voor de BNTL) schreef Karel Porteman voor het Nationaal Biografisch Woordenboek een uitgebreid stuk vol nieuwe gegevens over het werk van de schilder en humanist Otto Vaenius, alias Otto van Veen.

Karel Porteman werd op 20 juni 1938 geboren in het West-Vlaamse Gullegem en studeerde aan de Leuvense universiteit 'Germaanse filologie'. Oorspronkelijk was hij van plan filosofie te studeren in het bisdom Brugge, maar het verlies van Brugge is de winst voor de academische wereld. In 1966 werd Porteman assistent van professor Edward Rombauts. In 1975 promoveerde Porteman bij Rombauts op een proefschrift getiteld *De mystieke lyriek van Lucas van Mechelen*. De tweedelige studie werd bekroond en gepubliceerd door de Academie in 1977-1978. In 1980 ontving het boek de Prijs voor Letterkunde van de vijf Vlaamse Provincies. De studie getuigt van de indrukwekkende kennis en gedrevenheid van de auteur, die onder invloed van de vroege Michel de Certeau en vooral Jean Orcibal een volstrekt originele bijdrage leverde aan het onderzoek naar de mystiek. Later zou Porteman zeggen dat de mystiek wat te ver af lag 'van de zwaartepunten van de literatuurgeschiedenis om een vruchtbare interactie tussen onderwijs en onderzoek tot stand te brengen'. Maar het onderwerp zou hem blijven interesseren. Zo wijdde hij er een bijdrage aan in de literatuurgeschiedenis die M.A. Schenkeveld-van der Dussen in 1993 publiceerde. De titel van dat stuk luidde: '7 en 8 november 1622: opgraving van het lichaam van Jan van Ruusbroec: mystieke literatuur in het Zuiden.'
Op verschillende domeinen heeft Porteman artikelen en boeken gepubliceerd die het vakgebied vernieuwd hebben en die nog steeds standaardwerken zijn. Misschien is zijn onderzoek naar de relatie tussen woord en beeld het bekendst gebleven. Zo publiceerde hij in 1977 de studie *Inleiding tot de Nederlandse emblemataliteratuur*, die nog steeds toonaangevend is voor wie zich met dit onderzoeksgebied bezighoudt. Wanneer het tijdschrift *Internationale Neerlandistiek* in 2012 een canon van de neerlandistiek samenstelt, behoort Portemans *Inleiding tot de Nederlandse emblemataliteratuur* vanzelfsprekend bij het selecte clubje. Eerder, in 2009 in *Spiegel der Letteren*, had Marc van Vaeck, de Leuvense opvolger van Porteman, het boek al aangewezen als zijn *livre de chevet.* In het *I.N.*-artikel over het boek citeert Stefan Kiedron Peter M. Daly, de voorzitter van de 'Society for Emblem Studies'. Die zegt: 'Probably nobody knows the Dutch love emblem tradition better than Karel Porteman.' Het is dan ook geen toeval dat de Utrechtse website *Dutch Love*

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 99 6/06/16 10:05

Emblems of the Seventeenth Century in 2006 aan Karel Porteman werd opgedragen.
In 1983 verzorgde Porteman de uitgave van P.C. Hoofts *Emblemata amatoria, afbeeldingen van minnen, emblèmes d'amour* uit 1611. In 1996 verzorgde hij een facsimile editie van de *Amorum Emblemata*, een verzameling liefdesemblemen van de al eerder vermelde Otto Vaenius. In datzelfde jaar redigeerde Porteman samen met John Manning en Marc van Vaeck *The Emblem Tradition and the Low Countries*. Dit omvangrijke werk (meer dan 400 pagina's) bundelde de lezingen van de in Leuven gehouden 'Fourth International Emblem Conference', een congresreeks die tot op de dag van vandaag georganiseerd wordt door de 'Society for Emblem Studies'. Karel Porteman zetelde jarenlang in het bestuur van dat prestigieuze internationale genootschap. Veel van zijn publicaties verschenen in het Engels, onder meer in het belangrijke tijdschrift *Emblematica. An Interdisciplinary Journal for Emblem Studies*, en ze worden in dat taalgebied beschouwd als de top van de embleemstudie. Geen wonder dat Porteman de *Brueghel Chair* van de University of Pennsylvania mocht bekleden. In 1998 was Karel Porteman een van de grondleggers van de bij Brepols verschijnende reeks *Imago Figurata. Studies and Editions*, die op de site van de uitgever als volgt omschreven wordt: 'This series concentrates on all forms of multi-media verbal and visual communication: emblem, impresa, illustrated pamphlets, theatre and festivities, art and architecture and so on.'
Niet alleen op het vlak van de emblematiek is Porteman een internationaal gerespecteerde autoriteit. Nog binnen het domein van de relatie tussen beeld en poëzie bestudeerde hij het renaissancistische beeldgedicht, onder meer in zijn editie van Vondels *De maanden van het jaar*, een reeks van 12 gedichten die Vondel verzorgde bij evenveel schilderijen van Joachim von Sandrart. Mieke B. Smits-Veldt, die we straks nog zullen ontmoeten, schreef over dit boek in *Ons erfdeel*: 'Porteman heeft met deze uitgave opnieuw met grote deskundigheid het gebied betreden waarin de twee zusterkunsten elkaar in de 17e eeuw raakten.' Vanuit de emblematiek en het beeldgebruik wierp Porteman bovendien een nieuw licht op de rol van de jezuïeten in de zeventiende-eeuwse literatuur. Dat gebeurde niet alleen in een reeks van baanbrekende artikelen, maar ook in een prachtig uitgegeven studie *Emblematic Exhibitions (affixiones) at the Brussels Jesuit College (1630-1685). A Study of the Commemorative Manuscripts (Royal Library, Brussels)* (Brepols 1996).
Met emblematiek, beeldgedicht en mystiek heb ik nog maar enkele facetten van Portemans onderzoek aangegeven. Hij bestudeerde niet alleen Hooft en Vondel, maar ook Cats, wiens werk vaak verguisd wordt – ten onrechte, zoals

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 100 6/06/16 10:05

Porteman in meerdere artikelen overtuigend aantoonde. Porteman heeft altijd goed kunnen samenwerken met zijn collega's. Zo was hij redacteur van *Met en zonder lauwerkrans. Schrijvende vrouwen uit de vroegmoderne tijd 1550-1850* (Amsterdam 1997, hoofdredactie: Schenkeveld-van der Dussen). Voor dat werk, dat van groot belang bleek voor de vrouwenstudies, bezorgde hij samen met Piet Couttenier de teksten die in het Zuiden geschreven werden. Met Eddy Grootes en Marijke Spies publiceerde Porteman in 2006 in de Griffioenreeks *Vreugde en verdriet in kleine kring. Het gezinsleven in poëzie en proza 1600-1750*. Iets minder gericht op het gezinsleven was de editie van erotische gedichten van de hand van Matthijs van der Merwede, die Karel Porteman in 2004 verzorgde in samenwerking met zijn vakgenoten Arie Gelderblom, Eddy Grootes, Marijke Spies, Mieke Smits-Veldt, M.A. Schenkeveld-van der Dussen en Willemien de Vries. De titel van dat boek liegt er niet om: *Mintriomfen in Rome 1647-1650: openhartige gedichten van een erotomaan herspeld en toegelicht*. Samen met de Gentse hoogleraar Werner Waterschoot, tevens lid van deze Academie, gaf Karel Porteman in 1990 een zoekgeraakte bundel van Jan der Noot uit (*Verscheidene Poetixe Wercken (Keulen, 1572): Het voorwerk* (Acco 1990).

In 2008, vijf jaar na zijn emeritaat als gewoon hoogleraar aan de KU Leuven, verscheen een boek dat de breedte en diepte van Portemans onderzoek op impressionante wijze etaleerde. Ik heb het uiteraard over *Nieuw vaderland voor de muzen*, een *Geschiedenis van de Nederlandse Literatuur 1560-1700* die Porteman samen met Mieke Smits-Veldt verzorgde. Dat boek bevat niet alleen een nooit eerder geziene synthese van het bestaande onderzoek naar de Gouden Eeuw, het draagt ook heel wat originele inzichten aan. Het is een uitzonderlijk sterk deel in een toch al erg mooie reeks, het kreeg dan ook een warm welkom en het is ondertussen aan de derde druk toe. Als Porteman niets anders dan dit boek had gepubliceerd zou hij nog tot de belangrijkste onderzoekers van de Gouden Eeuw gerekend moeten worden. De combinatie van diepgaande tekstuele analyse en brede contextuele situering mag typisch genoemd worden voor Porteman en vindt in dit werk haar bekroning.

Karel Porteman is zijn professionele leven lang verbonden geweest aan de KU Leuven, waar hij onder meer departementsvoorzitter werd, maar hij was al even bedrijvig buiten de universiteit. Zo leidde hij van 1984 tot 2000 het tijdschrift *Spiegel der Letteren*, was hij redactielid van de reeks *Leuvense Studiën en Tekstuitgaven*, vertegenwoordigde hij de KU Leuven in FWO commissies, was hij voorzitter van het Vlaams-Nederlands Comité NWO-FWO en van de in 1985 opgerichte Interdisciplinaire Werkgroep Zeventiende Eeuw. In die hoedanigheid was hij medestichter van het tijdschrift

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 101 6/06/16 10:05

De Zeventiende Eeuw. Ook als lid van de KANTL heeft Porteman heel wat werk verricht en heel wat sporen nagelaten. In 2002 werd hij voorzitter van de Academie, in 2011 ondervoorzitter. In de Academie werkte hij onder meer mee aan de reeks 'Literaire tekstedities en bibliografieën'. Het eerste nummer uit die reeks, dat in 1999 verscheen, was het werk van Hugo Dehennin, een promovendus van Porteman (*Erycius Puteanus' Sedigh leven, daghelycks broodt (1639).* Ingeleid, uitgegeven en toegelicht door Hugo Dehennin).

Veel van het werk dat Karel Porteman verricht heeft, moet hier helaas onvermeld blijven. Gebrek aan tijd en plaats belet mij iets te zeggen over de poëzie van C. van Marentop, een onbekende zeventiende-eeuwse dichter, die ontbreekt in *Nieuw vaderland voor de muzen*, maar die aanwezig is in de tuin van het Leuvense Erasmushuis. De man zou geboren zijn in 1638, exact 300 jaar voor Porteman. Hij stierf naar verluidt in 1694 en kreeg in 2003 een tweede, papieren leven in de mooie editie van zijn bijnanaamgenoot, of moet ik zeggen zijn anagram, Karel Porteman. *Zeventien ghedichten over mijne boomen* heet het boekje, dat volgens het onderschrift werd 'Uitgegeven en toegelicht naar aanleiding van de poëtische opfleuring van de tuin van de Letteren'. Het korte gedicht 'Plataan' wil ik u niet onthouden.

PLATAAN

Op de platanen aende Kleyne Kwackeldreve bij den Sandhoeck

Ghevleckte Suyderlinghen,
Uw lommerluwte liev' ick wel,
Als in mijn hert de revelinghen
Van vieren branden heet en fel.

C. van Marentop (1638-1694)

Beste collega's, ik zal u nooit verblijden met zo'n fraai gedicht of met enige andere vorm van poëzie, maar ik zal mijn best doen om niet uit de pas te lopen in het spoor van mijn voorganger. Aan het begin heb ik Karels lofrede voor Lode Roose geïmiteerd. Mijn imitatio zal nooit een aemulatio worden, maar ik wil aan het eind van mijn rede toch nog wat pikken uit het slot van Karels toespraak. Daarin zegt hij dat hij het pad van Lode Roose zal volgen, 'een eervol pad – dat realiseer ik me dankbaar – maar ook een moeilijk.' Ik zou het niet beter kunnen verwoorden.

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 102 6/06/16 10:05

7.3.3 Begroeting van Kris Humbeeck als werkend lid, door Geert Buelens, 18 maart 2015

Geachte dames en heren,
Beste collega's,

Kris Humbeeck is een fenomeen. Dat is een kwalificatie die vaak lichtzinnig wordt gebezigd – om populaire zangeressen aan te duiden of veelbekeken kookprogramma's. Het woord 'fenomeen' is echter niet bedacht om Lady Gaga, laat staan Jeroen Meeus te benoemen – hoe belangwekkend zij als manifestaties van de populaire cultuur ook mogen zijn –, nee, het woord is bedacht voor volstrekt buitengewone natuurverschijnselen. Verschijnselen die studenten maar ook alle andere nietsvermoedende omstaanders met een bewonderend en met ontzag gevuld "wow" achterlaten.
Dat gevoel wordt opgewekt door Kris' bijna ongeloofwaardige belezenheid, zijn overdonderende welsprekendheid, zijn werkelijk ongekende werkkracht, zijn verfrissend ouderwetse toewijding aan de zaak van de Letterkunde en, bovenal, zijn via een voorliefde voor het groteske op ontregeling en ontsporing gerichte gevoel voor humor.
"Ontsporing", ja, daar zeg ik zoiets.
In ons vak – en daarmee bedoel ik de Letterkundige Neerlandistiek – had Kris al begin jaren '90 legendarisch moeten zijn dankzij zijn proefschrift over *De komst van de trein in de Nederlandse letteren,* een naar goede Antwerpse gewoonte volumineus doctoraat waarin – en dat gebeurt in Antwerpse proefschriften al te zelden, moet ik toegeven – met negentiende-eeuwse schrijvers wordt getelefoneerd, onderwijl de geschiedenis van de moderne Nederlandse letterkunde aan een fundamentele revisie onderwerpend. Toen men zich elders nog aan het afvragen was wat die zogenaamde Contextual Turn eigenlijk zou moeten impliceren voor een vak dat toch voornamelijk hoorde te bestaan uit het analyseren en interpreteren van literaire werken, gaf Kris op onnavolgbare wijze aan hoezeer de geschiedenis van de moderne literatuur en cultuur bepaald worden door technische verwezenlijkingen – in eerste instantie de stoommachine en de trein. Deze wonderen van de techniek dragen de belofte in zich de mens mobiel te maken – voortvarend kan de mens nu zichzelf bewegen op het pad naar het geluk, naar de vrijheid. Ze doen ons vooruitgaan en staan dus als geen ander voor ons nieuwe Geloof, ons geloof in de Vooruitgang. Het moderne leven is niet alleen versneld hierdoor, het raakte ook geregeld en ten gronde georganiseerd.
Spoorboekjes, gebaande paden, voorgeschreven routes – de controleerbaarheid en (van daaruit) voorspelbaarheid waar de moderne mens via wetenschap en

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 103 6/06/16 10:05

techniek een wereldbeeld op heeft gebaseerd dat tot vandaag, alle theorieen over POST-moderniteit ten spijt, de kern vormt van de Westerse ideologie. Kris laat echter, met een welhaast vilein genoegen zien en voelen hoezeer de mens misschien nog wel meer gefascineerd is door het oncontroleerbare; door de stoommachine, niet als apparaat, maar als beest, als iets dat elk moment kan ontploffen, of in het geval van de trein, ontsporen. Met dit boek had hij legendarisch moeten zijn, zei ik, maar omwille van een karaktereigenschap die ik nooit helemaal heb begrepen, maar die iets met een verheven vorm van perfectionisme te maken moet hebben, is dit proefschrift nooit als boek verschenen. Terwijl in Nederland plichtsmatig geproduceerde proefschriften al even plichtsmatig geciteerd worden in de vakliteratuur, bleef deze overrompelend slimme, geestige en alles productief op zijn kop zettende studie grotendeels verborgen voor het gros van de vakgenoten. Zeker, substantiële delen van het proefschrift verschenen in wijlen het Antwerpse tijdschrift *Restant*, en de laatste tijd zag ik steeds groteskere bedragen gevraagd worden op Boekwinkeltjes.nl wanneer er nog eens een exemplaar opdook met een artikel in uit Kris' proefschrift. Het is dus niet helemaal onopgemerkt gebleven.

Bij 'artikel' hoort u overigens niet te denken aan een vertoog van een bladzijde of 15, maar aan fors uit de kluiten gewassen uiteenzettingen van, pakweg, 300 bladzijden. Ik weet het: er zijn mensen die dat een boek zouden noemen. Kris niet. Hem hoorde ik ooit een doctoraat van 300 pagina's omschrijven als een "flyer". Het is maar dat u weet wat u vandaag in huis haalt. Als Kris ooit zijn kopij gaat insturen naar *Verslagen en Mededelingen* moet de drukker misschien toch op tijd verwittigd worden.

Kris' andere exploten hebben zich gelukkig veel minder in het donker afgespeeld.

Allereerst moeten we het dan natuurlijk hebben over zijn centrale rol in de studie en verspreiding van het werk van Louis Paul Boon. Nog als gewetensbezwaarde, als ik het goed heb, begon Kris met Paul de Wispelaere op het Louis Paul Boon Studie- & Documentatiecentrum aan *De Kantieke Schoolmeester* te werken, een vaak ook alweer vuistdik tijdschrift waarin hij de visie op Boon als de "tedere anarchist" met veel zwier en nog meer kracht van argumenten bijstelde. In de interpretatie die Kris ontwikkelde en die intussen gemeengoed is geworden, was Boon bovenal de seismograaf van een kapotte tijd, onze tijd, de door de atoombom en Auschwitz misschien wel fataal ontspoorde moderne tijd. De revisie van Boons enjeu verliep niet alleen via nieuwe interpretaties van sleutelwerken als *De voorstad groeit, Abel Gholaerts, Mijn Kleine Oorlog, de Kapellekensbaan*/*Zomer te Ter Muren, Paradijsvogels* en *Pieter Daens*, maar ook via Boons vaak versmade romans over de moderne

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 104 6/06/16 10:05

nozemjeugd of zijn veelal als erotomanie weggezette pornografische geschriften en de fenomenale feminateek. Er werd bronnenonderzoek gedaan, er werden nieuwe edities gemaakt, met alweer vaak boeklange interpretaties en contextualiseringen. Er werden tentoonstellingen georganiseerd, in Aalst (in de Boonjaren 1999 en 2012) en het Letterenhuis (ook in 2012 – want wat Kris wil vertellen en tonen, daarvoor volstaat één museum natuurlijk niet). Cruciaal in het Boonproject voor zover ik het zelf aan wijlen de UIA in Wilrijk vanaf de zijlijn mocht meemaken is, denk ik, de veeldelige editie geweest van de literaire en kunstkritieken die Boon in de jaren 40 en 50 schreef voor Front, De roode vaan, de Vlaamse Gids en Vooruit. Hier zagen we hoe Boon zijn poëtica ontwikkelde via een ruime literaire en filosofische lectuur en hoe hij die inzette om zijn tijdgenoten de maat te nemen. Veelal bleken zij wel heel korte beentjes te hebben. Dat gold niet voor Kris en – voeg ik er graag aan toe – de enorme vergaarbak aan talent die hij nu al 25 jaar aan het Booncentrum weet te verbinden. Bart Vanegeren (later bij de Poëziekrant, dan Humo), Jeroen Olyslaegers (later bij Andere Sinema, dan bekend als roman- en theaterauteur), Ernst Bruinsma (later bij het Nederlands fonds voor de Letteren en de Fryske Academie), Harold Polis (sinds kort gelukkig van uitgeverij Polis), Koen Haegedorens (later bij De Munt, dan het NTG), Bart Nuyens (later nog in een KANTL-project, nu RITS) en in de 21ste eeuw de onverbeterlijke tekstedititeur Britt Kennis, Matthijs de Ridder (nog zo'n iconoclast die nu onder eigen naam furore maakt) en sinds enkele jaren Kevin Absilis – de cultuur in de Lage Landen is niet alleen verrijkt door wat Kris zelf allemaal heeft geschreven en onderzocht, maar zeker ook door de leerschool die het Booncentrum is geweest voor zovele onvervangbare spelers op het culturele en literaire veld. Het Booncentrum functioneert eigenlijk als een universiteit-binnen-de-universiteit, met Kris Humbeeck als meer dan welwillende rector. De grondwaarden van het Booncentrum: leesbaarheid, maatschappelijke inbedding, engagement. O, wat ken ik rectoren die hier veel van zouden kunnen leren.

Praat ik te lang? Sorry, ik was jarenlang directe collega van Kris Humbeeck. Meer bepaald in een project dat, eens te meer, de ambitie had om de geschiedenis van onze literatuur aan een grondige revisie te onderwerpen: Literatuur, Vlaamse Beweging en Maatschappij wilde, in samenwerking met Antwerpse historici en opnieuw gebaseerd op meer dan uitvoerig biografisch en tekstonderzoek, van goden zowel als kleine garnalen uit de literatuurgeschiedenis, aantonen hoezeer ook de 20ste-eeuwse Vlaamse literatuur – de literatuur dus van na *Van Nu & Straks*, de literatuur van voor de Grote Oorlog tot de Koningskwestie – bepaald is door de idealen, ambities en, opnieuw, ontsporingen van

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 105 6/06/16 10:05

de Vlaamse Beweging. Ik ben slecht geplaatst om het succes en de impact van dit project te beoordelen, maar het heeft alvast mijn visie op de literatuur veranderd en, op die manier ook die van de vele honderden studenten die ik het afgelopen decennium in Utrecht heb mogen onderwijzen.
Over Kris als begenadigd docent heb ik dan nog niets gezegd, maar dat gelooft u zo wel. Dit is, denk ik, de kern: Kris Humbeeck is iemand die als geen ander heeft aangetoond hoe de moderne letterkunde zich alles behalve in een autonoom vacuüm heeft ontwikkeld, maar hoe ze tot stand is gekomen als reactie op grote technische en politieke en maatschappelijke ontwikkelingen. Door de digitalisering en sociale media maakt onze cultuur nu opnieuw een fenomenale transformatie door. Een eerbiedwaardig instituut als de KANTL is in zo'n periode extra waardevol, maar tegelijk – wegens toch wel zeer haaks op de tijd staand – voor velen een anomalie.
Ik kan me geen betere collega voorstellen om die strijd aan te gaan dan Kris Humbeeck.
Zei ik al dat het een grote eer en genoegen is hem hier vandaag officieel als KANTL-lid te mogen verwelkomen?

7.3.4 Huldeadres door Kris Humbeeck aan zijn voorganger Marcel Janssens, 18 maart 2015

Wat kan een mens anders dan zich vereerd voelen als hij het waard wordt geacht Marcel Janssens op te volgen als werkend lid van de KANTL.
Professor Janssens zaliger is meer dan een vakgenoot. Dat was hij natuurlijk ook, een zeer eminente vakgenoot zelfs. Maar Marcel Janssens steeg bij leven al boven die status uit: hij was op een gegeven ogenblik een niet meer weg te denken aanwezigheid in de Vlaamse literaire wereld. Toen die literaire wereld en bij uitbreiding de Nederlandstalige cultuur in België nog in belangrijke mate 'verzuild' was, moet Marcel Janssens voor nogal wat gelovige Vlamingen zelfs bijna alomtegenwoordig zijn geweest, zo stel ik het me, dertig jaar jonger en schandalig vrij en open opgevoed, tenminste graag voor. Om te beginnen heeft Marcel Janssens als docent in de Nederlandse en Europese letterkunde en in de Algemene Literatuurwetenschap zijn stempel gedrukt op generaties Leuvense studenten. Maar professor Janssens was ook een belangrijke informatiebron voor al wie belangstelling had voor literatuur zonder daarom aan de fabriek van tuniverseel verstand letterkunde te hebben gestudeerd. Als chroniqueur voor Nederlandstalige literatuur in *Dietsche Warande en Belfort*, en ook als medewerker aan de *Standaard der Letteren* had hij én een groot publiek én grote invloed. Professor Janssens trad zelfs

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 106 6/06/16 10:05

met enige regelmaat op voor de radio in een tijd dat mensen nog oor hadden voor de letteren.

Het is tegen deze achtergrond belangrijk om te onderstrepen dat de invloed van Marcel Janssens niet beperkt bleef tot de eigen zuil en dat zijn autoriteit in een periode waarin die zuilen overigens al behoorlijk gingen wankelen, eveneens werd erkend door wat toentertijd, veelal met gefronste wenkbrauwen en enige morele bezorgdheid, 'andersdenkenden' werd genoemd. Professor Janssens was met andere woorden een literatuurwetenschapper met status en aanzien, ook buiten de eigen zuil, en ook buiten de landsgrenzen. Hij was zo maar even eredoctor van drie universiteiten: Wrocław, Timisoara en Potchefstroom. In eigen land werd hem in 1985 de Staatsprijs voor Kritiek en Essay toegekend. Deze onderscheidingen vielen professor Janssens te beurt op grond van zijn vele verspreide publicaties in literatuurwetenschappelijke periodieken en een serie separate uitgaven, waaronder:

- *De schaduwloper*, uit 1967 – een studie over de literaire kritiek;
- *De maat van drie* (1984)
- *Met groter L. Van Couperus tot Claus* (1994)
- *De L van Lezen* (1999)

en

- *Tachtig jaar na Tachtig. De evolutie van het personage in de Nederlandse verhaalkunst (van Couperus tot Michiels)* (1960).

Vooral met deze laatste titel, *Tachtig jaar na tachtig* dus, hebben neerlandici van mijn generatie een bijzondere band en als ik eerlijk ben, dan moet ik bekennen het lang knap lastig te hebben gehad met deze studie over de ontmanteling van het zogenaamde traditionele personage in Nederlandstalige literaire fictie. Dat had te maken met bepaalde verwachtingspatronen en met verschillen in leeftijd alsmede (ik vermeldde het al) opvoeding.

Ofschoon 'liberaal' opgevoed werd ik eind jaren zeventig van de vorige eeuw aan de houten banken gekluisterd van een om zijn strengheid en conservatisme gereputeerd college in Lanaken, Limburg. Mijn klasgenoten en ik hadden in de poësis en retorica het grote geluk dat onze leraar Nederlands ook een beetje anders opgevoed was dan de priesters van het Heilig Hart het graag zagen. Elke vrijdagmiddag sloot die leraar met een samenzweerderige blik de deur af van ons klasje. Dan plakte hij een valse baard en snor aan – voor als er iemand door de gang zou lopen en, buitenmaats groot dan wel in het toevallige bezit van een trapladdertje, zou proberen naar binnen te gluren door de hoge ramen. Ook zette hij doorgaans een bril met bolle glazen op zijn neus, om helemaal onherkenbaar te worden. Tot slot werd een tegel uit de vloer

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 107 6/06/16 10:05

gelicht. Daaronder bevonden zich… de drie Verboden Boeken: *Het boek Alfa* van Ivo Michiels, *De verwondering* van Hugo Claus en *De Kapellekensbaan* van Louis Paul Boon. Van tijd tot tijd schichtig door de ramen speurend naar veile spionnen en *miezers*, las onze leraar dan een uurtje lang uit deze verborgen schatten voor, herhaaldelijk benadrukkend dat dit – in tegenstelling tot *Rochus* van Filip de Pillecyn en *Ossenwagens op de kim* van Albe – geen verplichte leerstof was. Hij sprak de zinnen die hij las uit met een van heilige vreze trillende stem, als een hypermoderne incantatie. Het ritueel maakte een diepe indruk op mij en een handjevol klasgenoten. Minstens eenmaal in de daaropvolgende week zonderden wij ons tijdens een eindeloze middagpauze af van de Hottentotten die weer eens geen boodschap bleken te hebben gehad aan de vrijdagse leesstonde. Doorgaans vergaderden we in de met slingerplanten bedekte nis van de namaakgrot achter de turnzaal. Daar – onder de afkeurende blik van Bernadette Soubirous – prevelden we geheime formules uit onze antibijbels en zwoeren een dure eed: we zouden 'Germaanse' gaan doen, 'Nederlands' gaan studeren, zo helpe ons Ivo, Hugo en Louis.

Zo kon het gebeuren dat ik in september 1980 – aangetrokken door de belofte van kleinschalig kwaliteitsonderwijs, en ook wel omdat een jongedame die mij niet geheel onberoerd liet het goede voorbeeld gaf – letteren studeren aan de toenmalige UFSAL. In Brussel maakte ik kennis met *Tachtig jaar na tachtig*, Marcel Janssens' studie was namelijk verplichte lectuur. Het liep al mis bij het in ontvangst nemen van het boekje. Op het omslag stonden namelijk foto's afgedrukt van de zes schrijvers die als casus werden gepresenteerd. Onder hen wel Ivo Michiels, maar geen Claus of Boon. In mijn toenmalige dweepzucht was ik niet weinig verontwaardigd. Vooral het ontbreken van Boon vond ik onverteerbaar: als er nu één roman was waarin het zogenaamd traditionele personage ontmanteld werd, dan was het toch *De Kapellekensbaan*!

Zulke stellige overtuigingen hield ik er in mijn jonge jaren dus nog op na, evenals het op wormstekige vooroordelen gefundeerde geloof dat het wel weer een ideologische kwestie zou zijn: die hele Marcel Janssens. Niet voor niets was zijn fysieke gelijkenis met de pater prefect van het Heilig Hartcollege van Lanaken ronduit verbluffend!

Ik beken: genuanceerdheid was destijds niet mijn meest prominente eigenschap. Mijn ridicule oordeel heb ik pas bijgesteld toen ik – inmiddels assistent bij de goddeloze Paul de Wispelaere, aan wie ik heel veel te danken heb, en worstelend met een proefschrift waarin Boon een hoofdrol speelde – Marcel Janssens persoonlijk leerde kennen.

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 108 6/06/16 10:05

Dat was in 1988, op een receptie bij de presentatie van de mede door Janssens geredigeerde opstellenbundel *Geboekstaafd*.

The grand old man van de Leuvense neerlandistiek – in mijn perceptie in nogal wat opzichten de pendant van zijn meer dan tien jaar jongere Leuvense collega Hugo Brems –, was gezeten op een stoel. Vanuit die positie knoopte hij een gesprek met me aan, en ik wist niet goed wat te doen, er was namelijk maar één stoel. Buigen? Lichtjes neigen? Op mijn hurken gaan zitten? Ik bleef maar gewoon staan, en toch voelde ik het gezag van de man een halve meter lager, loodzwaar op mijn frêle schouders drukken. Niet dat professor Janssens onvriendelijk was, hij was integendeel een en al minzaamheid. Hij verklaarde zonder zichtbare blijken van afkeuring onlangs iets van me te hebben gelezen over Boon, en voegde er fijntjes aan toe zelf een wetenschappelijk verantwoorde bijdrage over *De Kapellekensbaan* voor te bereiden. En of ik niet enkele artikels die hij in 'Leuven' moeilijk kon vinden uit ons documentatiecentrum wilde opdiepen, kopiëren en per expresse naar hem opsturen. Het was het eerste van een hele reeks soortgelijke verzoeken, waaraan ik in de mate van het mogelijke zou voldoen. Niet in de laatste plaats omdat me tijdens dat enige gesprek dat ik ooit met hem had, opeens duidelijk werd dat Marcel Janssens op een authentieke manier worstelde met het fenomeen 'Boon'.

Het probleem was niet dat Boontje goddeloos was, dat waren Elsschot en de wat oudere Michiels tenslotte ook, het probleem was dat deze zelfverklaarde 'viezentist' het type

schrijver belichaamde waarmee Janssens het op grond van onder meer zijn literaire opvattingen wel moeilijk moést hebben. Meer dan een katholieke mens was Marcel Janssens namelijk een katholieke intellectueel, of beter nog: een christelijk humanist. Aan zogenaamd 'vrijzinnige' humanisten wist hij wat hij had, daar kon hij wel mee om, zeker als ze als schrijver het nodige *sérieux* etaleerden.

Net daarin blonk Boon niet uit, om me zacht uit te drukken. In de culturele wereld gedroeg deze nochtans belezen schrijver zich vaak stuitend onbeschaafd, literatuur was wel ongeveer het laatste waarover hij wilde praten, en ook in zijn romans lapte hij de regels van het literair fatsoen aan zijn laars, waarbij al snel de indruk kon ontstaan dat hij zijn vondsten en invallen zomaar op het papier kwakte, een beetje zoals ze in hem opkwamen, schots en scheef en hoe dan ook zonder grondige kennis van de grote westerse traditie en de allernieuwste literaire theorieën. Zonder enig respect ook voor de grote filosofen en voor sluitende metafysische theorieën. 'Grote ideeën'? Aldus Boontje in *De Kapellekensbaan*: 'dat ze tussen hun benen kijken, daar hangt nog een Grote idee. Zelf heb ik heb geen grote ideeën'.

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 109 6/06/16 10:05

Ik geloof niet dat Marcel Janssens om zulke uitspraken kon lachen en hij moet zich werkelijk over bergen culturele vooroordelen heen hebben gezet, ja hij moet door dikke muren 'goede smaak' heen zijn gebroken om Boon helemaal serieus te nemen als grensverleggend schrijver van de eerste orde. Maar ook daarin toonde Janssens zich dus een waardige opvolger van Albert Westerlinck, die hem als hoogleraar Nederlandse en Europese letterkunde was voorgegaan in Leuven. Want kijk, ondanks de moeite die hij met hem had, schreef Marcel Janssens enkele werkelijk voortreffelijke, nog steeds bijzonder informatieve bijdragen over Louis Paul Boon en zijn boeken over de Kapellekensbaan. Die opstellen, maar bijvoorbeeld ook tal van artikels over Multatuli en Louis Couperus, maken van professor Janssens een groot literatuurwetenschapper.
Vandaag, meer dan een kwarteeuw na de late jaren tachtig, mag ik hier op de stoel van deze man gaan zitten. Dat ervaar ik zoals gezegd als een bijzondere eer en omdat ik ervan overtuigd ben dat mijn eminente voorganger vanuit een zetel in de hemel, hoogstwaarschijnlijk de enige zetel in de hemel, kritisch toekijkt op alles wat zich in de literaire en academische wereld afspeelt, en ik, hoe vreemd, nog steeds zijn strenge blik op me voel wegen, zal ik extra mijn best doen om het in mij gestelde vertrouwen niet te beschamen.

7.3.5 Begroeting van Wim Vandenbussche als werkend lid door Roland Willemyns, 16 december 2015

Dames en Heren, beste collega's

Het is voor mij een grote eer en nog een groter genoegen mijn collega, opvolger en vriend Wim Vandenbussche, die wij onlangs tot lid hebben verkozen, in onze Academie te mogen introduceren.
Hij is hoogleraar Nederlandse Taalkunde aan de Vrije Universiteit Brussel en velen onder u bekend want hij onderhoudt al lang nauwe banden met ons gezelschap. Hij publiceert regelmatig in onze *Verslagen en Mededelingen* en gaf lezingen op onze jaarlijkse openbare vergadering in Beauvoorde en op colloquia in het academiegebouw, waaronder de viering van 125 jaar KANTL. Hij organiseerde hier ook diverse symposia. Zijn engagement voor de KANTL blijkt verder uit zijn lidmaatschap van de wetenschappelijke begeleidingscommissie van ons project 'Taalverleden van de zuidelijke Nederlandstalige gewesten', van het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie en van de jury voor de Vercoullieprijs 2011.
De KANTL was ook bij de eersten om de kwaliteit van Vandenbussches werk te erkennen met de toekenning van de Prijs voor Taalkunde in 2000. Anderen

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 110 6/06/16 10:05

zijn gevolgd: hij kreeg van de VUB in 2004 na een volledig externe peer-review procedure de zesjaarlijkse prijs voor het beste proefschrift en onderzoekstraject in de hele humane wetenschappen. Onze Brusselse zusteracademie KVAB kende hem in 2009 de prestigieuze onderscheiding van Laureaat van de Academie in de klasse van de menswetenschappen toe. Niet minder prestigieus was het Distinguished Visiting Fellowship van de University of London (Queen Mary). Bovendien is hij al lid van de Agder Academy of Sciences and Letters van Noorwegen.

Toch is het ook voor diegenen die hem kennen allicht niet overbodig even een overzicht van zijn veelzijdige belangstelling te krijgen. En uiteraard is het vooral voor de niet-linguïsten onder onze collega's en voor de gasten dat ik de vita van Prof. Dr. Wim Vandenbussche kort wil belichten. Ik verkeer namelijk in de bevoorrechte situatie Wims carrière en de evolutie van zijn linguïstisch denken en doen van dichtbij te hebben gevolgd en tot op zekere hoogte zelfs te hebben beïnvloed.
Het is natuurlijk wel een beetje vreemd een vita te maken van iemand die pas 42 jaar jong is. Toch zit hij, na zijn dissertatie in 1999, nu al zestien jaar in het wetenschappelijke bedrijf en wat hij in die tijd heeft gerealiseerd is meer dan impressionant. Over die dissertatie wil ik het zo meteen nog even hebben. Eerst wil ik er vooraf op wijzen dat, naast en na onze Academie, ook het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Vandenbussches mogelijkheden juist heeft ingeschat door hem eerst een aspirantenbeurs toe te kennen en nadien zo van zijn kunnen overtuigd te zijn dat zij hem nog twee postdoc mandaten hebben toegekend, een beloning die slechts enkelen ten deel valt.

Maar laten we bij het begin beginnen.

Toen Wim besloot om Germaanse te studeren verbaasde hij zowel zijn leraren als zijn familie. Hij had op het Brugse atheneum de afdeling met 8 uur wiskunde per week gevolgd en iedereen zag hem dus een heel andere richting uitgaan dan die van taal en letteren. Hij was echter kennelijk een jonge man die toen al wist wat hij wou. Achteraf zou blijken dat hij overschot van gelijk had. Ik heb van de week nog eens het dossier bekeken dat ik van hem, zoals van elke student, heb aangelegd en ik kon vaststellen dat hij vanaf de eerste kandidatuur tot en met de tweede licentie schitterende punten heeft behaald, niet alleen bij mij (en ik was niet bekend als iemand die bijzonder kwistig was met de punten) maar ook bij de meeste van mijn collega's. Aangezien Nederlandse taalkunde zijn favoriete onderdeel bleek te zijn, klopte hij ook bij mij aan voor een licentiaatsverhandeling waarvan hij het thema al helemaal

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 111 6/06/16 10:05

klaar had. Hij wou schrijven over het taalgebruik van het Vlaams Blok, al wist hij dat daar heel veel archiefarbeid bij zou komen kijken.
Nadat hij zich op een – twijfelt u eraan – voorbeeldige wijze van die taak had gekweten, kwam hij me vragen om een dissertatiethema dat "niet alleen linguïstisch maar ook maatschappelijk relevant" was.
Het antwoord daarop werd gevonden dank zij de historische sociolinguïstiek, waar ik dan al enkele jaren door gefascineerd was. Sociolinguïstiek was een subdiscipline waar wij op de VUB al vanaf het prille begin mee bezig waren en die zich – ik zou bijna zeggen uiteraard – met contemporaine taal bezig hield. Aangezien ik echter een opleiding als historische linguïst en dialectoloog had gehad en daar ook lang mee bezig was geweest, begon ik me af te vragen of er geen mogelijkheid bestond om sociolinguïstiek en historische taalkunde te combineren. Of men dus niet kon proberen ook vroegere taalfases met de methodes en de technieken van de sociolinguïstiek te onderzoeken. Als dialectoloog was ik heel vertrouwd met geografische variatie (ook historisch) en het leek me aangewezen ook sociale diversiteit en variabiliteit in niet-contemporaine taal te gaan onderzoeken.

Toen ik daar met Wim over sprak, werd mij duidelijk dat ik op hem een beroep zou kunnen doen om het historisch-sociolinguïstisch project uit te bouwen dat al enkele jaren in mijn achterhoofd zat en dat, bij gebrek aan beter, het "Brugge project" werd genoemd.
Een studie van "Arbeiderstaal in het 19de-eeuwse Brugs" zag hij direct zitten en hij was vooral ook bereid de vele problemen te trotseren die aan zo'n thema inherent waren. De bedoeling was de taal en het taalgebruik in het 19de-eeuwse Brugge sociolinguïstisch te onderzoeken aan de hand van een beperkt aantal variabelen. Zoals ik al zei, historische taalfases onderzoeken met de methodologie van de contemporaine sociolinguïstiek, was theoretisch mogelijk en wenselijk, maar in de praktijk had zich daar nauwelijks iemand aan gewaagd en zeker niemand in het Nederlandse taalgebied. Wim zou er een pioniersrol in spelen. Een tweede Bruggeling om daaraan te werken kwam als geroepen, maar het volstond natuurlijk niet en het was zelfs geen conditio sine qua non. Anders had ik, bij wijze van spreken, ook mijn buurman kunnen vragen.

Alle gekheid op een stokje, een dissertatie over de taal van het "gewone" volk was *gefundenes Fressen*. In de historische taalkunde is het moeilijkste toch altijd de taal van de man/vrouw in de straat te kunnen documenteren, niet het minst omdat de bronnen zo schaars zijn. Het gewone volk schreef zelden (de meesten konden het zelfs helemaal niet wegens het torenhoge analfabetisme) en van wat er geschreven werd, bleef maar weinig bewaard.

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 112 6/06/16 10:05

De term ‘egodocumenten’ was toen, geloof ik, nog niet uitgevonden en dat was eigenlijk ook niet waar we naar op zoek waren. Veeleer schriftstukken van groepen van mensen waren gewenst om het taalgebruik van bepaalde sociale groepen of klassen te kunnen onderzoeken.
Wim zou dat probleem alvast oplossen. Uit de archieven dook hij materiaal op dat niemand ooit had gebruikt en dat dus – uiteraard – nog nooit als basis van linguïstisch onderzoek had gediend.
Dat zou overigens het handelsmerk blijven van wat achteraf door velen de “Brusselse school” werd genoemd: het feit dat altijd uitermate belangrijke, maar voorheen nog nooit gebruikte primaire bronnen werden en worden aangeboord en dat een bijzondere methodologie werd ontwikkeld om ze te analyseren.

Wim heeft dat systeem mee op poten gezet en het doorgegeven aan de velen die achteraf op dat systeem gebaseerde licentiaatsverhandelingen en proefschriften zouden maken. Dat de historische sociolinguïstiek zoals die bij ons werd beoefend, inspirerend heeft gewerkt op vele binnen- en buitenlandse projecten die allemaal na de onze zijn gestart, is ook een verdienste van Wim Vandenbussche.

Toen Wim zijn mandaat opnam, heb ik hem onmiddellijk naar het buitenland gestuurd. Naar het INL in Leiden om ervaring op te doen met het aanleggen en beheren van elektronische databanken. Piet van Sterkenburg zorgde ervoor dat hij bij de juiste personen terecht kwam. Daarna naar Heidelberg: Duitsland was het enige land waar men al onderzoek gedaan had naar *Arbeitersprache* in de 19de eeuw en Klaus Mattheier was een van de collega’s die daar het meeste over wisten. Op beide locaties heeft hij alles zo goed bestudeerd dat hij op korte tijd zelf een expert op beide terreinen is geworden en daarna heeft hij dan zelf de internationalisering voortgestuwd. Een veelzeggende maar ook vermakelijke anekdote in dat verband is het volgende. Naast vele bekende heeft Wim ook enkele onvermoede kwaliteiten. Een daarvan is dat hij vloeiend Portugees spreekt. Op die manier heeft hij ontdekt wat toen niemand wist, nl. dat ook in Lissabon een ploeg zich met historisch-sociolinguistisch onderzoek bezighield. Die Portugezen hadden echter van vreemde talen minder kaas gegeten dan Wim, die dus naar Lissabon vertrok en de collega’s aldaar tot hun verbazing toonde op hoeveel andere plaatsen in de wereld vergelijkbaar onderzoek plaatsvond.

Hoe dan ook, Vandenbussches dissertatie *Een bijdrage tot de studie van het taalgebruik van de lagere klassen in het 19de-eeuwse Brugge* markeert voor altijd het begin van de historische sociolinguïstiek in Vlaanderen en de auteur

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 113 6/06/16 10:05

heeft er kwaliteitsnormen mee gezet waarvan gebleken is dat ze bijzonder moeilijk te evenaren, laat staan te overtreffen zijn.

Binnen de historische sociolinguïstiek beperkt Wim zijn belangstelling niet tot de 19de eeuw en niet tot het Nederlands. Standaardiseringsprocessen in vele, vooral Germaanse talen, trokken al vroeg zijn belangstelling zoals o.m. blijkt uit zijn bij John Benjamins uitgegeven boek *Germanic Standardizations, past to present* (samen met Ana Deumert), waaraan de meest gerenommeerde collega's meewerkten. Zijn werk daarover leidde o.m. tot een bijzonder verhelderend methodologisch traktaat dat hij in een lezing in Londen – getiteld *Shared Standardization Factors in the History of Sixteen Germanic Languages* – heeft gepresenteerd.
De taal van het gewone volk in binnen- en buitenland blijft een van de aandachtspunten waarover hij publiceert, publicaties en dissertaties stimuleert en congressen organiseert. Ik moet daarbij iedere keer weer denken aan wat hij me bij het zoeken naar een dissertatiethema zei: dat hij aan iets wilde werken dat "niet alleen linguïstisch maar ook maatschappelijk relevant" was. Die lijn heeft hij altijd doorgetrokken, ook in zijn interesse voor het gebruik van het Engels in het curriculum van de Vlaamse universiteiten. Over dat thema, waarover vorige week nog in dit gebouw door onze Academie een colloquium werd georganiseerd, heeft hij uitvoerig gesproken en gepubliceerd.

Een van de dingen die ik zeker ook nog onder de aandacht wil brengen, is dat Wim zijn vele buitenlandse contacten ook gebruikt om de studie van het Nederlands buitengaats te stimuleren. Dat is in Boedapest begonnen en daarna is hij onverdroten op die weg verder gegaan en heeft hij zich ontwikkeld tot een soort reizend ambassadeur van de neerlandistiek extra muros.

Er zijn er niet veel die een zo internationaal persoonlijk en institutioneel netwerk hebben opgebouwd als Wim Vandenbussche en dat komt vooral omdat hij overal wordt uitgenodigd door collega's die door zijn werk gefascineerd zijn en er hun eigen studenten van willen laten profiteren. Op die manier heeft hij niet alleen thuis zijn eigen school met studenten en doctorandi opgebouwd, maar indirect ook in het buitenland. Een prachtig voorbeeld daarvan is dat enkele weken geleden bij hem iemand gepromoveerd is die tegelijkertijd ook een doctorsbul van de Agder universiteit in Noorwegen heeft gekregen. Met zijn contacten overal ter wereld is Wim Vandenbussche nu een gangmaker van de historische sociolinguïstiek *worldwide* geworden!

Organisatorisch heeft Wim Vandenbussche ervoor gezorgd dat de steeds groeiende internationale gemeenschap van historische sociolinguïsten nu over

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 114 6/06/16 10:05

structuren beschikt, die samenwerking over de grenzen van landen en taalgemeenschappen vergemakkelijken. Hij was en is de drijvende kracht achter HiSoN (*Historical Sociolinguistics Network*), dat vanaf 2005 steeds meer vakgenoten groepeert en inspireert, maar ook voor de *Nachwuchs* zorgt, onder meer door het organiseren van Summerschools waar coryfeeën uit het vak aankomende linguïsten opleiden. De internationaal befaamde uitgeverij De Gruyter haalde hij over tot de uitgave van een *Journal of Historical Sociolinguistics* (het allereerste in zijn genre) en Peter Lang in Oxford tot de start van een boekenreeks waar belangrijke werken in verband met historische sociolinguïstiek worden gepubliceerd. Met collega's uit Antwerpen, Luik en Amsterdam was hij stichtend lid van de 'Werkgroep Verenigd Koninkrijk der Nederlanden', die in belangrijke mate bijdroeg tot wat we de revival van Koning Willem I zouden kunnen noemen, die we nu meemaken. Dat laatste is iets wat mij persoonlijk enorm verheugt, omdat ik zelf voortdurend gehamerd heb op het enorme belang voor de geschiedenis van het Nederlands van de korte periode van hereniging onder Koning Willem, de eerste en totnogtoe nog altijd de enige monarch van de Zuidelijke Nederlanden die een *native speaker* van het Nederlands was.
De lijst van wetenschappelijke verenigingen en studiegroepen waar Wim aan heeft meegewerkt, is te lang om hier op te sommen. Ik wil echter een uitzondering maken voor het zogenaamde "Graduiertenkolleg" in Heidelberg, waar onder leiding van Klaus Mattheier een aantal veelbelovende jonge sociolinguïsten in de gelegenheid werden gesteld te werken over de "Dynamik von Substandartvarietäten" (1997-2002). Het was, zoals Wim in zijn CV terecht opmerkt "een kweekvijver voor de huidige Duitse historische sociolinguïstiek" en velen die erbij betrokken waren, bezetten vandaag belangrijke leerstoelen in de *Germanistik* in Duitsland. Wim, die er buitenlandse gast was, heeft die lijn doorgetrokken naar Vlaanderen en heeft al die contacten onderhouden, iets waarvan de internationale historische sociolinguïstiek blijft profiteren.

Dat zijn organisatorisch talent altijd weer de kop opstak, is ook de VUB niet ontgaan. Nadat hij al woordvoerder van de assistenten en navorsers was geweest, heeft hij nadien zowat alle taken opgenomen, c.q. opgedrongen gekregen, waarmee een universiteit het leven van zijn professoren kan vergallen: van lid van de Raad van Beheer en de senaat tot voorzitter van de vakgroep en al wat ertussen ligt. De weg naar het decanaat en het rectoraat ligt breed open, al wens ik hem dat niet toe. Bovendien was hij, godbetert, zelfs populair bij de studenten voor wie hij onder meer een barbecue placht te organiseren met de toepasselijke naam "*de Germaanse drankverschuiving*".

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 115 6/06/16 10:05

Dames en Heren, beste collega's,

Door al de bovengenoemde internationale verplichtingen behoort Wim Vandenbussche nu tot de jet set, dat is niet te ontkennen. Hij deinst er niet voor terug van het ene vliegtuig op de andere trein te stappen om overal te landen waar men zijn aanwezigheid hard nodig heeft. Maar hij is niet alleen beroepshalve onderweg. Ook in zijn vrije tijd schuwt hij geen moeite om anderen van dienst te zijn. Dat geldt niet alleen voor zijn dochtertje Britt voor wie hij altijd daar is en die hij met de tederste zorgen omringt, maar ook voor zijn vrienden. Ik geef een tweetal voorbeelden. Toen ik in het pre-Amazon tijdperk hier geen laptop kon vinden met een qwerty-klavier, kroop Wim 's morgens op de trein naar Londen en stond 's avonds voor de deur met de laptop die hij daar voor mij had versierd. Zo'n service verdient eigenlijk niemand. Klaus Mattheier, die hem in Heidelberg zo zorgzaam begeleid had is een grote liefhebber van lekker bier en wat dat betreft wonen wij natuurlijk in het Eldorado. Toen hij op Klaus' verjaardag was uitgenodigd, is Wim abdijwaarts getogen naar Westvleteren, waar volgens internationale enquêtes het beste bier van de wereld wordt gebrouwen, en sjokte dan met twee sixpacks daarvan met de trein naar Heidelberg.

Op de foto op zijn website, die de KANTL heeft overgenomen voor de uitnodiging van vandaag, staat Wim afgebeeld in een Mefisto-achtige pose. In zijn Faust laat Goethe Mefisto over zichzelf zeggen: "Ich bin der Geist der immer verneint". Dat is Wim dus duidelijk niet. Hij is een positief denkende, hulpvaardige, breed- en vrijdenkende en buitengewoon charmante man die erin slaagt, waar hij ook komt, een aangename en stressloze atmosfeer te creëren en menselijke warmte uit te stralen. Ik ben blij dat we daar nu ook in onze Academie van zullen kunnen profiteren.

7.3.6 Huldeadres door Wim Vandenbussche aan zijn voorganger Jan Goossens, 16 december 2015

Dames en heren,

Van Groucho Marx wordt beweerd dat hij stellig verklaarde nooit deel te willen uitmaken van een genootschap dat bereid was hem als lid te aanvaarden. Hoe vernuftig die stelregel ook vandaag nog in zeer vele omstandigheden zijn mag, het is me een groot genoegen om die voor een keer met volle overtuiging opzij te schuiven. Dat u me verwelkomt in uw midden als een van de uwen is me dierbaar. Uw genootschap steunde me immers op belangrijke momenten in mijn onderzoeksloopbaan, bood me van in het prilste begin

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 116 6/06/16 10:05

herhaaldelijk een publicatieforum en de KANTL fungeerde als gastvrouw voor colloquia waar ik bij betrokken was. De Academie is bovendien een exponent van de sociale geschiedenis van het Nederlands, een onderzoeksthema dat ik me eigen maakte en dat mijn wetenschappelijk doen en laten de voorbije 20 jaar heeft bepaald.

Dat ik vandaag plechtig 'geïnstalleerd' wordt als opvolger van Jan Goossens, een man waar ik naar opkijk, die ik bewonder als een grote meneer, en waartegenover ik me een jonkie voel dat net aan het raam komt piepen, dat alles vervult me met ontzag en, laat ik het maar toegeven, enige koudwatervrees. Iedereen weet immers dat ik niet de evidente opvolger van Jan Goossens lijk te zijn in dit gremium, zowel wat onze professionele en persoonlijke band betreft, mijn herkomst, als onze institutionele affiliatie. Ik kom onder de vleugels van een andere vereerde leermeester uit, ik bevolk het westelijke deel van het dialectenspectrum in Vlaanderen, en mijn academische thuisbasis ligt een kilometer of dertig minder oostwaarts. Wie de stamboom van deze academiezetel uitpluist, zal overigens merken dat die steevast vanaf 1886 bezet is geweest door eminente geleerden uit de Leuvense universiteit, en wie de geschiedenis van deze academie kent, weet dat dat in vorige eeuwen voor aardig wat geknetter gezorgd zou hebben. Mijn korte wetenschapspad tot nu toe kruiste weliswaar af en toe de meest recente fase van Jan Goossens' meer dan 60-jarige loopbaan, maar het zou aanmatigend zijn van mijn zijde om te pretenderen dat ik de *éminence grise* die hij onmiskenbaar is, persoonlijk goed ken. Ik waag me dan ook niet aan een uitgebreide beschrijving van zijn loopbaan, wetenschappelijke verdiensten en menselijke kwaliteiten, niet enkel omdat het bespreken van alleen al zijn meer dan 600 publicaties onbegonnen werk is in een tiental minuten, maar vooral omdat anderen, die Jan Goossens echt kennen als vriend en collega dat in diverse bijdragen veel mooier, ontroerender en treffender gedaan hebben dan ik ooit zou kunnen. Ook in deze Academie zijn er veel mensen die zijn verdiensten als lid, voorzitter, inspirator en drijvende kracht in de voorbije vier decennia beter schetsen kunnen dan wie ook.

Wat ik wel kan en ook uitdrukkelijk wil, is kort proberen te schetsen hoe invloedrijk, hoe aanwezig Jan Goossens' werk was en nog steeds is in het hart van mijn onderwijs- en onderzoekswerk. Roland Willemyns, de man van wie ik alles leerde in mijn vak, verwees in elk college Nederlandse taalkunde dat ik kreeg steevast met erg veel respect en bewondering naar werk van Jan Goossens, niet als voetnoot of optionele literatuur, maar wel als een onmisbaar kompas in elk domein van de historische, sociale en geografische

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 117 6/06/16 10:05

variatie van het Nederlands. Dat mijn academische grootvader Adolf van Loey was, heeft nooit verhinderd dat de inzichten en de eruditie van Jan Goossens tot de vaste leerstof behoorden en dat de rijkdom van zijn analyses onze inzichten kleurden, of het nu de dialectologie, de historische grammatica of de Oud- en Middelnederlandse tekstoverlevering betrof. Ik voeg daar graag aan toe dat dat in mijn eigen colleges vandaag nog steeds zo is. Hoezeer ik ook mijn vele collega's dialectologen waardeer, ik ken meer dan 40 jaar na de eerste publicatie ervan nog steeds geen enkele introductietekst in de dialectologie die superieur is aan Jan Goossens' *Inleiding tot de Nederlandse dialectologie*, en ze is en blijft de allereerste referentie voor mijn studenten die dat pad willen bewandelen. Ook al dateert ze van één jaar voor mijn geboorte, de tekst staat als een huis en wankelde nooit. Toen ik in 2008, meer dan 35 jaar later, aangesteld werd als professor, kreeg ik van mijn voorganger het manuscript toegestopt van Jan Goossens' magnum opus, *Dialectgeografische grondslagen van een Nederlandse taalgeschiedenis*, met de raadgeving: "Lees dit en je hebt voor de rest van je leven meer dan voldoende materiaal voor alle colleges historische taalkunde van het Nederlands die je ooit zult moeten geven." Ook dat werk heb ik nooit opgeborgen, en het vormt ook vandaag nog een van de belangrijkste steunpilaren voor mijn eigen colleges diachronie.

Tussen die beide iconische publicaties ligt een onnoemelijke veelheid aan bijdragen, over Reinaert en Sint-Servaas, over historische fonologie, over dialectgeografie en -woordenboeken, taalatlassen, het Nederduits en de Duits-Nederlandse overgangszone, de verhouding tussen dialectologie en sociolinguïstiek, primaire en secundaire Umlaut, Duitse en Limburgse dialectologie, naamkunde, de liederen van Hertog Jan, historische dialectologie, geschiedenis van de Nederlandse dialectstudie, de positie en uitspraak van het Nederlands, dialect- versus AN-gebruik. Daarmee raakte Jan Goossens ongeveer elk denkbaar thema aan dat in een klassieke filologie-leeropdracht aan bod kan komen, en wat daarbij verbluffend is, is niet zozeer de omvang van de wetenschappelijke productie, maar bovenal de constante uiterst hoge kwaliteit van elk van die meer dan zeshonderd bijdragen. Ik heb nauwelijks woorden om te beschrijven hoe groot en groots de verdienste van dat verzamelde werk is. Het is een corpus vakliteratuur waar elke jonge docent Nederlandse taalkunde een schat aan bronnen en informatie vindt en zal blijven vinden.

Huldeblijken komen in vele kleuren en patronen, maar al te vaak in de vorm van een soort melancholisch terugblikkend in memoriam, alsof de verdiensten van een gelauwerde in het verleden rusten. Dat is voor Jan Goossens' academische levenswerk beslist niet het geval. Zijn werk is relevanter en belangrijker

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 118 6/06/16 10:05

dan ooit, aangezien (het citaat is van Goossens zelf) "door de aanzienlijke verzwakking van de aandacht voor de dialectgeografie in de laatste decennia haar taalhistorische verworvenheden dreigen vergeten te worden. Dat zou een betreurenswaardig verlies voor de Nederlandse taalkunde betekenen." Ik voeg daar overtuigd aan toe – en hoop dat mijn voorganger het daar mee eens is – dat het wegdeemsteren van de historische taalkunde tout court in de filologische curricula even betreurenswaardig is, vooral omdat dat de facto leiden kan tot een steeds verkleinende expertise in dat wetenschapsdomein. Jan Goossens heeft er samen met een aantal andere leden van dit genootschap in bepalende mate toe bijgedragen dat die kennis niet verdwijnen zal, en dat er ook morgen steeds nieuwe onderzoekers het voorrecht zullen kennen om te mogen werken in het heldere en verhelderende licht van zijn schaduw in het domein van de historische, sociale en geografische variatie van het Nederlands. Dat verdient hulde, dat verdient bewondering, en dat verdient respect en dank, omdat zonder de grote bijdrage van Jan Goossens ons vak fundamenteel armer en de beoefening ervan moeilijker zou zijn.
Ik beloof mijn voorganger dat ik naar best vermogen zijn gedrevenheid en voorbeeld volgen zal, dat ik op zijn kennis bouwen zal, en dat met overgave zal doen in dit genootschap dat ik enkel passend omschrijven kan als "Tesi samanunga, edela unda scona."

Ik dank u.

7.4 Laudatio bij de uitreiking van de vijfjaarlijkse KANTL-prijs aan L. Nolens

Uitgesproken door juryvoorzitter Gwy Mandelinck, 21 oktober 2015

Leonard Nolens schreef elfhonderd gedichten en meer dan duizend dagboekpagina's. Verbluffende cijfers en de kwaliteit van dat oeuvre is meestal even overweldigend. Dat feit wil de jury, bestaande uit Geert Buelens, Miriam Van hee, Mark Insingel, Willy Spillebeen en Gwy Mandelinck (voorzitter) duidelijk accentueren. De Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal-en Letterkunde kent de Vijfjaarlijkse Prijs voor Poëzie (periode 2010-2014) toe aan Leonard Nolens voor zijn dichtbundel *Zeg aan de kinderen dat we niet deugen*. De titel van Leonard Nolens' dichtbundel *Zeg aan de kinderen dat we niet deugen* is een bevel dat een dubieus karakter heeft. De dichter speculeert aanvankelijk op het feit dat anderen onomwonden aan onze kinderen verduidelijken dat wij niet deugen. Er is verwarring en er is onduidelijkheid over

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 119 6/06/16 10:05

wie dit zegt: Nolens is zowel die ‘anderen’, die ‘wij’ als het ‘kind’ zelf. Hij geeft de indruk in de spiegel te kijken en zichzelf dwingend toe te spreken. Want hij, of liever elke ouder, deugt niet en eist vanaf de geboorte tegenover het kind een dominerende rol op. Maar evengoed kan je het perspectief omdraaien en is hij het kind. Die perspectiefwisseling is een constante in het werk van Nolens.

De eerste verzen van de bekroonde bundel klinken heftig:

> Sluit de ramen.
> Vergrendel de voordeur.
> Verbrand de krant.

De dichter verzet zich in het Spartaans openingsgedicht tegen onze drang naar productiviteit, naar rendement.

> Een tafel, een stoel en een bed meubileren perfect
> Je hoofd en je hart en je handen…

Met die verzen formuleert de poëet een programmatische ingesteldheid om zó vrij te zijn dat hij zichzelf kan verkennen. Hij probeert een schutkring te leggen, de wereld op afstand te houden, zichzelf een ascese op de maat van een harnas toe te eigenen.
In diverse gedichten in het oeuvre van Nolens is het “ik” een dominante en toch dringt er zich een paradox op. Het gaat bij Nolens veeleer over het feit dat hij worstelt met het besef geen autonoom ik te kunnen zijn. Hij, of liever het ik, versplintert voortdurend in tegenhangers. Er ontstaan hiaten, er ontbreken scharnierpunten in de relaties met anderen. Het is dankzij of desondanks de anderen dat het ik zich “schrijft”, zich moét “schrijven” steeds opnieuw en opnieuw.
Nolens gaat heen en weer tussen aansluiting en kortsluiting met de anderen. Hij moet zich via de eigen taal, via het schrijven een weg zien te banen, steeds opnieuw, om zich in het leven te blijven inschrijven. Er ontstaat een wisselwerking tussen ik-jij-wij. De identiteit van het ik en van de anderen is niet zo scherp afgelijnd. De dichter schrijft over ‘stukken van mensen’.
Uit de bekroonde bundel blijkt dat je Nolens moeilijk een uitgesproken liefelijke dichter kan noemen. Hij bekent:

> Ik ben het,
> Een koud en rauw stuk vlees van kop
> Tot teen in de houdgreep gesjord
> Van een blonde kolos in het wit.

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 120 6/06/16 10:05

Nadat hij in de bundel *Bres* een "collectief wij" aan de lezer heeft opgedrongen, durft hij het aan ook in een paar sterke cycli van de bekroonde dichtbundel het ik-perspectief even te negeren. Hij negeert het niet echt maar houdt het minder rigoureus vast en probeert het te verbinden, met de anderen, met de lezers. We stellen ons al lezend voortdurend de vraag: wie is die 'wij'? Je krijgt geen eenduidig antwoord. Het gaat heen en weer. Dat negeren van het ik-perspectief doet hij eerder schaamteloos, nukkig, verbluffend. Hij hanteert een kordate taal, hij stapelt de imperatieven op, hij laat zijn lyriek drijven op talrijke herhalingen. Dat is de stijl waarin hij zingt. Zijn zangerigheid is uniek: zijn stem verheffend laat hij sintels gloeien op de punt van zijn tong.

De titelreeks uit *Zeg aan de kinderen dat wij niet deugen* is van een verontrustend hoog niveau. Tienmaal wordt een schuldvraag geformuleerd. Tienmaal wordt op kinderen geprojecteerd hoe volwassenen staande aan een wieg worden ontmaskerd, want:

> Zij brengen ons pokergezicht aan het licht
> In de vorm van een afschrik barende schreeuw.

In de cyclus 'Devies' scandeert de dichter zichzelf en ook de lezer vrij. Hij formuleert krachtig zijn deviezen:

> Kom hier. Kom hier studeren
> Om degelijk te leren schreeuwen
> In stilte.

Die schreeuw synthetiseert het onontkoombare oeuvre van de zanger Leonard Nolens. Zijn zo vaak herhaalde geboortekreet weet hij stemvast en met diverse toonhoogten de toekomst in te zingen.

7.5 Toespraak bij de gemeenschappelijke vergadering, 19 september 2015

Inleidende toespraak door Karel Velle, voorzitter van de Klasse der Menswetenschappen van de KVAB

Mijnheer de Vast secretaris,
Geachte confraters en consorores,

Namens de Vast secretaris van de KVAB, Freddy Dumortier, en de consorores en confraters van de klasse van de menswetenschappen wil ik u allereerst danken voor de gastvrijheid die ons vandaag te beurt valt in dit huis. De

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 121 6/06/16 10:05

gemeenschappelijke bijeenkomst die wij jaarlijks organiseren – en die een traditie is geworden – is om verschillende redenen zinvol. Afgezien van de persoonlijke contacten en de interessante lezingen die bij die gelegenheid worden gehouden, is het belangrijk stil te staan bij onze maatschappelijke opdracht en vooral bij de wijze waarop we deze naar best vermogen proberen in te vullen binnen het brede veld van kunsten en wetenschappen. Toen ik gisterenavond het beleidsplan 2015-2019 van KANTL doornam, vielen mij de vele gelijkenissen op tussen beide organisaties. KANTL wil het voortouw nemen in het opstellen van een Vlaamse canon van de Nederlandse literatuur, één van uw belangrijkste projecten, mijnheer de vast secretaris. Binnen die canon zal beslist Hugo Claus aan bod komen, waarover consoror Sabine Verhulst straks een lezing houdt. In uitvoering van de beheersovereenkomst die KVAB enkele jaren geleden met de Vlaamse overheid sloot, zet de KVAB in op de organisatie van twee reeksen workshops en congressen rond actuele thema's, de zgn. denkersprogramma's, waarbij een buitenlandse expert met talloze referenten en stakeholders in gesprek treedt. De thema's voor dit jaar zijn *Kunst en geld* en de *End of Postwar*, over nationalisme en populisme, met als centrale figuur de Nederlandse publicist Ian Buruma. Verder publiceren we standpunten: KANTL doet dit in het licht van de actualiteit in verband met taal en letterkunde; KVAB in het licht van andere thema's zoals talige diversiteit in het Vlaams onderwijs, financiële vorming, de grenzen aan de solidariteit in de gezondheidszorg, de hervorming van de federale wetenschappelijke instellingen, enz. Er wordt zowel bij KANTL als bij KVAB hard gewerkt aan het professionaliseren van de externe communicatie en van het publicatiebeleid. Wat KVAB betreft verwijs ik hierbij naar de concrete plannen voor de actualisering van de inhoud en de vernieuwing van de vormgeving van de website en de reorganisatie van het gegevensbeheer, naar het intensifiëren van de contacten met de pers en de overheid, naar de modernisering van de Academische Berichten en naar de recent door de RvB goedgekeurde richtlijnen in verband met het productieproces van publicaties. Alleen op het vlak van de organisatie van onze bibliotheek en archief valt nog veel werk te verrichten, maar we hebben goede hoop dat we ook op dit terrein in de toekomst vooruitgang zullen boeken. KANTL wil de publieksparticipatie bevorderen met een brede waaier aan activiteiten voor een breed publiek van geïnteresseerden in Nederlandse taal en literatuur; ook onze Academie zet haar inspanningen in dit verband voort door het academiegebouw open te stellen voor talloze manifestaties, door de organisatie van de zgn. Lentecyclus, een lezingenreeks op drie namiddagen eind april / begin mei, door de jaarlijkse organisatie van de openbare vergadering en door in samenwerking

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 122 6/06/16 10:05

met de Jonge Academie de jaarlijkse prijzen voor wetenschapscommunicatie uit te reiken. De prijzen bestaan uit enerzijds een zgn. Loopbaanprijs, en anderzijds meerdere jaarprijzen voor maximum 20 onderzoekers die zich gedurende het voorbije jaar intensief hebben ingezet voor een concreet project rond wetenschapscommunicatie. De laureaten voor dit jaar werden trouwens zopas via onze website bekend gemaakt.
Tot slot wens ik consorores Godelieve Laureys en Sabine Verhulst hartelijk te bedanken voor hun bereidheid om vandaag een lezing te houden. Beide collega's zijn zeer goed vertrouwd met het vakgebied taal, literatuur en cultuur, respectievelijk voor het Zweeds en het Italiaans, en beiden zijn actief in verschillende gremia. Ik dank u collega's voor uw aanwezigheid en wens u een aangename zitting toe.

7.6 Gelegenheidstoespraken vast secretaris

7.6.1 Welkomstwoord bij presentatie *Biografie Hugo Verriest*, 27 jan. 2015

Dames en Heren
Waarde Romain Vanlandschoot

Het is me een genoegen u als vast secretaris van deze Academie welkom te heten op deze bijzondere boekpresentatie. Bijzonder is ze in een aantal opzichten. Het gaat hier om wat we ongetwijfeld het *magnum opus* kunnen noemen van Romain Vanlandschoot, gedreven vorser in de geschiedenis van Vlaanderen en de Vlaamse Beweging. Hij werd door de Academie al bekroond in 1998 voor zijn biografie van Verschaeve. De jury loofde toen "de objectiviteit en de nauwgezetheid" van de auteur.
Zijn studieobject betreft dit keer priester Hugo Verriest, een persoon die een eminente plaats innam in deze Vlaamse Beweging, en in de culturele ontvoogding van Vlaanderen. Hij zat tussen een aantal belangrijke cultuuriconen in, hij was leerling van Gezelle, leraar van Rodenbach, bekend met Peter Benoît, dorpspastoor in de gemeente van Streuvels, en noem maar op. Voor deze Academie is hij eveneens betekenisvol, aangezien hij er lid was van 1904 (hij was toen 64 jaar) tot aan zijn dood in 1922: eerst corresponderend lid van 9/7/1904 tot 17/10/1908, werkend lid vanaf november 1906. Als corresponderend lid werd hij opgevolgd door Streuvels, als werkend lid door Herman Teirlinck, de man die ook de grafrede uitsprak bij zijn begrafenis: daarvan is een foto opgenomen in het boek.

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 123 6/06/16 10:05

Ergens is het wel symbolisch dat deze pastoor werd opgevolgd door een vrijzinnige. Uit deze biografie blijkt duidelijk dat hij er de man niet naar was om zich op te sluiten in een ideologisch of confessioneel getto. Zo kon hij het zeer goed vinden met de socialist August Vermeylen, en de andere mensen van *Van Nu en straks*. In die zin was hij een man die vooruit was op zijn tijd, wat hem vanwege zijn hiërarchische kerkelijke overheid ook last heeft opgeleverd. Dat was bijzonder in een tijd dat de tegenstelling tussen klerikalen en antiklerikalen nog altijd op scherp stond. Vandaag telt de Academie nog altijd gelovigen en vrijzinnigen, maar dat wordt allang niet meer gezien als het behoren tot een 'kamp'. Dat is ook wat de Academie wil zijn, een vrijplaats voor ideeën en overtuigingen, een plaats van open debat en wederzijds respect. Een plaats waar academici en scheppend kunstenaars samenkomen, allemaal verenigd in hun liefde voor de Nederlandse taal en letteren, en erop gespitst stelling te kiezen wanneer die op de een of andere manier bedreigd wordt. En in een periode van verregaande globalisering en internationalisering is dat vaak genoeg het geval. De ironie wil dat nu de bedreiging van eigen taal en cultuur vanuit het verfransende België vrijwel is weggevallen, er uitdagingen komen vanuit totaal nieuwe en onverwachte hoek. De Academie is dus nog steeds nodig, als hoeder van cultuur, en wachter bij de taal.

Dames en heren

Het is al een een paar jaar geleden dat Romain Vanlandschoot mij voor het eerst aansprak over de presentatie van het grote boek waaraan hij bezig was. Het toeval wilde dat ik hem lang geleden had leren kennen op het Sint-Jozefscollege in Tielt, waar ik toen student en hij jong directiesecretaris was. Een half leven en een carrière later kwam ik hem weer tegen in Beauvoorde en in deze Academie. Toen hij over zijn biografieproject sprak, was ik meteen enthousiast om hem in dit gebouw zijn boek te laten voorstellen. In dit gebouw is de periode van Verriest a.h.w. nog levend, al was het maar door de vele schilderijen en borstbeelden die er overal aanwezig zijn. Speciaal voor de gelegenheid hebben we het schilderij van Alfons Blomme uit Brussel dat normaal in de leeszaal van onze bibliotheek hangt* – eerbiedig de "Gezellezaal" genoemd – naar beneden gebracht om hier bij deze voorstelling het decor te komen opluisteren.

**Het schilderij werd geleverd op vrijdag 5 maart 1926, tss 18u en 18u30. Blijkens berichtje van Blomme aan Ivo Devreeze "bureeloverste" van de K. Vl. Academie, gedateerd (woe) 3 maart 1926.*

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 124 6/06/16 10:05

7.6.2 Uitleiding bij boekpresentatie Maurice Gilliams, 20 nov. 2015

Dames en Heren

Met het boek *Maurice Gilliams. Geen woorden duren zoals het marmer*, is het de tweede keer dat Liesbeth van Melle het middelpunt is van een belangrijke boekpresentatie in deze Academie. Het is bijna tien jaar geleden dat op een winterse decemberdag in dit gebouw de uitgave werd voorgesteld van de brieven tussen de twee Maurice's, Roelants en Gilliams. Het was een proeve van intelligent en gedegen editiewerk, die liet vermoeden dat we van deze dame nog grootse dingen mochten verwachten. Vandaag is een orgelpunt gezet onder alweer een indrukwekkende prestatie, de historisch-kritische editie van *Elias* en *Winter te Antwerpen*. Naast de trots de uitgever te zijn van een nieuwe mijlpaal in de editiewetenschap, voelt de KANTL ook blijdschap dat op die manier een groot literator de aandacht krijgt die hij verdient, temeer omdat hij gedurende 16 jaar, tussen 1960 en 1976, vast secretaris van de Academie was.
Wat er over Gilliams en over het werk van Liesbeth van Melle te zeggen valt, is op deze zitting gezegd, ik heb daar weinig aan toe te voegen. Toch heb ik gemeend deze gelegenheid te moeten kapen voor een andere presentatie, een 'onthulling' zoals het programma geheimzinnig aankondigde, die ook al een tijd ligt te wachten om gedaan te worden. Ik zal u niet in spanning laten, het gaat om de onthulling van twee schilderijen. Eén ervan is een portret van Maurice Gilliams, en tegelijk stellen we ook een schilderij van zijn oudere tijdgenoot en mentor voor, namelijk van Emmanuel de Bom. Zodra deze laatste naam valt, zal het voor weinigen onder u nog een geheim zijn van wie deze schilderijen afkomstig kunnen zijn. Het gaat inderdaad om een schenking van Peter Moreaux, Antwerps jurist en achterneef van Emmanuel de Bom en onvermoeibaar voorvechter van het levend houden van de herinnering aan zijn "nonkel Mane" de Bom, en bij uitbreiding ook van Gilliams. In april van dit jaar werd daar nog een sterk staaltje van geleverd in Kalmthout, waar een grafmonument voor De Bom werd onthuld, vervaardigd uit Carrara marmer, een project waar Moreaux zich sterk voor gemaakt heeft. Zoals hij zich enkele jaren voordien sterk maakte om van de gemeente Schilde te verkrijgen dat men er de nagedachtenis van Gilliams zou eren. Marc Somers van het Letterenhuis schreef me: "De jonge Peter mocht al in de jaren 1940 als kleine jongen mee met zijn vader, die met zijn wagen (en vaak met De Bom erbij) vrienden van De Bom opzocht. Mensen als Ensor, Streuvels, Timmermans, Gilliams enz. Peter heeft als goede zoon een grote verering voor zijn vader en heeft na diens dood de sympathie voor schrijvers en kunstenaars van vader Jos overgenomen". Het was ook in een wagen, de Karmann Ghia van

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 125 6/06/16 10:05

Gilliams dit keer, dat hij naar eigen zeggen in 1968 voor het eerst een bezoek bracht aan dit Academiegebouw. Zijn verering voor Gilliams is zo groot dat hij hier in normale omstandigheden zeker aanwezig was geweest. Doordat hij echter wegens zijn slechte gezondheidstoestand naar het ziekenhuis moest, heeft hij zich tot zijn grote spijt moeten excuseren.

Ik moet het over die schilderijen hebben, maar neem me niet kwalijk dat ik toch nog even op Peter Moreaux doorga. Ik heb hem leren kennen toen ik pas als vast secretaris was aangetreden, en hij kwam mijn bureau binnen om mij warm te maken voor de aanvaarding van een olieverfschilderij van De Bom, uit een reeks van zes, én een schilderij van Gilliams. Er ging van zijn optreden een soort onontkoombaarheid uit die overrompelend overkwam, maar tegelijk ging het om een genereus aanbod, waarvan toch ook al meteen duidelijk was dat het voortkwam uit een welgemeende en diepgaande verering van deze man voor de schrijvers die zijn pad gekruist hadden.

De schilderijen nu.

Het begon dus met de reeks De Bom-portretten waaruit wij een keuze moesten maken. Daarvoor heb ik mijn collega's-literatuurwetenschappers geconsulteerd, en uiteindelijk kozen zij voor een olieverfschilderij van de Antwerpse kunstenares **Linda Janssens** (°1958, 57 jaar). Zij studeerde aan de academies van Antwerpen en Berchem, en ontwikkelde een coloriet vergelijkbaar met dat van Rik Wouters. Volgens Moreaux deed zij 3 maanden over de voorbereiding (kennis maken met werk en leven, bekijken van honderden foto's), en hij zegt: "Zij koos deze ludieke voorstelling en houding: want EdB was een humorist, niettegenstaande zijn miserabel leven met zijn vrouw". *(Hierna volgt de onthulling van het schilderij van De Bom)*

In de slipstream van de De Bom-portretten kwam zoals ik al zei, ook nog een schilderij van Gilliams op de proppen. Het is van **Romain Reyn** (°1927, 88 jaar), een nu 88-jarige Antwerpse fotograaf die vooral portretten maakte. Na zijn studies aan de Academie was hij, aldus Moreaux, lesgever in drie Antwerpse zorgcentra. Het schilderij vervaardigde hij na een zestal maanden voorbereiding (bekijken van de foto's in het Letterenhuis), kort voor de ziekte van Parkinson hem het schilderen helemaal onmogelijk zou maken. Hoewel het zeker geen topschilderij is, vond ik het toch zinvol het op te hangen in de kamer van de vast secretaris, waar Gilliams zelf zestien jaar lang de scepter zwaaide. *(Hierna volgt de onthulling van het schilderij van Gilliams)*

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 126 6/06/16 10:05

Dames en Heren

Gilliams had iets met deze Academie, en deze Academie heeft iets met Gilliams. Dat is vandaag nog maar eens overduidelijk gebleken. Ik dank u hartelijk voor uw aanwezigheid op deze bijzondere boekpresentatie, waarvoor ik niet alleen Liesbeth van Melle hartelijk feliciteer, maar ook het CTB dat met Bert van Raemdonck dit uitgaveproject tot een goed einde heeft gebracht.

7.6.3 Inleiding bij boekpresentatie Gruuthuse, 3 dec. 2015

Dames en Heren

Op 26 en 27 april 2013 vond in Brugge het colloquium plaats over het Gruuthusehandschrift. Dat was om diverse redenen een gedenkwaardige gebeurtenis. Wat je daar gedurende die paar dagen bijeen had, was de wereldtop inzake de studie van dit bijzondere Middelnederlandse handschrift. Vanuit diverse perspectieven werd het inzicht in de kennis en achtergrond van dit werk verruimd, literatuurwetenschappelijke, historische, natuurwetenschappelijke. Ik herinner me bv. een indrukwekkende analyse van de echtheid van een wapenschild in het handschrift, via de techniek van spectroscopie. Daarmee kon aangetoond worden dat het rond dezelfde tijd met dezelfde technieken in hetzelfde atelier moest zijn gemaakt als dat wat men had aangetroffen in de bibliotheek van de Franse koning, dat nooit die bibliotheek had verlaten en dus zonder twijfel echt was. Ik herinner me het boeiende verhaal van Anne Korteweg over de verwerving van het handschrift door de KB in Den Haag, een lezing die iets had van een thriller. Op dat ogenblik was er ook een verwachtingsvolle sfeer omdat de editie van Herman Brinkman er zat aan te komen, waardoor iedereen met extra gespitste oren naar zijn verhaal luisterde. Helemaal mooi was het dat in het Brugse Gruuthusemuseum ook de tentoonstelling 'Liefde en Devotie' liep over het handschrift in het kader van het Brugge van die tijd, een stad die toen qua uitstraling het New York van de 13e eeuw was. Intussen is die editie er, ze is vorig jaar overigens door de Academie bekroond, en vandaag is er ook een ander markante stap gezet: de publicatie van de handelingen van dit colloquium, die is bezorgd door collega en KANTL-lid Frank Willaert, en door de KANTL is uitgegeven, met gulle steun van de Brugse mede-organisatoren van het colloquium van 2013. Als vast secretaris kan ik u zeggen dat we heel trots zijn dat deze mooie publicatie er gekomen is – een publicatie met alle topwetenschappers over een topstuk, en in het Nederlands, kom daar nog maar eens om! Ik ben dan ook heel blij u allen te mogen verwelkomen op deze boekpresentatie.

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 127 6/06/16 10:05

7.7 Standpunten en meningsvorming

7.7.1 Een Vlaamse poot voor het Instituut van de Nederlandse Taal (INT)

Op de ledenvergadering van 18 februari 2015 schetste de vast secretaris de ontwikkelingen die zich in Taalunieverband voordoen m.b.t. het Instituut voor Nederlandse Lexicologie (INL, Leiden) dat volgens een besluit van het Comité van Ministers moet vervellen tot een Instituut van de Nederlandse Taal. Dat betekent dat de opdracht uitgebreid wordt tot grammaticale beschrijving, en mogelijk ook terminologie en taaladvies. Ter gelegenheid van het bezoek op 5 februari van Geert Joris, Algemeen Secretaris van de Nederlandse Taalunie, kreeg de Bestuurscommissie toelichting bij de plannen van de NTU, en wees zij op de noodzaak om Vlaamse expertise en Vlaams erfgoed bij het INT te betrekken, en de zichtbaarheid in Vlaanderen van dit Instituut te garanderen. De KANTL is bereid om hierbij een rol te spelen, en heeft in de loop van 2015 het gesprek op gang gebracht tussen de Vlaamse neerlandici om een platform te creëren met de bedoeling de betrokkenheid van de Vlaamse universiteiten bij de werking van het INT te faciliteren.

7.7.2 De besparingen in de extramurale neerlandistiek

In een brief van 7 mei 2015 aan de Algemeen Secretaris van de Nederlandse Taalunie heeft het KANTL-bestuur zijn bezorgdheid geuit over de aangekondigde besparingen in de extramurale neerlandistiek, vooral wat de docentschappen Nederlands aan buitenlandse universiteiten betreft. De KANTL dringt aan op overleg met de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek IVN.

Geachte Heer Algemeen Secretaris

Het bestuur van de KANTL wil zijn bezorgdheid uitdrukken over de recente ontwikkelingen i.v.m. de buitenlandse neerlandistiek. Wij begrijpen dat als de NTU zelf gekort wordt, zij ook in de uitgaven moet ingrijpen, en dat zij keuzes moet maken.
Als KANTL hechten wij groot belang aan de ambassadefunctie van de buitenlandse docentschappen. Wij vinden dan ook dat daar zeer zorgvuldig mee moet worden omgegaan, en bij voorkeur in overleg met het betrokken veld. De IVN leverde tot op heden schitterend werk op dit terrein, en is dan ook een valabele gesprekspartner die in dezen niet voorbijgegaan mag worden. Vanuit die bekommernis was onze vast secretaris zelf aanwezig op het recente overleg NTU-IVN op 17 april jl., waar over deze kwestie met geen

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 128 6/06/16 10:05

woord is gerept. Wij begrijpen dan ook de ontzetting van het IVN-bestuur, toen het met deze eenzijdige beslissing geconfronteerd werd.
Over de opportuniteit van het openhouden van bepaalde taalopleidingen in het buitenland kunnen wij ons niet uitspreken, wel willen wij de aandacht vestigen op het belang van aanmoedingsmaatregelen om native speakers naar ginder te sturen, en om buitenlandse studenten in Vlaanderen of Nederland op het terrein met taal en cultuur kennis te laten maken. De ervaring met de jaarlijkse Gentse zomercursus is zonder meer positief: jaarlijks trekken na een "taal- en cultuurbad" een honderdtal nieuwe enthousiaste ambassadeurs van het Nederlands naar hun thuisland.
Wij menen te weten, geachte heer Algemeen Secretaris, dat het gesprek hierover met de direct betrokkenen, met name het IVN-bestuur, al aangegaan is, en juichen dat toe. Wij vragen u dit overleg alle kansen te geven om alternatieven te onderzoeken en zo tot een breder gedragen regeling te komen, en een voor alle partijen aanvaardbaar resultaat oplevert.

(Ondertekend) Het bestuur van de KANTL

Deze brief werk ook opgenomen in het Witboek *dat de IVN op 27 juli 2015 op haar website (www.ivnnl.com) geplaatst heeft.*

7.7.3 Een charter voor de moedertaal *revisited*

In 2011 publiceerde de KANTL haar standpunt 'Taalgebruik in het Hoger Onderwijs', waarin ze pleitte voor een charter voor de moedertaal: het staat op de KANTL-website (http://kantl.be/over-kantl/standpunten/taalgebruik-ho) en werd afgedrukt in het Jaarboek 2012, pp. 118-121, onder de titel 'een moedertaalcharter voor het Nederlands'.
Naar aanleiding van het colloquium dat ze wijdde aan deze problematiek op 10 december 2015 (zie 2.5) stelden de initiatiefnemers van het colloquium dit standpunt bij in de hierna volgende perstekst.

'Leading in learning', 'Born leaders reach for infinity', 'Change perspective', 'We are U'… Sinds kort heeft het Platform Hervorming Nederlandse Universiteiten, een actiegroep van kritische wetenschappers, op haar website een uitnodiging geplaatst om deel te nemen aan haar 'domheidsranking 2016 voor universitaire reclameleuzen'. Behalve dat het verband met onderwijs en onderzoek, de kernopdrachten van een universiteit, in deze slagzinnen niet altijd vanzelfsprekend lijkt, valt nog iets anders op. De overgrote meerderheid van de opgelijste slogans is niet meer in afstandelijk Latijn of in toegankelijk

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 129 6/06/16 10:05

Nederlands gesteld, maar in het blitse Engels dat we ook in onze winkelstraten aantreffen. Al hebben (slechts!) een paar universiteiten zich nog de moeite getroost naast hun Engelse leus een Nederlandstalig equivalent te bedenken. Voor men de conclusie trekt dat het hier het zoveelste symptoom betreft van de vermarkting van het hoger onderwijs, toch ook deze nuancering. Nergens in het afgelopen jaar is het rendementsdenken in het Nederlandse hoger onderwijs scherper op de korrel genomen dan door de studenten en wetenschappers die van 25 februari tot 11 april het Maagdenhuis, het bestuurscentrum van de Universiteit van Amsterdam, bezetten. Maar toen het op de allereerste avond tot een debat kwam tussen de actievoerders enerzijds, de voorzitter van het College van Bestuur Louise – 'This is *our* Maagdenhuis' – Gunning anderzijds en de inderhaast opgeroepen burgemeester Eberhard van der Laan daartussen, speelde de discussie zich voor een groot deel in het Engels af: ook buitenlandse medewerkers en studenten namen immers deel aan de actie. En tot op de dag van vandaag zorgen de actiegroepen ervoor dat hun communicatie bijna steeds in twee talen verloopt.

Dat de academische wereld in een hoge mate verengelst, is een feit. In Nederland is dat proces ongetwijfeld veel verder doorgeschoten dan in Vlaanderen. Het overgrote deel van de masteropleidingen verloopt daar nu in het Engels, en ook in de bacheloropleidingen – zelfs in de geesteswetenschappen – gaat het nu heel hard. Reacties bleven dan ook niet uit: op 27 juni tekenden 26 vooraanstaande schrijvers en wetenschappers, onder wie Abdelkader Benali, Paul Scheffer, Frits van Oostrom, David van Reybrouck en Ad Verbrugge het *Groot manifest der Nederlandse taal*. Maar ook in Vlaanderen neemt de druk op het Nederlands toe. Verschillende factoren, waaronder de zorg om de uitstraling van het Vlaamse wetenschappelijk onderzoek, de rekrutering van excellente buitenlandse wetenschappers, de internationale mobiliteit van onze eigen studenten en de aantrekkingskracht van ons hoger onderwijs op buitenlandse studenten spelen daarbij een rol.

In een tijd van internationalisering en globalisering zit er iets vanzelfsprekends in die evolutie. Maar de academische wereld zou zichzelf verloochenen als ze wat vanzelfsprekend lijkt niet zou onderwerpen aan kritische reflectie. Daarom organiseert de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde een publiek debat op donderdag 10 december, met vertegenwoordigers uit diverse sectoren van de samenleving. Zij wil zo nagaan of haar standpunt van 2010 actualisering behoeft: daarin had ze gepleit voor een ontspannen houding tegenover het Engels op die domeinen waar het nuttig is, maar ook voor actief taalbeleid ten gunste van het Nederlands, een charter voor de moedertaal. De voorgestelde actiepunten waren:

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 130 6/06/16 10:05

(i) Zwaarder gewicht voor maatschappelijk gerichte en populariserende wetenschappelijke activiteit in het carrièreverloop van wetenschappers.
(ii) Garanties voor alle vakgebieden op handboeken en verdere ontwikkeling van terminologie in het Nederlands
(iii) Valorisatie van Nederlands als publicatietaal voor onderzoek dat voor de eigen gemeenschap (sociologisch, historisch, taalkundig, cultureel enz.) van belang is.
(iv) Een krachtig vertaalbeleid m.b.t. hoogstaand Nederlandstalig academisch werk (met name in de alfa- en gammawetenschappen).

Het taal- en vertaalbeleid kan niet los gezien worden van de maatschappelijke opdracht van de universiteit, de verplichtingen die zij heeft tegenover de taalgemeenschap die haar financiert en haar nodig heeft. Uiteraard is het Engels in de wetenschap al lang een lingua franca voor het internationale debat. Maar wanneer de ingenieur in gesprek gaat met de voorman op de werf, de stedenbouwkundige met de bewoners van een wijk, de bankier met zijn klant, dan is het toch ook nodig dat beide partijen elkaar verstaan en delen in een gemeenschappelijke terminologie. Vooruitgang in de medische wetenschap kan niet in een provincialistische setting, maar huisdokter en specialist zitten niet in een ivoren toren wanneer ze communiceren met het verplegend personeel en de patiënt. In de humane wetenschappen waar leraren, psychologen, advocaten of journalisten opgeleid worden, is precisie in de formulering een kostbaar goed, en dat is niet mogelijk als zowel docent als student zich in een taal moet uitdrukken, die ze enkel beheersen als tweede of als derde taal.
De universiteiten zijn de plaats waar aan onderzoek gedaan wordt in gesprek met de wereld. Daar bewijst een *lingua franca* haar onbetwistbaar nut. Ze zijn echter ook met publiek geld gefinancierde vormingsinstituten, waar kennis, kunde en niet te vergeten liefde voor het vak doorgegeven worden in een relatie van meester tot leerling. Het gebruik van de eigen taal, niet alleen in de dagelijkse omgang, maar ook voor de hogere sferen van het leven, is dan ook een onvervreemdbaar recht van het volk dat met zijn belastinggeld het universitaire systeem in stand houdt en dat terecht mag eisen dat zijn jongeren in een belangrijke mate onderwezen worden en gevormd in de eigen taal.

99052_Jaarboek_Gent_2016_07.indd 131 6/06/16 10:05

Inhoud Jaarboek 2016

Hoofdstuk 1: Administratieve gegevens

1.1 Wetten, decreten en reglementen 1
1.1.1 Instelling van de Academie 1
1.1.2 Rechtspersoonlijkheid van de Academie. 1
1.1.3 Huishoudelijk Reglement van de Academie 1
1.1.4 Nieuw bibliotheekreglement vanaf juni 2015 2
1.1.5 Nieuw prijzenreglement vanaf 2016 9

1.2 Staat van de Academie op 1 januari 2016 11
1.2.1 Beschermheer. 11
1.2.2 Bestuur en Bestuurscommissie 11
1.2.2.1 Bestuur en Bestuurscommissie 2015. 11
1.2.2.2 Bestuurdersverkiezingen voor 2016 12
1.2.3 Gewone leden, naar anciënniteit 12
1.2.4 Buitengewone leden, naar anciënniteit 13
1.2.5 Binnenlandse ereleden, naar datum van benoeming als erelid 13
1.2.6 Buitenlandse ereleden, naar anciënniteit. 13
1.2.7 Commissies 14
1.2.7.1 Vaste commissies bibliotheek- en publicatiebeleid 14
1.2.7.2 De Canoncommissie 15
1.2.7.3 Externe commissies 15

1.3 Fondsen, legaten en prijzen 15
1.3.1 Historisch overzicht fondsen 15
1.3.2 Aanpassing van het prijzenstelsel 16
1.3.3 Bedrag van de prijzen uitgeloofd in 2015. 17
1.3.4 Jury's voor de prijzen in 2015. 17
1.3.4.1 Vijfjaarlijkse prijzen 16
1.3.4.2 Afzonderlijke fondsprijs uitgereikt in 2015 17
1.3.4.3 Wetenschappelijke prijs van de Academie 17

1.4 Personeel 17
1.4.1 Personeelsformatie 17

99052_Jaarboek_Gent_2016_08.indd 133 6/06/16 10:05

1.4.2 Personeelsleden 18
1.4.2.1 Medewerkers bij het secretariaat en de bibliotheek van de KANTL 18
1.4.2.2 Wetenschappelijke medewerkers bij het CTB 18
1.4.3 Overzicht en personeelsbewegingen 18

Hoofdstuk 2:
Verslag van de ledenwerking in 2015

2.1 De grote lijnen van het academieverhaal in 2015 19

2.2 De ledenvergaderingen in 2015 20
2.2.1 Overdracht van het voorzitterschap. 20
2.2.2 Herdenkingen en in memoriams 20
2.2.3 Lezingen en literaire salons tijdens de maandelijkse vergaderingen in 2015 20
2.2.3.1 Chronologisch overzicht 20
2.2.3.2 Alfabetisch overzicht met abstracts van lezingen. 22
2.2.3.3 Literaire salons. 28

2.3 Openbare vergaderingen van de Academie in 2015 30
2.3.1 Openbare vergadering in Kasteel Beauvoorde, 1 juli 2015 30
2.3.2 Plechtige openingsvergadering, 21 oktober 2015 30
2.3.3 Installatievergaderingen. 30

2.4 Voorjaars- en najaarsconferenties 31
2.4.1 Voorjaarsconferenties 2015. 31
2.4.2 Najaarslezingen 2015: Door de mazen van het net 31

2.5 KANTL-colloquium 31

2.6 Wetenschappelijke en literaire prijzen: verslagen. 32
2.6.1 Wetenschappelijke prijs voor taalwetenschap. 32
2.6.2 Jozef Vercoullieprijs voor literatuurstudie 35
2.6.3 Vijfjaarlijkse prijs voor poëzie 36

2.7 Inter-academische partnerschappen 38
2.7.1 Jonge Academie (JA). 38
2.7.2 ALL European Academies (ALLEA) 38

99052_Jaarboek_Gent_2016_08.indd 134 6/06/16 10:06

Hoofdstuk 3:
Resultaten van de wetenschappelijke werking in 2015

3.1 Periodieke publicaties van de Academie 39
3.1.1 Jaarboek van de KANTL. 39
3.1.2 Verslagen & Mededelingen 39
3.1.3 Verkenningen 40

3.2 Monografieën en verzamelwerken 40
3.2.1 Maurice Gilliams – *Geen woorden duren zoals het marmer: Elias of het gevecht met de nachtegalen* / *Winter te Antwerpen* 40
3.2.2 *Het Gruuthusehandschrift. Literatuur, muziek, devotie rond 1400* 41

3.3 De werking van het KANTL-onderzoekscentrum CTB in 2015. . . 42
3.3.1 Algemeen overzicht 42
3.3.2 Teksteditie 42
3.3.3 Bronnenstudie 43
3.3.4 Externe dienstverlening 44
3.3.4.1 Correspondentie Rops 44
3.3.4.2 Het beste boek 44
3.3.5 Studiedag: '*Dichterschap in scène gezet*', 7 mei 2015 . . . 45
3.3.6 Interne dienstverlening 45
3.3.7 Medewerking aan wetenschappelijke tijdschriften 46
3.3.8 Medewerking aan of realisatie van andere publicaties 46

3.4 Bibliotheekwerking 46
3.4.1 Bibliografie van de Literaire Tijdschriften in Vlaanderen en Nederland 46
3.4.2 Resultaten in 2015 48
3.4.2.1 Aanwinsten. 48
3.4.2.2 Ontleningen en raadplegingen 48

Hoofdstuk 4:
Het Canonproject

4.1 Het project. 49
4.2 De lijst met canonwerken 49
4.3 Lancering 1 juli 2015 51

99052_Jaarboek_Gent_2016_08.indd 135 6/06/16 10:06

4.4 Website 51
4.5 Canonboek 52
4.6 Pers en reacties 52
4.7 De canon in actie 53
4.8 Spin-off: Het Beste Boek 54
4.9 Tot slot 55

Hoofdstuk 5:
Culturele werking en dienstverlening voor derden

5.1 Boekpresentaties 57
5.1.1 Romain Vanlandschoot: *Hugo Verriest. Biografie* 57
5.1.2 Jozef Deleu: *Nieuw Groot Verzenboek* 58
5.2 De schrijverswerkplek in het 'Torenpaviljoen' 58
5.3 Lezingenreeks 'Oorlog en vrede' 58
5.4 Concertreeksen Gentse Feesten 2015 59
5.5 De zaalwerking voor derden 59

Hoofdstuk 6:
Lijst van individuele publicaties

6.1 Publicaties van de gewone en buitengewone leden 67
6.2 Publicaties van de binnen- en buitenlandse ereleden 75
6.3 Publicaties van de medewerkers 83

Hoofdstuk 7:
Berichten, toespraken en standpunten

7.1 Levensberichten en in memoriams 85
In memoriam Ada Deprez (12 oktober 1928 – 17 juli 2015) 85

7.2 Toespraken bij de overdracht van het voorzitterschap, 15 jan 2015 87
7.2.1 Toespraak van Marcel de Smedt, scheidend voorzitter . . . 87
7.2.2 Toespraak van Erik Vlaminck, aantredend voorzitter 90

7.3 Toespraken bij de installatie van nieuwe leden 93
7.3.1 Begroeting van Bart Vervaeck als werkend lid, door Hugo Brems, 18 maart 2015 93

99052_Jaarboek_Gent_2016_08.indd 136 6/06/16 10:06

7.3.2 Huldeadres door Bart Vervaeck aan zijn voorganger Karel Porteman, 18 maart 2015 98
7.3.3 Begroeting van Kris Humbeeck als werkend lid, door Geert Buelens, 18 maart 2015 103
7.3.4 Huldeadres door Kris Humbeeck aan zijn voorganger Marcel Janssens, 18 maart 2015 106
7.3.5 Begroeting van Wim Vandenbussche als werkend lid door Roland Willemyns, 16 december 2016 110
7.3.6 Huldeadres door Wim Vandenbussche aan zijn voorganger Jan Goossens, 16 december 2016 116

7.4 Laudatio bij de uitreiking van de vijfjaarlijkse KANTL-prijs aan L. Nolens 119

7.5 Toespraak bij de gemeenschappelijke vergadering, 19 september 2015 121

7.6 Gelegenheidstoespraken vast secretaris 123
7.6.1 Welkomstwoord bij presentatie *Biografie Hugo Verriest*, 27 jan. 2015 123
7.6.2 Uitleiding bij boekpresentatie Maurice Gilliams, 20 nov. 2015 125
7.6.3 Inleiding bij boekpresentatie Gruuthuse, 3 dec. 2015 127

7.7 Standpunten en meningsvorming 128
7.7.1 Een Vlaamse poot voor het Instituut van de Nederlandse Taal (INT) 128
7.7.2 De besparingen in de extramurale neerlandistiek 128
7.7.3 Een charter voor de moedertaal *revisited* 129

Inhoud Jaarboek 2016 133

99052_Jaarboek_Gent_2016_08.indd 137 6/06/16 10:06